

**'De andere overheidsorganen'.
Archiefwet en zelfstandige
bestuursorganen**

**Rijksarchiefinspectie,
mei 2000**

RIJKSARCHIEFINSPECTIE

De Algemene Rijksarchivaris oefent ingevolge de Archiefwet 1995 toezicht uit op de naleving van deze wet door het rijk, de zelfstandige bestuursorganen en de organen van publiekrechtelijke beroeps- en bedrijfsorganisatie. Deze toezichthoudende bevoegdheid is sinds 1 mei 2000 gemandateerd aan de Hoofdinspecteur van de Rijksarchiefinspectie.

De Rijksarchiefinspectie (RAI) controleert namens de Algemene Rijksarchivaris de naleving van de archiefwetgeving en de kwaliteit van het archiefbeheer. Hiertoe voert de RAI onderzoeken en inspecties uit. Daarnaast rapporteren de zorgdragers jaarlijks aan de Rijksarchiefinspectie over hun archiefbeheer.

De Hoofdinspecteur rapporteert aan de betrokken overheidsorganen en, indien hiertoe aanleiding is, aan de voor het archiefwezen verantwoordelijke minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Jaarlijks stuurt de Hoofdinspecteur namens de Algemene Rijksarchivaris een verslag over het toezicht op het archiefbeheer naar deze minister, die vervolgens de Tweede Kamer informeert.

De RAI is een landelijke eenheid, die onafhankelijk opereert van de overige onderdelen van de Rijksarchiefdienst.

De Rijksarchiefinspectie is in Den Haag gevestigd en als volgt bereikbaar:

Prins Willem-Alexanderhof 20

Postbus 90520

2509 LM DEN HAAG

Algemeen telefoonnummer 070-331 5425

Fax 070-331 5555

E-mail rai@rad.archief.nl

ISBN 90 805704 1 9

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
Inleiding	9
Deel I: problematiek	13
1 Verzelfstandiging	15
1.1 Openbare lichamen in de zin van art. 134 Grondwet	15
1.2 Privatisering en verzelfstandiging	16
1.3 Motieven voor het instellen van zelfstandige bestuursorganen	17
1.4 Kritiek op, doorlichting en verbetering van zelfstandige bestuursorganen	20
1.5 Wijziging van de Grondwet en Kaderwet zbo's	21
2 Zelfstandige bestuursorganen op centraal niveau	23
2.1 Het begrip zelfstandig bestuursorgaan nader belicht	23
2.2 Publiekrechtelijke en privaatrechtelijke rechtsvorm	27
3 Toepassing van de Archiefwet	31
3.1 Uitbreiding van de reikwijdte	31
3.2 Zelfstandige bestuursorganen als zorgdrager	34
3.3 Onmiddellijke werking van de Archiefwet	35
4 Inventarisatie van zelfstandige bestuursorganen	37
4.1 Inleiding	37
4.2 Eerdere inventarisaties	37
4.3 Toepassing van de zbo-definitie	38
4.4 Zoektocht naar zbo's	40
4.5 Resultaten van de inventarisatie	41
5 Conclusies en aanbevelingen	47
5.1 Conclusies	47
5.2 Aanbevelingen	48
Deel II: inventarisatie	51
Verantwoording	55
Overzichten	57
1 Overzicht van zelfstandige bestuursorganen per 1 januari 2000	57
2 Overzicht van pbo-organen per 1 januari 2000	113
3 Overzicht van zbo's en pbo-organen die vanaf 1 januari 2000 ingesteld zijn / worden	123
4 Overzicht van zbo's en pbo-organen die vanaf 1 januari 1998 opgeheven zijn / worden	129
5 Overzicht van instellingen waarvan nog vastgesteld moet worden of deze zelfstandig bestuursorgaan zijn	137
Bijlagen	139
1 Bronnen	141
2 Overzicht van platforms van zbo's en pbo-organen en departementale toezichthouders	145
3 Afkortingen	147

Zbo's zoeken

In essentie is dit rapport een zoektocht naar zbo's en zorgdragers. Wie deze zoektocht snel wil doorlopen, kan volstaan met de volgende paragrafen:

Deel I: hoofdstuk 2, hoofdstuk 3.2 en hoofdstuk 4.3
 en 4.4

Deel II: inventarisatie

Samenvatting

Het begrip zelfstandig bestuursorgaan

In de twintigste eeuw zijn verschillende vormen van – functioneel - bestuur ontstaan die de overheid van algemeen bestuur (rijk, provincies en gemeenten) bijstaan, aanvullen of corrigeren. Al deze bestuursorganen hebben een beperkte taak. Er zijn verschillende redenen om zelfstandige bestuursorganen in het leven te roepen. In de laatste twee decennia lag de behoefte aan een kleinere, beter aan te sturen en zuiniger overheid ten grondslag aan de verzelfstandiging van buitendiensten, de inschakeling van de particuliere sector bij het uitvoeren van overheidstaken of het afstoten van overheidstaken. Niet alle taken zijn uitvoerend, het gaat ook om adviserende en toezichhoudende taken.

Kenmerkend voor zelfstandige bestuursorganen is de afstandelijke relatie met de verantwoordelijke minister. Er is geen ambtelijk-hiërarchische verhouding. Hoewel een minister een zbo wel in algemene zin kan aansturen, kan hij deze geen aanwijzingen in een bijzonder geval geven. Afhankelijk van de marges die de 'instellingswet' stelt, is de verantwoordelijke minister niet ten volle verantwoordelijk voor het handelen van een zbo.

Onder een zbo op rijksniveau moet worden verstaan

- een bestuursorgaan van een rechtspersoon die bij of krachtens wet is ingesteld), dan wel
- een natuurlijke persoon of een orgaan van een privaatrechtelijk rechtspersoon die openbaar gezag ontleent aan een wettelijk voorschrift),
- dat niet (volledig) hiërarchisch ondergeschikt is aan een minister, hetgeen inhoudt dat deze geen bijzondere aanwijzingen aan het desbetreffende orgaan kan geven, noch hieraan (in beginsel) mandaat kan verlenen, dan wel ambtenaren in dat orgaan kan benoemen,
- en dat niet een adviescollege in de zin van artikel 79 Grondwet is
- en dat niet een orgaan van een publiekrechtelijke bedrijfs- of beroepsorganisatie is.

Naast deze vormen van verzelfstandiging is de laatste tien jaar, deels als alternatief voor de externe verzelfstandiging, ook de *interne verzelfstandiging* in zwang geraakt. Agentschappen worden opgericht om buitendiensten meer verantwoordelijkheid te geven bij hun bedrijfsvoering. Hierbij wordt echter geen bestuurlijke verantwoordelijkheid overgedragen.

Privaatrechtelijke instellingen die wettelijke taken uitvoeren zonder hierbij openbaar gezag uit te oefenen, kunnen niet als zelfstandig bestuursorgaan aangemerkt worden.

De reikwijdte van de Archiefwet 1995

Uit de wetsgeschiedenis van de Archiefwet 1962 en 1995 blijkt dat de publiekrechtelijke zbo's al onder de werking van de Archiefwet 1962 vielen. De pbo-organen, de publiekrechtelijke zbo's met eigen

rechtspersoonlijkheid, de privaatrechtelijke zbo's en personen met openbaar gezag bekleed zijn aan te merken als archiefwettelijk zorgdrager in de zin van art. 41 van de Archiefwet, de laatste twee groepen voor zover hun openbaar gezag zich uitstrekt. Per 1 januari 2000 zijn er circa 350 van deze archiefwettelijke zorgdragers. Zij vallen buiten de archiefwettelijke zorg van de verantwoordelijke ministers. Het (dagelijks) bestuur van deze zbo's is zelf zorgdrager. Als zodanig is het verantwoordelijk voor de vaststelling van de beheersregels en voor alles wat verder nodig is voor de goede, geordende en toegankelijke staat van zijn archief. De zelfstandige bestuursorganen zonder eigen rechtspersoonlijkheid – dat zijn zbo's die onderdeel zijn van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden - vallen daarentegen onder de archiefzorg van de verantwoordelijke minister.

Type bestuursorgaan	Zorgdrager	Werkings sfeer Archiefwet
Pbo-orgaan	Ja	100 %
Zbo met eigen rechtspersoonlijkheid	Ja	100 %
Zbo zonder eigen rechtspersoonlijkheid	Nee	100 %
Privaatrechtelijk zbo	Ja	5 tot 95 %

Ten aanzien van de vraag of ook het archief dat voor de invoering van de Archiefwet ontstond, onder de werking van Archiefwet viel, bood de hoofdregel van de *onmiddellijke werking* (zie *Aanwijzingen voor de regelgeving nr. 166*) uitkomst. De vraag kan positief beantwoord worden.

Buiten de werking van de Archiefwet valt het archief van stichtingen e.a. private instellingen die door publiekrechtelijke zbo's zijn opgericht en daarvan onderdeel vormen, zoals voorkomt bij openbare universiteiten en TNO, tenzij deze stichtingen e.d. openbaar gezag uitoefenen.

Inventarisatie van zbo's

De inventarisatie van de zelfstandige bestuursorganen en pbo-organen omvat 379 met naam en toenaam gespecificeerde zbo's en 67 pbo-organen (peildatum 1 januari 2000). VWS, SZW en LNV hebben de meeste zbo's. De inventarisatie bevat verder een klein aantal zbo's die uitsluitend (!) als cluster opgenomen zijn. Voorbeelden hiervan zijn de notarissen, gerechtsdeurwaarders en apk-stations.

Van de 379 geïnventariseerde zbo's en pbo-organen hebben 172 zbo's een publiekrechtelijke organisatievorm en 207 zbo's een privaatrechtelijke rechtsvorm. Van de 172 publiekrechtelijke zelfstandige bestuursorganen hebben 77 zbo's eigen rechtspersoonlijkheid, waardoor deze buiten de rechtspersoon Staat der Nederlanden vallen.

'De andere overheidsorganen'

Categorieën	Zorgdrager	Aantal
Pbo-organen	Ja	67
Publiekrechtelijke zbo's met eigen rechtspersoonlijkheid	Ja	77
Zelfstandige bestuursorganen zonder rechtspersoonlijkheid	Nee	95
Privaatrechtelijke zbo's	Ja	207

De meeste gespecificeerde zbo's kunnen in een cluster van overeenkomstige zbo's ondergebracht worden: 284 van de 379 geïnterviewde zbo's. Er zijn 95 alleenstaande zbo's.

Inleiding

In augustus 1999 publiceerde de Rijksarchiefinspectie een rapport over archiefbeheersregels bij de zelfstandige bestuursorganen (zbo's) en organen van publiekrechtelijke bedrijfs- en beroepsorganisatie (pbo-organen). Uit de reacties tijdens het onderzoek bleek al, dat de Archiefwet bij vele zbo's weinig of niet bekend was. Over de toepassing van de Archiefwet leefden bovendien tal van vragen. Bij een aantal organisaties bestond ook onduidelijkheid over de vraag of men de status van zbo had of niet. De Rijksarchiefinspectie besloot daarom de relatie tussen zbo's en Archiefwet verder uit te werken. Het voorliggende rapport is daarvan het resultaat.

Probleem- en doelstelling

Zelfstandige bestuursorganen zijn - de naam zegt het al - bestuursorganen die een bijzondere mate van zelfstandigheid hebben. Een zelfstandige bestuursorgaan staat niet onder het hiërarchisch gezag van een minister. Hierdoor bezit de desbetreffende minister een beperkte verantwoordelijkheid voor het functioneren van dat zelfstandig bestuursorgaan. Naast zbo's met een publiekrechtelijke organisatievorm zijn er zbo's met een privaatrechtelijke rechtsvorm. Op de publiekrechtelijke zelfstandige bestuursorganen was de Archiefwet 1962 al van toepassing. Sinds de invoering van de huidige Archiefwet in 1996 vallen ook de zbo's met een privaatrechtelijke rechtsvorm onder de Archiefwet.

Hoewel zelfstandige bestuursorganen op alle niveaus van de overheid (rijk, provincies en gemeenten) te vinden zijn, gaat hier de aandacht uit naar de zbo's op rijksniveau. Het is naar deze *andere overheidsorganen* dat de titel van dit rapport verwijst.¹ Hoewel de pbo-organen volgens de huidige opvattingen niet zonder meer als zelfstandige bestuursorgaan aangemerkt kunnen worden, zijn de hierboven gesignaleerde problemen ook op hen van toepassing. Het onderzoek richt zich daarom ook op de pbo-organen.

Nu alle zbo's onder de werking van de Archiefwet vallen, is het de hoogste tijd in grote lijnen na te gaan, welke gevolgen dit voor de betrokkenen heeft: voor de zbo's zelf, de verantwoordelijke ministers en de Rijksarchiefdienst. In essentie behandelt dit rapport drie hoofdvragen:

- 1 Wat zijn zelfstandige bestuursorganen eigenlijk?
- 2 Welke zelfstandige bestuursorganen bestaan er momenteel op centraal niveau, hoeveel zijn het er en welke rechtsvorm hebben ze?
- 3 Hoe moet de Archiefwet op de zbo's worden toegepast?

Het tweede deel van het rapport bevat een inventarisatie van zbo's en pbo-organen. Daarmee wordt duidelijk welke bestuursorganen en instellingen de Rijksarchiefinspectie als zbo beschouwt. Hoewel bij het samenstellen van de overzichten gestreefd is naar volledigheid, zijn de lijsten niet uitputtend. Er resteert nog een aantal instanties waarvan

¹ Zie artikel 41 Archiefwet 1995.

de zbo-status nagegaan moet worden. Afgezien daarvan is het onwaarschijnlijk dat een overzicht van zbo's volledig zal zijn. Als een instelling daarom niet voorkomt op de lijst, betekent dit nog niet, dat deze geen zelfstandig bestuursorgaan kan zijn.

Opzet en indeling van het rapport

Het rapport bestaat uit twee delen. In deel I worden de drie hoofdvragen uitgewerkt. Deel II bevat overzichten van de zbo's en pbo-organen.

Deel I is als volgt onderverdeeld. Hoofdstuk 1 bevat een schets van de verschillende vormen van functionele decentralisatie. Hierbij komen de motieven voor de instelling van zelfstandige bestuursorganen aan de orde. Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 het begrip zelfstandig bestuursorgaan nader uitgewerkt. Hoofdstuk 3 behandelt enkele archiefwettelijke problemen. Het betreft basisproblemen als de reikwijdte van de Archiefwet en de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het archiefbeheer van de zbo's. Tenslotte wordt aandacht besteed aan de toepasselijkheid van de Archiefwet op het archief dat vóór de invoering van de Archiefwet 1962 en 1995 is gevormd. Hoofdstuk 4 behandelt de vraag welke zelfstandige bestuursorganen er op centraal niveau zijn. Het hoofdstuk biedt een leidraad voor het vinden van zbo's op centraal niveau. Op basis van de inventarisatie in deel II is tevens een aantal bevindingen opgenomen over onder meer aantal en rechtsvorm van zbo's. Deel I sluit af met een aantal conclusies en aanbevelingen.

Deel II bevat een inventarisatie van de pbo-organen en zbo's. Hierbij is aangesloten bij eerdere inventarisaties, waarvan vooral de bijlage tot het *Aanwijzingsbesluit bestuursorganen Wob en WNo* (Stb. 1993, 535, inmiddels ingetrokken) en de doorlichtingsrapportages genoemd moeten worden. Een verantwoording van de bronnen is aan het begin van deel II opgenomen.

De inventarisatie bestaat uit vijf overzichten van de zbo's en pbo-organen per 1 januari 2000 (overzicht 1 en 2), van de zbo's en pbo-organen die sinds 1 januari 2000 zijn opgericht dan wel in oprichting zijn (overzicht 3), van de zbo's en pbo-organen die vanaf 1998 opgeheven of in staat van opheffing zijn (overzicht 4) en van een aantal instellingen waarvan de zbo-status onzeker is (overzicht 5).

Bij het opstellen van dit rapport kon nog geen rekening gehouden worden met het nieuwe ontwerp van de *Kaderwet zelfstandige bestuursorganen*. Eind 1999 is dit ontwerp voor advies aan de Raad van State aangeboden. Naar verwachting biedt de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) het ontwerp in juni / juli 2000 aan de Tweede Kamer aan.

Het onderzoek voor dit rapport is uitgevoerd in de maanden september 1999-januari 2000. Het concept van dit rapport is in februari-maart besproken met de Algemene Rekenkamer, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de Nationale Ombudsman. Eerder ontvangen commentaar is ook in dit rapport verwerkt. Eind april 2000 is het rapport vastgesteld.

Deel I

Problematiek

1 Verzelfstandiging

De overzichtelijke staatsopbouw van de negentiende eeuw is in de twintigste eeuw door tal van uitbreidingen complexer geworden. De hoofdstructuur bestaat uit de klassieke drie bestuurslagen: rijk, provincie en gemeente. Dit zijn bestuurslichamen die een algemene bestuurstaak behartigen. Binnen en naast deze bestuurslichamen ontstaan gespecialiseerde bestuursorganen, die voor een bepaalde sector of deelsector een of meer taken uitvoeren. Er waren al waterschappen, een oud Nederlands instituut. Daarbij kwamen vanaf de jaren twintig van de twintigste eeuw bestuursorganen die andere bijzondere belangen te behartigen kregen. Indien aan deze bestuursorganen bevoegdheden worden toebedeeld of overgedragen door het centrum van de bestuursmacht (rijk, provincie, gemeente), spreekt men van 'functionele decentralisatie'. De bestuursorganen van functioneel bestuur bezitten dan zodanige eigen bevoegdheden, dat zij ten opzichte van het bestuurlijk centrum in Den Haag zelfstandigheid bezitten.²

Bij de grondwetsherziening van 1938 is in het vijfde hoofdstuk de mogelijkheid geschapen openbare lichamen voor beroep en bedrijf op te richten. Zowel voor als na de Tweede Wereldoorlog zijn er (openbare) bestuurslichamen en bestuursorganen in het leven geroepen, die hun ontstaan niet aan de Grondwet (huidig art. 134) ontlennen. Voor al deze groepen van bestuursorganen heeft de hoogleraar M. Scheltema in zijn oratie van 1974 de term 'zelfstandige bestuursorgaan' geïntroduceerd.

In dit hoofdstuk wordt een aantal vormen van functioneel bestuur besproken. Het hoofdstuk geeft de achtergrond voor het volgende hoofdstuk en het daarin behandelde thema: wat de zelfstandige bestuursorganen inhouden. De volgende paragrafen gaan in op de organen van publiekrechtelijke bedrijfs- en beroepsorganisatie en op de motieven voor de instelling van zelfstandige bestuursorganen. Ook worden enkele begrippen zoals privatisering en verzelfstandiging toegelicht.

1.1 Openbare lichamen in de zin van art. 134 Grondwet

Bij de grondwetsherziening van 1938 is in het vijfde hoofdstuk de mogelijkheid geschapen openbare lichamen voor beroep en bedrijf op te richten. Aan de openbare lichamen werd verordenende bevoegdheid toegekend. De herziening had een ideële achtergrond en voorzag in een behoefte de verhoudingen tussen de deelnemers aan het economisch leven - staat, werkgevers en werknemers - op een nieuwe leest te schoeien. Na de oorlog is gepoogd de organisatie van het economisch leven anders in te richten door op grond van de Wet op de bedrijfsorganisatie, Stb. 1950, K 22, bedrijfs- en productschappen op te richten. Hierin werken werkgevers en werknemers samen. Het stelsel wordt aangestuurd door de Sociaal-

² Voor het volgende zie *Regeringsstandpunt inzake functionele decentralisatie Functioneel bestuur: waarom en hoe?*; Tweede Kamer, vergaderjaar 1990-1991, 21 042, nrs. 3-4; Voorstel van wet tot wijziging van art. 134 Grondwet; Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 629, nrs. 1-5; en Van der Pot-Donner, *Handboek van het Nederlandse Staatsrecht*. Zwolle, 1995, pp. 583-597 en 679-688.

economische Raad, waarin ook kroonleden zitten hebben. Het pbo-stelsel is er primair op gericht het algemeen belang te dienen door de welvaart van de Nederlandse bevolking te bevorderen. In de tweede plaats dient het stelsel het gemeenschappelijk belang van de ondernemingen in een bedrijfs- of productietak. Naderhand zijn voor een aantal vrije beroepen nog publiekrechtelijke beroepsorganisaties ingesteld: de Nederlandse Orde van Advocaten (de NOVA, 1952), het Nederlands Instituut van Registeraccountants (het NIVRA, 1962), de Nederlandse Orde van Accountants-Administratieconsulenten (NovAA), en recentelijk de Nederlandse Loodsencorporatie (NLC, 1991). In 1999 is de Koninklijk Notariële Beroepsorganisatie opgericht. In oprichting is de Beroepsorganisatie voor gerechtsdeurwaarders.

Het karakter van de openbare lichamen wordt primair bepaald door de gemeenschapsgedachte, in combinatie met de publiekrechtelijke zelfstandigheid. Het zijn samenwerkingsverbanden, waarvan de leden vertegenwoordigd zijn in de bestuursorganen. Artikel 134 van de Grondwet bestrijkt thans zowel de openbare lichamen voor beroep en bedrijf als andere openbare lichamen. Van de tweede groep, de 'andere openbare lichamen', is de Arbeidsvoorzieningsorganisatie (1990) een recent voorbeeld. Hoewel deze organisatie in art. 134 Grondwet haar grondslag vindt, wordt zij niettemin tot de zelfstandige bestuursorganen *sui generis* gerekend. Dit geeft aan dat het onderscheid tussen de openbare lichamen ex art. 134 Grondwet en de overige zelfstandige bestuursorganen vloeiend is.

1.2 Privatisering en verzelfstandiging

In de media en in de politiek bestaat veel verwarring over de termen verzelfstandiging en privatisering: vaak worden deze door elkaar gebruikt. Alvorens verder in te gaan op de zelfstandige bestuursorganen, volgt hier eerst een korte toelichting op de beide begrippen.

Privatisering

Bij privatisering worden taken afgestoten aan de markt en trekt de overheid zijn handen af van de taakuitoefening in 'eigen beheer'. Voor een overgangperiode kan de overheid een 100 % participatie in het aandelenpakket van de geprivatiseerde dienst nemen. Al naar gelang het publieke belang dat de overheid daarna nog aan de voormalige dienst toekent, brengt deze vervolgens een deel of het geheel van de aandelen naar de beurs. Dit is de tweede fase van de privatisering. Dezelfde term wordt dan ook gebruikt voor beide processen. Er zijn de laatste jaren grote privatiseringsoperaties geweest, waarvan die van de PTT ongetwijfeld de spectaculairste was. Het uitbesteden van taken aan derden kan niet als privatisering beschouwd worden. Hierbij blijft namelijk het aanbestedende overheidsorgaan verantwoordelijk voor de taakuitvoering.

Verzelfstandiging

De instelling van een zelfstandig bestuursorgaan kan in de vorm van een verzelfstandiging van een reeds bestaand bestuursorgaan plaats vinden. Bij verzelfstandiging van een onderdeel van de departementale organisatie is het al dan niet doorsnijden van de

hiërarchische relatie met de minister bepalend voor de aard van de verzelfstandiging.

Bij *interne* verzelfstandiging wordt de bedrijfsvoering op een zakelijker leest geschoeid. Dit vindt plaats in de vorm van managementscontracten en sinds 1995 ook in de figuur van een agentschap. Agentschappen hebben een eigen begroting en staan los van de begrotingsadministratie van het moederministerie.³ Een agentschap heeft ook een ander begrotingsregime, namelijk een baten-lastenstelsel, in plaats van een verplichtingen-kasstelsel. Hieraan zijn grotere 'vrijheden' verbonden, zoals een spaarfaciliteit voor apparaatskosten en een leenfaciliteit. Het model is populair: in vijf jaar tijds zijn er ongeveer twintig agentschappen opgericht. Fundamenteel verschillend met vormen van functioneel zelfbestuur is de volledige ministeriële verantwoordelijkheid, waaraan agentschappen e.d. onderworpen zijn. Bij interne verzelfstandiging worden namelijk geen bestuursbevoegdheden overgedragen.

Anders is het gesteld bij *externe* verzelfstandiging. Hierbij wordt de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de minister overgedragen aan een (te verzelfstandigen) onderdeel van de departementale organisatie. Hiermee verdwijnt de hiërarchische ondergeschiktheid van dat organisatie-onderdeel aan zijn minister. Het duidelijkst is dit te zien bij een buitendienst die verzelfstandigd wordt tot een zbo met eigen rechtspersoonlijkheid, zoals recentelijk Staatsbosbeheer. Maar externe verzelfstandiging hoeft niet deze vorm aan te nemen: een bestuursorgaan kan ook extern verzelfstandigd worden, zonder dat deze eigen rechtspersoonlijkheid krijgt. In zo'n geval blijft het zelfstandige bestuursorgaan onderdeel van de rechtspersoon Staat der Nederlanden en dus van het rijk.

1.3 Motieven voor het instellen van zelfstandige bestuursorganen

Er waren en zijn verschillende motieven voor functionele decentralisatie. Meestal worden de volgende motieven onderscheiden: het sociaal-economische participatiemotief, het rechtsstatelijke motief van de machtenscheiding, het organisatorische motief van scheiding van beleid en uitvoering, een motief om taken efficiënter te kunnen uitvoeren, en tenslotte het motief om de rol van de overheid beperkt te houden.

Op rijksniveau was aanvankelijk het streven van bepaalde maatschappelijke sectoren naar zelfsturing het primaire motief. In de jaren vijftig en zestig zijn in de publieke gezondheidszorg en het sociale verzekeringswezen enkele publiekrechtelijke (zelfstandige) bestuursorganen opgericht (Ziekenfondsraad en de Sociale Verzekeringsraad, tegenwoordig het CTSV). Het zijn zbo's die in samenstelling - ook hierin zijn werkgevers en werknemers vertegenwoordigd - veel weg hebben van de openbare lichamen ex art. 134 Grondwet.

³ Verder ontleend aan Bestebreuer en Kraak, *Modern financieel management bij het rijk*. Den Haag, 1997, hoofdstuk 9.

Uit een oogpunt van transparant openbaar bestuur en een heldere scheiding van verantwoordelijkheden is het wenselijk om bepaalde overheidstaken onder te brengen in aparte organisaties die meer op afstand staan. Zo is aan de Kiesraad het toezicht op de stembureaus toevertrouwd. Uit hetzelfde motief oefent de Registratiekamer toezicht uit op de bescherming van persoonsgegevens.

Het openbaar bestuur is sinds de tweede wereldoorlog expansief gegroeid. Dat leidde de laatste twintig jaar in toenemende mate tot een bezinning over het doelmatig functioneren van de overheid. De laatste twintig jaren streeft het openbaar bestuur er naar de doelmatigheid en efficiency te vergroten, en de overheid transparanter te maken. Daartoe hoort het beter scheiden van beleid en uitvoering. Dit kan op verschillende manieren gebeuren. Interne en externe verzelfstandiging kwamen hierboven al ter sprake.

Ook werd en wordt de vraag gesteld of bepaalde taken die de overheid verricht niet beter aan de particuliere sector kunnen worden overgelaten. Als argument daarbij geldt dat bepaalde taken door de particuliere sector deskundiger en efficiënter worden uitgevoerd dan door de overheid. Om te zorgen dat deze taken op een rechtmatige en zorgvuldige wijze worden uitgevoerd, krijgen de betrokken bedrijven publiekrechtelijke bevoegdheden toegekend. Deze bevoegdheden berusten op een wettelijk voorschrift.

Al voor de oorlog werden particuliere organisaties door de overheid ingeschakeld voor de uitvoering van publieke taken ingeschakeld. Kennis en kunde van belangenorganisaties en bedrijven werden voor het algemeen belang ingezet. Hiertoe kregen zij *openbaar gezag* toegekend. De nieuwe bestuursorganen behielden hun privaatrechtelijke rechtsvorm. Het CBR, het Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen, is op deze wijze 'verstatelikt'. Een ander voorbeeld zijn de ziekenfondsen.

Vooraf voor de certificatie en keuring van veiligheid, gezondheid en milieu draagt de rijksoverheid in laatste jaren bedrijven op publieke taken uit te voeren. De bedrijven fungeren als hulporgaan van de staat. De bedrijven zijn met openbaar gezag toegerust. Sommige bedrijven, b.v. de NV KEMA en TNO Certification BV, werken voor verschillende ministeries als uitvoerend bestuursorgaan. De laatste tien jaar oefenen ook bedrijven van buitenlandse oorsprong, zoals Lloyds Shipping, openbaar gezag uit. In tegenstelling tot het CBR en de ziekenfondsen zijn deze bedrijven primair op de markt werkzaam en zijn ze pas in tweede instantie bestuursorgaan.

Naast bedrijven en stichtingen in de overheidssfeer zijn er vrije beroepsbeoefenaren die krachtens een publiekrechtelijke regeling overheidsbevoegdheden uitoefenen en hierbij niet onder het gezag van een minister vallen. Naast ambtelijke diensten verlenen zij tal van niet-ambtelijke diensten. Notarissen, gerechtsdeurwaarders en keurmeesters van apk-stations zijn 'natuurlijke' personen die met openbaar gezag bekleed zijn.

Uit verschillende motieven, zo is in het voorgaande uiteengezet, zijn in het verleden publieke taken verzelfstandigd en geprivatiseerd. Hierdoor wonnen de betrokken onderdelen van de rijksoverheid aan zelfstandigheid of kwamen zij los van de overheid te staan. Bij de verzelfstandiging zijn verschillende gradaties en verschijningsvormen te onderscheiden (zie het schema hieronder).

Tabel 1: Type en mate van verzelfstandiging

Interne verzelfstandiging	Externe verzelfstandiging	Aan de markt overlaten
Zelfbeheer en contractmanagement	Zbo zonder eigen rechtspersoonlijkheid (onderdeel van de Staat der Nederlanden)	Privatiseren met/zonder staatsdeelneming of andere sturingsmiddelen
Agentschap	Zbo met eigen rechtspersoonlijkheid	Afstoten zonder meer

Toelichting. De mate van zelfstandigheid neemt toe naar rechts en naar beneden.

1.4 Kritiek op, doorlichting en verbetering van zelfstandige bestuursorganen

De Algemene Rekenkamer constateerde in maart 1995 dat vormgeving, inrichting en aansturing van de zbo's zodanig divers geregeld waren, dat van wildgroei gesproken kon worden.⁴ Iets eerder had de Commissie-Sint, in opdracht van het college van secretarissen-generaal, geconstateerd dat de verzelfstandigingen van de laatste jaren risico's inhielden voor het politieke primaat. De commissie stelde dat dit onder meer kwam omdat zbo's een eigen positie in de beleidsbepaling konden verwerven die niet (meer) in overeenstemming was met hun oorspronkelijke taak. In haar reactie op de twee rapporten, van de Rekenkamer en van de Commissie-Sint, vervat onder de veelzeggende titel *Herstel van het primaat van de politiek bij de aansturing van zelfstandige bestuursorganen*, kondigde het Kabinet een viertal maatregelen af:⁵

1. Als uitgangspunt geldt de regel dat alleen om bijzonder goede redenen centrale overheidstaken mogen worden onttrokken aan de volle ministeriële verantwoordelijkheid, met andere woorden worden overgedragen aan zbo's. Bij de afweging wordt het stappenplan van de Commissie-Sint gehanteerd. Verzelfstandiging op pragmatische gronden is geen grond voor externe verzelfstandiging. In die gevallen kan beter gekozen worden voor het agentschap (zie hoofdstuk 1.2).
2. Bij het oprichten van nieuwe zbo's wordt een helder juridisch kader gehanteerd, in de vorm van Aanwijzingen voor de rijksdienst. Slechts in uitzonderlijke gevallen wordt een nieuwe zbo privaatrechtelijk vorm gegeven.
3. Alle bestaande zbo's worden doorgelicht op bestaansredenen en getoetst aan criteria die ontleend zijn aan de Aanwijzingen.⁶ Indien er geen bestaansredenen is, worden zbo's opgeheven.
4. De aansturende ministeries dienen voorzieningen te treffen voor de aansturing en het toezicht op het functioneren van de zbo's.

Ter uitvoering van de tweede aanbeveling boden de *Aanwijzingen voor de regelgeving inzake zelfstandige bestuursorganen*⁷, een juridisch kader voor de op- en inrichting van zbo's. De doorlichtingsoperatie werd in 1997 beëindigd. Hierna konden de voornemens tot verbetering uitgevoerd worden (zie de derde aanbeveling). Dit doorlichtings- en verbeteringstraject, dat gepaard gaat met een sanering van het aantal zbo's, loopt nog steeds. Regelmatig rapporteren de betrokken ministers over de stand van zaken aan de Tweede Kamer.

⁴ *Zelfstandige bestuursorganen en ministeriële verantwoordelijkheid*; Tweede Kamer, vergaderjaar 1994-1995, 24 130, nr. 3; de peildatum was 1 september 1993.

⁵ Zie Tweede Kamer, vergaderjaar 1994-1995, 24 130 nr. 5.

⁶ De formele voorwaarden voor het oprichten van nieuwe zbo's zijn sindsdien: 1. onafhankelijke oordeelsvorming op grond van specifieke deskundigheid, 2. strikt regelgebonden uitvoering in een groot aantal individuele gevallen of 3. participatie van maatschappelijke organisaties in verband met de aard van de te verrichten bestuurstaak. Combinaties komen eveneens voor.

⁷ Stct. 1996,177.

1.5 Wijziging van de Grondwet en Kaderwet zbo's

De definitie die de *Aanwijzingen voor de regelgeving inzake zelfstandige bestuursorganen van zelfstandig bestuursorgaan* geven, is zo ruim dat hieronder ook de organen van openbare lichamen voor beroep en bedrijf kunnen vallen.

In het hierboven genoemde kabinetsstandpunt kondigde de regering aan art. 134 Grondwet, dat zich richt tot de openbare lichamen voor beroep en bedrijf, te willen uitbreiden tot de overige zbo's. De regering ging er toen (nog) van uit, dat de pbo-organen een 'bepaalde categorie zelfstandige bestuursorganen' vormden (Tweede Kamer, vergaderjaar 1994-1995, 24 130, nr. 5, p. 9). Na kritiek van de zijde van de Raad van State en de Tweede Kamer trok het kabinet echter het wetsvoorstel tot wijziging van art. 134 Grondwet, waarbij de zelfstandige bestuursorganen naast de organen van publiekrechtelijke beroeps- en bedrijfsorganisatie een plaats in de Grondwet zouden krijgen, in. Vooralsnog wordt art. 134 Grondwet ongewijzigd gehandhaafd. Daarnaast wordt de Kaderwet zbo's opgesteld, die algemene regels voor de instelling, sturing en inrichting van zbo's zal bevatten. Daarna zal worden gezien, hoe een en ander in de Grondwet verankerd kan worden.⁸ De indiening van het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer vindt in juni/juli 2000 plaats.⁹ Functie en positie van de pbo-organen werden herzien in de nieuwe Wet op de bedrijfsorganisatie, die per 1 september 1999 is ingevoerd.¹⁰

⁸ Voorstel van wet tot wijziging van art. 134 Grondwet, MvT, Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1999, 25 629, nr. 1-6; Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 25 443, nr. 40c, p. 4 en 7, en brief van de minister van BZK van 23 februari 1999 inzake inrichting en functioneren van binnenlands bestuur, Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 422, nr. 1, p. 4.

⁹ De Kaderwet zbo's zal een aantal basisregels stellen omtrent o.a. de definitie, rechtspositie van bestuursleden en personeel en vooral toezicht op en sturing van zbo's door de desbetreffende ministers. De kaderwet zal niet van toepassing zijn op vergelijkbare bestuursorganen op het niveau van de provincies en de gemeenten; Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26 800 VII, nr. 3, p. 18.

¹⁰ Stb. 1999, 253 en 254. Zie ook Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1999, 25 695.

2 Zelfstandige bestuursorganen op centraal niveau

2.1 Het begrip zelfstandig bestuursorgaan nader belicht

Bij de instelling van nieuwe en de toetsing van bestaande zbo's worden sedert 1996 de *Aanwijzingen inzake zelfstandige bestuursorganen* gehanteerd. Het eerste artikel bevat een definitie van zelfstandig bestuursorgaan. Deze definitie wordt hieronder toegelicht en uitgewerkt.¹¹ In die vorm dient zij als leidraad bij de opsporing van zelfstandige bestuursorganen (zie hoofdstuk 4).

Een zelfstandig bestuursorgaan wordt gedefinieerd als een:

1. bestuursorgaan in de zin van de Algemene Wet bestuursrecht op het niveau van de centrale overheid
2. dat niet hiërarchisch ondergeschikt is aan een minister en
3. niet is een adviescollege, als bedoeld in de Kaderwet adviescolleges, waarvan de adviestaak ten aanzien van algemeen beleid en regelgeving de hoofdtaak is.

1. Bestuursorgaan op het niveau van de centrale overheid

De in de *Aanwijzingen* gegeven definitie van 'bestuursorgaan' is ontleend aan art. 1 van de Algemene Wet bestuursrecht (Awb, 1994). Artikel 1 omschrijft bestuursorgaan als: a) een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, of b) een ander persoon of college met enig openbaar gezag bekleed.¹²

Hieruit volgt dat een zbo niet kan zijn een orgaan behorende tot de wetgevende en (onafhankelijke) rechtsprekende macht. Evenmin zijn de Algemene Rekenkamer en de Nationale ombudsman een zbo. Al deze organen worden immers in art. 1.1, tweede lid Awb van het begrip bestuursorgaan uitgezonderd.

De a-categorie omvat de publiekrechtelijke bestuursorganen, de b-categorie de bestuursorganen met een privaatrechtelijke rechtsvorm, dan wel de personen met openbaar gezag bekleed.

Hoewel er ook bij de lagere overheden op grond de Gemeentewet en Provinciewet, de Wet gemeenschappelijke regelingen en de medebewindswetgeving zbo's opgericht kunnen worden, geldt de hierboven aangehaalde definitie uitsluitend voor de zbo's van de *centrale overheid*. Zbo's die door een gemeenteraad ingesteld zijn vallen dus buiten de aangehaalde definitie.¹³

2. Hiërarchische ondergeschiktheid aan een minister

Het ontbreken van hiërarchische ondergeschiktheid is het belangrijkste kenmerk van een zbo. Primair betekent dit dat een minister (rechtens) geen bijzondere aanwijzingen (in een concreet geval) kan geven aan een zelfstandig bestuursorgaan.

¹¹ Hiertoe is vooral gebruik gemaakt van S.E. Zijlstra, *Zelfstandige bestuursorganen in een democratische rechtstaat*. Den Haag, 1997.

¹² Voor de uitleg van dit begrip, zie paragraaf 2 van dit hoofdstuk.

¹³ Rechtshalve dient een gemeentelijke zbo in de vorm van een commissie ingesteld te worden, conform hoofdstuk V van de Gemeentewet.

Ter illustratie: de minister van Justitie kan in uiterste geval ingrijpen in het vervolgingsbeleid van het openbaar ministerie. Hij mag zich echter niet bemoeien met een concreet onderzoek van de Registratiekamer.

Ten tweede sluit zelfstandigheid een ambtelijk-hiërarchische relatie uit. Om niet langs een omweg de zelfstandigheid van een zbo aan te tasten, behoren er in het bestuur van een zbo geen ambtenaren te zitten die door de verantwoordelijke minister zijn aangesteld. Ter waarborging van de zelfstandigheid legt het personeel dat werkzaam is voor een zbo, maar in dienst is van een ministerie, uitsluitend aan het bestuur van het zbo verantwoording af.¹⁴

Ten derde verdraagt een mandaatrelatie tussen minister en bestuursorgaan zich in beginsel slecht met de zelfstandigheid van een bestuursorgaan. Bij mandaatverlening blijft de bevoegdheid immers bij de mandaatgever berusten.

Wegens de zelfstandigheid van de zbo's is de minister niet ten volle verantwoordelijk voor het functioneren van zbo's. De beperkte verantwoordelijkheid van de betrokken minister is bij de zbo's met eigen rechtspersoonlijkheid groter dan bij zbo's zonder eigen rechtspersoonlijkheid. De laatste groep zbo's is onderdeel van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden en maakt daarom deel uit van het rijk. Dit heeft gevolgen voor het beheersregime van deze groep zbo's. 'Qua beheersregime', zo schrijft de minister van Binnenlandse Zaken op 2 juni 1997 aan de Tweede Kamer, 'onderscheiden zij zich niet van andere onderdelen van de rijksbegroting en de rijksrekening. De ministeriële verantwoordelijkheid en de parlementaire controle ten aanzien van het beheer zijn derhalve volledig. Dat doet niet aan af dat het uitoefenen van de specifieke bestuurlijke bevoegdheid, waarvoor het bestuursorgaan is ingesteld, in zelfstandigheid geschiedt.'

Ter illustratie wijst de minister van Binnenlandse Zaken op de Registratiekamer. De financiering van de Registratiekamer en zijn secretariële ondersteuning zijn te vinden in de rijksbegroting van Justitie en daarover legt de verantwoordelijke minister verantwoording af aan de Kamer. De Wet persoonsregistraties verhindert echter dat de minister de Registratiekamer een instructie geeft over hoe deze bestuurlijk moet handelen.¹⁵

De meeste zbo's echter zijn geen onderdeel van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden. Zij hebben eigen rechtspersoonlijkheid of zijn natuurlijk persoon bekleed met openbaar gezag (zie hoofdstuk 2.2).

De zelfstandigheid van een zelfstandig bestuursorgaan is dus relatief. De mate van zelfstandigheid hangt af van het al dan niet hebben van rechtspersoonlijkheid, de verwevenheid van het zbo met het ambtelijk apparaat van de minister en van de aansturingsmogelijkheden die de wet de verantwoordelijke minister geeft. De wisselende zelfstandigheid

¹⁴ Bij zelfstandige bestuursorganen met eigen rechtspersoonlijkheid, die hun eigen personeel aanstellen, is uiteraard geen sprake van een hiërarchische relatie tussen minister en zbo-ambtenaar.

¹⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 1996-1997, 25 268, nr. 5.

van de drie categoriën zbo's op een aantal terreinen is in onderstaande tabel tot uitdrukking gebracht.

Tabel 2: zelfstandigheid van zbo's t.o.v. de verantwoordelijke minister

Eigen verantwoordelijkheid van zbo t.a.v.	Type zelfstandig bestuursorgaan		
	Publiekrechtelijk orgaan zonder eigen rechts-persoonlijkheid	Publiekrechtelijke rechtspersoon	Privaatrechtelijke rechtspersoon
Openbaarheid van bestuur	Ja	Ja	Ja
Rechtsbescherming	Ja	Ja	Ja
Klachtenbehandeling			
Nationale ombudsman ¹⁶	Ja	Ja	Ja
Financieel beheer			
Comptabiliteitswet	Nee ¹⁷	Ja	Ja
Rechtspositie personeel volgens Algemeen ambtenarenreglement	Nee	Nee ¹⁸	Ja
Aanstelling personeel	Nee	Ja	Ja
Archiefwettelijke zorg ¹⁹	Nee	Ja	Ja

3. Adviescolleges uitgezonderd

De adviescolleges in de zin van art. 79 Grondwet voldoen zonder meer aan het eerste en tweede onderdeel van de definitie van zelfstandig bestuursorgaan. Het gaat immers om bestuursorganen van het rijk die niet hiërarchisch ondergeschikt zijn aan een minister. In de definitie van de Aanwijzingen zijn zij echter uitgezonderd, althans voor zover het de adviestaak betreft. Reden hiervoor is, dat voor de adviescolleges al in de *Kaderwet adviescolleges* (Stb. 1996, 378) een wettelijk kader is getroffen.

Indien een adviescollege naast de adviestaak als hoofdtaak nog een andere bestuurstaak heeft, gelden de Aanwijzingen voor deze taak wel. Een voorbeeld is de Kiesraad, die primair adviesorgaan is, maar daarnaast als centraal stembureau bij de verkiezingen voor de Staten-Generaal en het Europees Parlement een niet-adviestaak heeft en als zodanig onder de regels van de Aanwijzingen valt.

Behalve de adviescolleges ex art. 79 Grondwet zijn er nog adviesorganen waarvan de instelling niet op de Grondwet berust. Deze adviesorganen adviseren niet over algemeen beleid en wetgeving en

¹⁶ Ingevolge de *Wet openbaarheid van bestuur* zoals gewijzigd bij Wet van 18 juni 1998, Stb. 356, art. 1a onder d en art. 2, zijn van de toepasselijkheid van de Wob en de WNo uitgezonderd de NOS, DNB NV en de Verzekeringskamer, voor zover het de in het *Besluit bestuursorganen WNo en Wob*, Stb. 1998, 580, genoemde activiteiten betreft. Verder zijn tijdelijk uitgezonderd alle bestuursorganen belast met onderwijs en onderzoek op het beleidsterrein van het Ministerie van OCenW, voor zover deze niet met name in het voornoemde besluit zijn aangewezen. De aangewezen onderwijs- en onderzoeksinstituten omvatten de KNAW, de openbare universiteiten en de Open Universiteit, de openbare hogescholen, de KB, de landelijke organen als bedoeld in art. 1.5.1 van de Web, TNO, de centrale Commissie Vaststelling Examenopgaven en Beoordelingsnormen, het NIOD en NWO.

¹⁷ De Algemene Rekenkamer is wel bevoegd.

¹⁸ De praktijk is vaak anders: zelfstandige bestuursorganen sluiten eigen cao's af.

¹⁹ Zie hoofdstuk 3 van dit rapport.

zijn dus niet uitgezonderd van de definitie. Ook deze uitvoeringsgerichte adviesorganen kunnen, als ze tenminste voldoen aan de eerste twee leden van de definitie, tot de zelfstandige bestuursorganen gerekend worden.

Verder zijn er nog drie andere groepen bestuursorganen waarop de definitie van zelfstandig bestuursorgaan van toepassing kan zijn. Het betreft de bezwaaradvies- en klachtadviescommissies (ex art. 7:13 en 9:14 Awb), de zg. externe beklaginstanties en de organen voor extern overleg (zie verder onderstaand kader).

De op uitvoering gerichte adviesorganen onderscheiden zich van de adviescolleges ex art. 79 Grondwet, doordat zij niet over beleid en wet- en regelgeving adviseren, maar over beleidsuitvoering. Erg strikt moet men de advisering over uitvoering niet opvatten. Zo adviseert de Adviescommissie Warenwet primair over de toepassing van de Warenwet, daarnaast echter ook over onderwerpen van amvb's.

Bij de tweede groep, de bezwaar- en klachtadviescommissies, gaat het primair eveneens om uitvoeringsgerichte organen. Daarnaast kunnen zij op het deelterrein waarop zij werkzaam zijn over beleid adviseren, zoals bij de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken het geval is.

De externe beklaginstanties zijn onder meer in het gevangeniswezen te vinden, waar voor iedere gevangenisinrichting of jeugdinstelling een beklagcommissie ingesteld kan worden, in totaal zo'n zeventig commissies (1998). Deze instanties adviseren niet, maar nemen een beslissing inzake bij hen ingebrachte klachten.

Met externe overlegorganen zijn vaste overlegverbanden bedoeld, die branche-organisaties een platform bieden om over voorgenomen regeringsbeleid te overleggen of zelf met voorstellen te komen. Indien zij bij of krachtens wet of op grond van een 'zelfstandig' besluit van een minister zijn ingesteld, betreft het bestuursorganen. In hun nieuwe opzet zijn ministeriële vertegenwoordigers geen lid van een extern overlegorgaan.

Het aantal beroepsorganen (dat zijn organen voor administratief beroep, dus beroep op een bestuursorgaan, te onderscheiden van beroep op de administratieve rechter) is weliswaar bij de invoering van de Awb fors verminderd, op een aantal terreinen zijn deze organen blijven bestaan. Het gevangeniswezen biedt weer een goed voorbeeld, omdat het betreffende orgaan tevens adviescollege is en daarmee de gecompliceerdheid van het adviesstelsel laat zien. Beroepsinstantie is namelijk de sectie Gevangeniswezen van de Centrale Raad voor Strafrechtstoepassing. Ten aanzien van rechterlijke organen die tevens bestuurstaken vervullen, is bij de totstandkoming van de Awb besloten, dat de Awb ook voor dat taakonderdeel niet van toepassing is.

De organen met tuchtrechtspraak belast (zie Grondwet, art. 113, lid 2) zijn overheidsorgaan, indien zij bij of krachtens wet zijn ingesteld of indien zij op grond van een wettelijk voorschrift ingesteld zijn door privaatrechtelijke rechtspersonen. De medische en veterinaire tuchtcolleges zijn bij wet ingesteld. Een voorbeeld van de tweede mogelijkheid zijn de tuchtgerichten die de controle-instellingen op grond van de Landbouwkwaliteitswet hebben ingesteld. Er is ten aanzien van de tuchtraden in eerste aanleg niet in het algemeen te zeggen, of de zij bestuursorgaan zijn of onafhankelijk rechtsprekend orgaan. Wat de tuchtgerichten in tweede aanleg betreft, die voor een (groot) deel uit 'beroepsrechters' zijn samengesteld: deze worden mede op grond van Europese jurisprudentie aangemerkt als onafhankelijke rechtsprekende organen en derhalve niet als bestuursorganen (b.v. het Centraal Medisch Tuchtcollege of het Veterinair Beroepscollege). Vormen van tuchtrechtspraak die buiten de overheid tot stand zijn gekomen, zoals de Raad voor de Journalistiek, zijn geen overheidsorgaan.²⁰

²⁰ 'Onafhankelijke, bij de wet ingestelde organen die met rechtspraak zijn belast; ...' Zie verder MvT Awb, Tweede Kamer, vergaderjaar 1988-1989, 21 221, nr. 3.

2.2 Publiekrechtelijke en privaatrechtelijke rechtsvorm

Onder de zelfstandige bestuursorganen vallen drie hoofdgroepen te onderscheiden: zbo's met een publiekrechtelijke organisatievorm, zbo's met een privaatrechtelijke rechtsvorm en (vrije) beroepsbeoefenaren die met openbaar bezag bekleed zijn.

Publiekrechtelijke zbo's

Publiekrechtelijke zbo's worden a) bij of krachtens wet ingesteld of anders b) als orgaan van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden in het leven geroepen. In het eerste geval hebben zij eigen rechtspersoonlijkheid, in het tweede geval niet.

ad a. Toekenning van rechtspersoonlijkheid aan een zbo kan geschieden als dat orgaan een eigen vermogensrechtelijke positie nodig heeft, ten einde zelfstandig aan het economisch verkeer deel te nemen.²¹ Een eigen rechtspersoonlijkheid heeft ook voordelen op het gebied van huisvestings- en personeelsmanagement. Zo stelt het bestuur van een zbo met rechtspersoonlijkheid zijn eigen personeel aan, in plaats van de verantwoordelijke minister.

ad b. Lang niet alle bij wet ingestelde bestuursorganen hebben eigen rechtspersoonlijkheid. Een groot deel van de zbo's is namelijk onderdeel van de rechtspersoon Staat der Nederlanden. Deze publiekrechtelijke zbo's hebben dus geen 'eigen' rechtspersoonlijkheid. Voor de toepassing van de Archiefwet heeft dit gevolgen, zoals verderop zal blijken (zie hoofdstuk 3.2).

Een voorbeeld van de instelling van een zbo met rechtspersoonlijkheid is het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers. In de instellingwet²² is te lezen: 'Er is een Centraal Orgaan opvang asielzoekers, dat rechtspersoonlijkheid bezit.' De Registratiekamer daarentegen, die toezicht houdt op de privacybescherming bij overheid en bedrijfsleven, is niet met rechtspersoonlijkheid toegerust. In de Wet persoonsregistratie (art. 37) staat niet meer dan: 'Er is een Registratiekamer.' De Registratiekamer is daarom rijksorgaan.

Privaatrechtelijke zbo's

Privaatrechtelijke zbo's zijn niet bij wet ingesteld. Wanneer deze zbo's een privaatrechtelijke rechtsvorm hebben, zijn deze als stichting, naamloze vennootschap of als besloten vennootschap bij notariële acte in het leven geroepen. Bij of krachtens wet is hen vervolgens 'enig openbaar gezag' (zie Awb en Archiefwet 1996, art. 1) toegekend, ten einde als bestuursorgaan een publieke taak te kunnen uitvoeren. De bevoegdheid houdt in, dat de rechtspersoon krachtens een wettelijk voorschrift eenzijdig de rechtspositie van een burger kan vaststellen of wijzigen.

²¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 1996-1997, 24 130, nr. 20 (Aanwijzingen zbo's), pp. 13-14; zie ook Rapportage doorlichting zbo's, I, pp. 9-10.

²² *Wet Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers*, Stb. 1996, 334, gewijzigd, Stb. 1999, 30.

Op grond van de *Wet goederenvervoer over de weg*, Stb. 1992, 145, art. 32, is de NIWO, de Stichting Nederlandse Internationale Wegvervoersorganisatie, onder meer belast met de volgende taken:

- a. verlening en intrekking van vergunningen voor binnenlands beroepsvervoer als bedoeld in artikel 8 onderscheidenlijk artikel 12, eerste lid;
- b. verlening en intrekking van communautaire vergunningen als bedoeld in artikel 9 onderscheidenlijk artikel 12, tweede lid.

De NIWO en niet de minister van Verkeer en Waterstaat besluit over de toekenning van een vergunning voor het uitoefenen van beroepsvervoer.

In bovenstaand voorbeeld is dus het zbo met name genoemd. In andere wetten wordt alleen maar de mogelijkheid geschapen een privaatrechtelijke rechtspersoon met een publieke taak te belasten, zoals in de *Landbouwkwaliteitswet*, Stb. 1971, 371, art. 8:

1. In een landbouwkwaliteitsbesluit kunnen een of meer privaatrechtelijke rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid worden belast met het toezicht op de naleving door de bij hen aangeslotenen van bij of krachtens dat besluit gestelde regelen.
2. In een landbouwkwaliteitsbesluit kunnen een of meer privaatrechtelijke rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid worden belast met de keuring, bedoeld in artikel 7, of met het toezicht daarop. Zij kunnen daarbij tevens bevoegd worden verklaard tot het uitreiken van merken, tekenen of bewijsstukken, in hetzelfde artikel bedoeld.

Een privaatrechtelijk rechtspersoon is slechts zbo, indien en voor zover deze openbaar gezag uitoefent. Bij de bepaling of een organisatie over openbaar gezag beschikt, is de wettelijke grondslag essentieel.

De overwegende overheidsinvloed op een privaatrechtelijke instelling is geen zelfstandig criterium voor de bepaling of deze rechtspersoon bestuursorgaan is. Van overwegende overheidsinvloed is sprake, als de overheid voor meer dan de helft vertegenwoordigd is in het bestuur van een stichting, of als zij het leeuwendeel van het inkomen van een instelling verschaft. Markante voorbeelden zijn de drie taakorganisaties van de Nederlandse Spoorwegen, die het rijk voor 100 % financiert (onder andere NS-Verkeersleiding).

Wel vallen dergelijke instellingen op grond van artikel 59 van de *Comptabiliteitswet* onder het toezicht van de Algemene Rekenkamer. Voor deze speciale groep en voor de zelfstandige bestuursorganen tezamen hanteert de Rekenkamer de term 'rechtspersonen met een wettelijke taak' (RWT's).²³

Dit neemt niet weg dat de rechter in voorkomende gevallen hierover anders heeft gedacht dan de wetgever en privaatrechtelijke instellingen die voor een groot deel door de overheid gesubsidieerd werden, heeft aangemerkt als zelfstandig bestuursorgaan. Zo heeft de Raad van State al in 1995 de Stichting Silicose Oud Mijnwerkers aangemerkt als bestuursorgaan in de zin van de Awb. Sinds de inwerkingtreding van de Algemene wet bestuursrecht in 1994 heeft de

²³ Algemene Rekenkamer, *Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak*. Den Haag 2000.

bestuursrechter in vijf zaken beslist over de zbo-status van
privaatrechtelijke rechtspersonen.²⁴

Personen met openbaar gezag bekleed

Notarissen en gerechtsdeurwaarders zijn bekleed met openbaar
gezag. Zij verrichten handelingen die de rechtspositie van derden
eenzijdig bepalen.²⁵ Dit blijkt duidelijk uit wettelijke taakomschrijving
van de notaris, met name uit de volgende passage.

Notarissen zijn openbare ambtenaren, uitsluitend bevoegd om authentieke akten te
verlijden wegens alle handelingen, overeenkomsten en beschikkingen, waarvan de wet
gebiedt of de belanghebbenden verlangen, dat bij authentiek geschrift blijken zal ...²⁶

Ook andere vrije beroepsbeoefenaren kunnen met openbaar gezag
bekleed zijn, zoals keuringsartsen. Anders dan de notarissen worden
de gerechtsdeurwaarders aangemerkt als rijksambtenaar met een
bijzondere rechtspositie. Zij zijn dus niet 'personen met openbaar
gezag bekleed', maar onderdeel van het rijk.²⁷

²⁴ Zie H.J. Simon, *Handleiding Awb-praktijk*. 's-Gravenhage, 1998, pp. 20-21. In het
overzicht 1 in deel II van dit rapport zijn de aanwijzingen van de bestuursrechter in de
kolom 'grondslag' aangegeven.

²⁵ Hoewel de notaris in de wet als ambtenaar wordt aangeduid, heeft de rechter al in
1939 uitgemaakt, dat deze niet als (rijks)ambtenaar moet worden beschouwd.

²⁶ Art. 1 van de *Wet op het notarisambt* 1842, die tot 1999 gold. Vreemd genoeg werd
bij de parlementaire behandeling van de nieuwe Wet op het notarisambt, Stb. 1999,
190, met geen woord gesproken over de vraag of de notaris bestuursorgaan is. In het
ontwerp voor de nieuwe Gerechtsdeurwaarderswet worden de ambtshandelingen van
het notariaat echter zijdelings aangemerkt als handelingen van een bestuursorgaan;
ontwerp-*Gerechtsdeurwaarderswet*, Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 22 775,
nr. 16, pp. 18-19. In de brochure *Intern klachtrecht* (1999) van het ministerie van BZK
worden de notarissen expliciet tot de bestuursorganen gerekend; zie p. 28.

²⁷ Zie wetsvoorstel *Gerechtsdeurwaarderswet*; Tweede Kamer, vergaderjaar 1991-
1992, 22 775, nr. 3 (MvT), p. 7.

3 Toepassing van de Archiefwet

3.1 Uitbreiding van de reikwijdte

Archiefwet 1962

Bij de achtereenvolgende herzieningen van de Archiefwet is de reikwijdte van de wet telkens vergroot. De Archiefwet 1918 was slechts toepasselijk op het rijk, de provincies, gemeenten en waterschappen. De werking van de Archiefwet 1962 (ingevoerd in 1968) is uitgebreid tot de openbare lichamen of gemeenschappelijke organen ingesteld krachtens de Wet gemeenschappelijke regelingen en verder tot alle andere openbare lichamen (art. 37 en 38 Archiefwet 1962). Uit de toelichting op de tweede categorie, 'alle andere openbare lichamen', blijkt dat de regering hierbij 'met name' dacht aan de openbare lichamen die bedoeld waren in de hoofdstukken V en VI der Grondwet' (thans art. 134 Grondwet). Hiermee zijn in de eerste plaats de openbare lichamen voor beroep en bedrijf, de pbo-organen, bedoeld. Gewoonlijk worden onder de 'andere openbare lichamen' die in hetzelfde grondwetsartikel 134 genoemd worden de openbare universiteiten en kamers van koophandel bedoeld.²⁸

De formulering van de Archiefwet 1962 liet echter ruimte open voor 'alle andere openbare lichamen'. Dat men hierbij een brede uitleg voorstond, had de regering al in de toelichting op het begrip overheidsorgaan (art. 1 Archiefwet 1962) aangegeven. Hieruit blijkt dat men ernaar gestreefd had de archiefzorg van alle zuiver 'publiekrechtelijke lichamen en organen' onder de werkingssfeer van deze wet te brengen.²⁹ Men had hierbij naar art. 1 tweede lid van het Burgerlijk Wetboek, boek 2 kunnen verwijzen.³⁰ Onder de rechtspersonen *sui generis* zijn de publiekrechtelijk vormgegeven zelfstandige bestuursorganen met eigen rechtspersoonlijkheid begrepen.³¹ Duidelijk is dat de privaatrechtelijk vormgegeven zelfstandige bestuursorganen (de benaming was toen nog onbekend) buiten het bereik van de Archiefwet 1962 bleven.

Archiefwet 1995

Bij de voorbereiding van de *Nota archiefbeleid* (1985) oordeelde het openbaar archiefwezen in de *Discussienota Archiefbeleid* (1982), dat voor de bemoeienis van de overheid met archieven niet alleen de juridische status van een instantie beslissend moest zijn. Men moest ook kijken naar de functie van een instantie en haar relatie met de overheid.³² De staatssecretaris nam deze opvatting over en schreef in de *Nota Archiefbeleid* (1985), dat de herziene Archiefwet 'mede van toepassing zal zijn op de overheidsinstellingen naar privaatrecht ...'³³

²⁸ In *De Archiefwet 1962* rekent Ketelaar tot de openbare lichamen in ieder geval de (hoofd)productschappen en (hoofd)bedrijfsschappen, de kamers van koophandel, de Nederlandse Orde van Advocaten (NovA), het NIVRA, de openbare universiteiten en daaraan verbonden academische ziekenhuizen en de havenschappen Delfzijl en Terneuzen (inmiddels opgeheven); zie deel I, Commentaar, pp. 17-20.

²⁹ Aldaar, pp. 18-19.

³⁰ 'Andere lichamen waaraan een deel van de overheidstaak is opgedragen, bezitten slechts rechtspersoonlijkheid, indien dit uit het bij of krachtens de wet bepaalde volgt.' Dit zijn de zg. rechtspersonen *sui generis*.

³¹ Niettemin kwam het in de periode daarop tenminste eenmaal voor, dat voor de verwerving van archief van een zbo een overeenkomst werd gesloten; op deze wijze is het directiearchief van TNO in de jaren tachtig verworven.

³² *Discussienota Archiefbeleid*, Den Haag 1982, pp. 34-36.

³³ *Nota Archiefbeleid*, p. 12.

Onder de werking van de Archiefwet zouden ook 'de privaatrechtelijke rechtspersonen waaraan bij of krachtens de wet een of meer publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend' gebracht moeten worden.³⁴ Hiermee werd in het bijzonder op de semi-overheidsinstellingen en bedrijven met een privaatrechtelijke rechtsvorm gedoeld. Als voorbeelden werden genoemd: de Nederlandsche Bank, de bedrijfsverenigingen en de Stichting Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR).

De Archiefwet 1995 volgt de *Algemene Wet bestuursrecht (Awb)* in de definitie van bestuursorgaan. De Archiefwet 1995 verstaat onder overheidsorgaan '1) een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, of 2) een ander persoon of college met enig openbaar gezag bekleed'.

Tot de overheidsorganen onder 1 genoemd behoren alle pbo-organen en publiekrechtelijk vorm gegeven zbo's, tot de tweede categorie de privaatrechtelijke zbo's en de personen met openbaar gezag bekleed (zie hoofdstuk 2.2).³⁵

Organen van publiekrechtelijke beroeps- en bedrijfsorganisatie en publiekrechtelijke zbo's vallen, omdat ze krachtens publiekrecht zijn ingesteld, voor al hun archiefbescheiden onder de werking van de Archiefwet 1995. Er is geen verschil met de rijksorganen.

De vraag doet zich nu voor, in welke mate de Archiefwet voor de private instellingen met een overheidstaak geldt. Dit hangt samen met het 'openbaar gezag' criterium.

'Met enig openbaar gezag bekleed'

Privaatrechtelijke zbo's vallen slechts onder de Archiefwet 1995, voor zover het om taken gaat die samenhangen met de uitoefening van openbaar gezag. Er is sprake van *openbaar gezag*, wanneer 'een bepaalde persoon of een bepaald college de bevoegdheid heeft eenzijdig een besluit te nemen dat is gericht op het in het leven roepen van rechten en verplichtingen voor andere personen en organisaties, welke rechten en verplichtingen in rechte afdwingbaar zijn.'³⁶ (zie ook hoofdstuk 2.2).

Hoe is nu openbaar gezag te verbinden met archiefbescheiden die bij de uitoefening daarvan ontstaan? Ten eerste gaat het uiteraard om bescheiden als beschikkingen, beleidsregels en andere besluiten van algemene strekking en regelingen, kortom al die bescheiden die rechten geven of waaruit de rechten van derden blijken. Ten tweede gaat het om het onderliggende dossier: om de aanvraag met bijlagen, het gevraagde advies, de toetsingsstukken e.d. Alleen op deze wijze is het onderliggende werkproces te reconstrueren en te verantwoorden.³⁷

Op de archiefbescheiden die ontstaan bij het uitvoeren van wettelijke taken die niet gepaard gaan met de uitoefening van openbaar gezag, is de Archiefwet strikt genomen niet van toepassing.

³⁴ Memorie van toelichting Wetsvoorstel wijziging Archiefwet 1962, Tweede Kamer, vergaderjaar 1992-1993, 22 866, nr. 3, p. 20; zie ook p. 6, 21.

³⁵ Zie verder Ketelaar, *Archiefrecht*, blz. A1-8/12.

³⁶ MvA Wetsvoorstel wijziging Archiefwet 1962, Tweede Kamer, vergaderjaar 1993-1994, 22 866, nr. 7, p. 8; zie ook *Archiefbeheer in de praktijk* (ed. oktober 1996), hoofdstuk 1010, par. 2.

³⁷ Hiermee voldoet men aan een der eisen die de ontwerpregeling ex art. 12 Archiefbesluit aan de ordening en toegankelijkheid van archiefbescheiden stelt.

Een voorbeeld hiervan zijn de dossiers die ontstaan door de deelneming van privaatrechtelijke zbo's aan onderhandelingen bij de voorbereiding of sluiting van bilaterale verdragen. De verdragen worden niet door de privaatrechtelijke instelling zelf gesloten. Een tweede voorbeeld biedt de verantwoordingsinformatie. Overeenkomstig de *Aanwijzingen inzake zelfstandige bestuursorganen* moeten de zelfstandige bestuursorganen aan de verantwoordelijke minister verslag uitbrengen over prestaties en bedrijfsvoering. De informatie heeft onder meer betrekking op de uitoefening van het openbaar gezag.³⁸

Uiteraard moet een zbo er op verdacht zijn dat de sectorale wetgeving ook regels ten aanzien van het beheer van gegevensbestanden kan bevatten. Zo draagt het *Besluit goederenvervoer* (Stb. 1997, 197), art. 7 aan het NIWO 'het beheer van gegevensbestanden uit hoofde van haar publieke taken' op. Verder zijn het *Burgerlijk Wetboek*³⁹ en de belastingwetgeving van toepassing.

Uit het voorgaande volgt dat de Archiefwet niet van toepassing is op de archiefbescheiden die samenhangen met de uitoefening van commerciële activiteiten of met bedrijfsvoering. Enige uitzondering hierop zijn mogelijk de archiefbescheiden die samenhangen met het beheer van personeel dat een ambtelijke status in de zin van de *Ambtenarenwet* heeft. Het is echter niet erg waarschijnlijk, dat private zbo's ambtenaren in dienst hebben.⁴⁰

Mandaatverlening en uitbesteding

Het komt herhaaldelijk voor, dat een zbo naast zijn openbaar gezag taken bevoegdheden namens een minister of (ander) zelfstandig bestuursorgaan uitoefent. Hierdoor wordt het archiefbeheer van een dergelijk privaatrechtelijk zbo ingewikkelder.

In het *Mandaatbesluit NOVEM Subsidieregeling milieugerichte technologie* geeft de minister van VROM aan de directeur van NOVEM ... mandaat ... tot het nemen van besluiten krachtens het Besluit milieusubsidies, voor zover deze verband houden met de uitvoering van het programma als bedoeld in de artikelen 7 tot en met 11 van de Subsidieregeling milieugerichte technologie.⁴¹

De archiefbescheiden die de NOVEM in dit verband vormt, vallen onder zijn beheer. De zorg berust echter bij de mandaatverlenende minister van VROM. Deze is als mandaatgever immers verantwoordelijk voor het handelen van de NOVEM, voor zover het de uitvoering van de gemandateerde bevoegdheid betreft. Over het beheer zullen minister en mandaatnemer goede afspraken moeten maken.

Gescheiden beheer

Privaatrechtelijke zbo's voeren veelal een combinatie van publieke taken en commerciële activiteiten uit. Uitgangspunt bij het beheer van

³⁸ Zie ook Algemene Rekenkamer, *Handreiking voor verslaggeving van rechtspersonen met een wettelijke taak*. Den Haag, 2000; en Ministerie van BZK, *De Informatierelatie geregeld. Handreikingen externe verzelfstandiging*. Den Haag, 1999.

³⁹ Artikel 10 van Boek 2 en artikel 15a van Boek 3.

⁴⁰ In de jaren tachtig was de aanstelling van personeel naar civiel recht juist een motief voor het instellen van privaatrechtelijke zbo's.

⁴¹ Stct. 2000, nr. 50.

de daaruit ontstane archiefbescheiden dient de scheiding van de gegevensbestanden te zijn. Voor een deel vallen deze onder het bereik van de Archiefwet, voor het andere deel onder de werking van andere wetgeving, primair het Burgerlijk Wetboek. De eisen die de Algemene Rekenkamer stelt aan organisatorische scheiding tussen publieke en private activiteiten kunnen aan een goede toepassing van de Archiefwet op het archiefbeheer bijdragen.⁴²

3.2 Zelfstandige bestuursorganen als zorgdrager

In de systematiek van de Archiefwet 1995 is de zorg voor de archiefbescheiden opgedragen aan de verantwoordelijke organen van de verschillende openbare lichamen (rijk, provincie, gemeente, waterschap): de archiefwettelijke zorgdrager. De Archiefwet legt de zorg voor de archiefbescheiden van het rijk bij de ministers en de presidia van de hoge colleges (art. 23). Tot het rijk (de Staat) zijn niet de pbo-organen en de zelfstandige bestuursorganen met eigen rechtspersoonlijkheid te rekenen, die daarvan immers geen onderdeel vormen. Op deze categorieën is art. 41 Archiefwet van toepassing, die de 'zorg voor de archiefbescheiden van andere dan in de voorafgaande [van de Archiefwet] artikelen bedoelde overheidsorganen' regelt. Ook op de privaatrechtelijke zbo's is artikel 41 Archiefwet van toepassing, uiteraard alleen voor zover deze openbaar gezag uitoefenen. Verder is art. 41 nog van toepassing op de archiefzorg van een klein aantal overheidsorganen dat eerder tot de lagere overheid dan tot de centrale overheden gerekend moet worden.⁴³ De zorg berust bij het (dagelijks) bestuur van deze overheidsorganen. Indien er geen (dagelijks) bestuur is, berust de zorg bij 'personen met openbaar bekleed'. Hiermee zijn met name de notarissen bedoeld.

Geldt artikel 41 van de Archiefwet ook voor de publiekrechtelijke zbo's zonder eigen rechtspersoonlijkheid, dus voor de zbo's die onderdeel van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden zijn, zoals de Registratiekamer of de Raad voor de Transportveiligheid? Met andere woorden: zijn deze bestuursorganen archiefwettelijk zorgdrager? Voor deze categorie zbo's geldt, dat zij wat hun bedrijfsvoering betreft de voor het rijk geldende regelingen volgen. De regelingen van het rijk ten aanzien van financieel management, huisvesting en personeel gelden in beginsel ook voor de zbo's zonder eigen rechtspersoonlijkheid. Het duidelijkst is dit bij het financieel management te zien (zie ook hoofdstuk 2.1). Publiekrechtelijk vormgegeven zbo's die onderdeel uitmaken van de rechtspersoon Staat worden via de begroting van het betrokken ministerie bekostigd. De *Comptabiliteitswet* is onverkort op deze groep zbo's van toepassing, dit in tegenstelling tot de zbo's met rechtspersoonlijkheid, waarvoor de *Comptabiliteitswet* niet van toepassing is. Het personeel van zbo's zonder eigen rechtspersoonlijkheid zal in de regel in dienst zijn van het voor deze zbo's verantwoordelijke ministerie en dezelfde rechtspositieregeling volgen als voor de overige

⁴² Zie recentelijk Algemene Rekenkamer, *Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak*, p. 142.

⁴³ B.v. het - inmiddels opgeheven - Openbaar Lichaam Rijnmond en de Agglomeratie Eindhoven.

departementsambtenaren geldt. Wel is er de garantie dat ambtenaren die werkzaam zijn ten behoeve van een zbo alleen door dat zbo ter verantwoording kunnen worden geroepen.⁴⁴

Nu gebleken is dat de zbo's zonder eigen rechtspersoonlijkheid voor de boven genoemde drie onderdelen van de bedrijfsvoering de regelingen van het rijk op dat punt volgen, is het niet meer dan consequent ten aanzien van het archiefbeheer dezelfde lijn te volgen. Dit betekent dat de zorg voor de archiefbescheiden van deze groep publiekrechtelijke zbo's bij de (eerst) verantwoordelijke ministers berust. Artikel 23 Archiefwet is hier eveneens van toepassing. Voor de archiefbescheiden van de adviescolleges ex art. 79 Grondwet, die een even zelfstandige positie vervullen in ons staatsbestel en die eveneens onderdeel van de rechtspersoon Staat zijn, dragen de ministers eveneens de zorg. Omdat de zorg bij de minister berust, is deze (onder meer) verantwoordelijk voor de regeling van het archiefbeheer zoals bedoeld in art. 14 Archiefbesluit.

Buiten de zorgdragers van het rijk zijn er op centraal niveau per 1 januari 2000 circa 350 zorgdragers: 284 zbo's en 67 pbo-organen (zie deel II).

Zoals zbo's onderdeel kunnen vormen van de Staat der Nederlanden, zo zijn er ook zbo's die onderdeel zijn van een ander openbaar lichaam. In zo'n geval bestaan er binnen een publiekrechtelijke rechtspersoon meerdere zbo's. Een - vrij uniek - voorbeeld hiervan is de Arbeidsvoorzieningsorganisatie (Avo), waarvan de verantwoordelijke bestuursorganen bestaan uit een centraal bestuur, verschillende regionale besturen en de regionaal directeuren.⁴⁵ Naar analogie van de inrichting van zorg en beheer van archiefbescheiden van tot de rechtspersoon Staat der Nederlanden behorende zbo's, is het centraal bestuur zorgdrager voor alle archieven van de Avo en zijn de regionale besturen en de regionaal directeuren beheerder. Een bijzondere figuur vormt de Nederlandse Orde van Advocaten, omdat binnen de Orde de plaatselijke Orden van Advocaten in de Arrondissementen eigen rechtspersoonlijkheid hebben. Al deze Orden worden daarom aangemerkt als archiefwettelijk zorgdrager.

3.3 Onmiddellijke werking van de Archiefwet

Enkele jaren geleden heeft H. Waalwijk, beleidsmedewerker archiefbeheer en -onderzoek bij de Nederlandsche Bank, in het Archievenblad een artikel geschreven over de uitbreiding van de werkingsfeer van de Archiefwet 1995 tot de privaatrechtelijke zbo's.⁴⁶ Waalwijk heeft zich daarin de vraag gesteld, of de Archiefwet 1995 'terugwerkende' kracht had. Hij bedoelde daarmee: geldt de Archiefwet ook voor het archief dat gevormd is in de tijd dat de Archiefwet 1995 nog niet op de betreffende instelling van toepassing

⁴⁴ Zie verder *Aanwijzingen voor de regelgeving inzake zelfstandige bestuursorganen*, Stct. 1996, 177, aanwijzing 124I e.v.; Rapportage doorlichting zbo's I, pp. 9-10; vgl. bijl. 1 van Voortgangsrapportage doorlichting zbo's VenW, pp. 8-9.

⁴⁵ Blijkens art. 15 van de *Arbeidsvoorzieningswet 1996*, Stb. 1996, 562, kan het Centraal Bestuur een Regionaal Bestuur aanwijzingen geven, echter niet in individuele gevallen; een zelfde bepaling geldt ten aanzien van de aanwijzingsbevoegdheid van de minister ten opzichte van een Regionaal Directeur, zie art. 6, vierde lid van het Buitengewoon Besluit arbeidsverhoudingen 1945, Stb. 1996, 562.

⁴⁶ *Archievenblad* 1997, nummer 5 pp. 7-14.

was. Dezelfde vraag kan uiteraard gesteld worden met betrekking tot de archiefbescheiden die de publiekrechtelijke zbo's en pbo-organen vóór 1968 hebben gevormd.

Indien een nieuw wettelijk regime in werking treedt, is onmiddellijke werking de hoofdregel. In de *Aanwijzingen voor de regelgeving* nr. 166 wordt deze regel als volgt geformuleerd: 'Een nieuwe regeling is niet slechts van toepassing op hetgeen na haar inwerkingtreding voorvalt, doch ook op hetgeen bij haar inwerkingtreding bestaat, zoals bestaande rechtsposities en verhoudingen ...'⁴⁷ Als beoogd wordt af te wijken van de hoofdregel, moet dit uitdrukkelijk in de regeling worden vermeld. In de Archiefwet is dit niet het geval. Voor de nieuwe zbo's gelden geen bijzondere overgangsbepalingen. Bij privaatrechtelijke zbo's geldt weer, dat uitsluitend de bescheiden die betrekking hebben op de openbaar gezag taken, archiefbescheiden in de zin der wet zijn. De onmiddellijke werking slaat dus alleen op de neerslag van die taken. Ten aanzien van inmiddels opgeheven zelfstandige bestuursorganen is de Archiefwet op grond van art. 2 Archiefwet 1995 van toepassing.

Uit het voorgaande volgt dat de Archiefwet 1995 ook van toepassing is op de archiefbescheiden die de privaatrechtelijke zbo's en de personen met enig openbaar gezag bekleed, vòór 1996 opgemaakt en ontvangen hebben.⁴⁸ Mutatis mutandus geldt dezelfde conclusie voor archiefbescheiden, die de publiekrechtelijke zbo's en de pbo-organen vòór de inwerkingtreding in 1968 van de Archiefwet 1962 gevormd hebben.

⁴⁷ Een overeenkomstige vraag heeft zich met betrekking tot de toepasselijkheid van de *Wet openbaarheid van bestuur* op documenten die voor de invoering van deze wet gevormd waren, voorgedaan. In dit vraagstuk heeft de rechter meer dan eens beslist, dat informatie neergelegd in documenten die voor de datum van inwerkingtreding van deze wet gevormd waren, onder de werking van de Wob viel.

⁴⁸ De notarissen vielen al eerder onder het bereik van de Archiefwet.

4 Inventarisatie van zelfstandige bestuursorganen

4.1 Inleiding

In de vorige hoofdstukken hebben wij aangegeven wat zelfstandige bestuursorganen zijn en in welke mate ze onder de werking van de Archiefwet 1995 vallen. Dit hoofdstuk concentreert zich op de vraag welke overheidsorganen zelfstandig bestuursorgaan zijn en welke zbo's zorgdrager in de zin van Archiefwet zijn. Dat laatste is van belang voor de wijze waarop toezicht wordt gehouden op het betreffende overheidsorgaan.

Een aantal instellingen heeft in het verleden inventarisaties naar zbo's gedaan. De laatste daarvan dateert uit 1996 (peildatum 1 januari). Sindsdien zijn vele zelfstandige bestuursorganen ingesteld dan wel opgeheven. Deze inventarisaties zijn dus niet helemaal actueel. Daarom heeft de Rijksarchiefinspectie zelf een inventarisatie uitgevoerd, op basis van de eerdere inventarisaties en aan de hand van de in hoofdstuk 2.1 uitgewerkte definitie. Het resultaat van de inventarisatie is toegelicht in hoofdstuk 4.2. De daarin gepresenteerde cijfers dateren van begin 2000. De overzichten zelf zijn in deel II van dit rapport te vinden.

4.2 Eerdere inventarisaties

In het recente verleden heeft de rijksoverheid verschillende overzichten gepubliceerd van zelfstandige bestuursorganen. Van 1993 tot 1998 heeft de regering bij algemene maatregel van bestuur de zelfstandige bestuursorganen aangewezen die onder de werking van de Wet openbaarheid van bestuur en de Wet Nationale ombudsman vielen (*Aanwijzingsbesluit bestuursorganen Wob en WNo*).⁴⁹

Daarnaast bevat de jaarlijkse Staatsalmanak een overzicht van zbo's. Tijdens het onderzoek dat de Algemene Rekenkamer in 1993 en 1994 naar de ministeriële verantwoordelijkheid voor zbo's uitvoerde, constateerde deze dat er onduidelijkheid bleek te bestaan over de vraag welke organen als zelfstandig bestuursorgaan konden worden aangemerkt. De Algemene Rekenkamer bracht daarom zelf de zelfstandige bestuursorganen in Nederland zo volledig mogelijk in kaart.⁵⁰

Desondanks luidde een van de aanbevelingen van de Rekenkamer 'meer helderheid te creëren ten aanzien van de vraag welke organen gerekend moeten worden tot de zelfstandige bestuursorganen, bijvoorbeeld door een overzicht van zelfstandige bestuursorganen vast te leggen in een openbaar register van dergelijke organen'.⁵¹

In reactie op de aanbevelingen van de Rekenkamer hebben de betrokken ministers aan de hand van het Rekenkamerrapport, het *Aanwijzingsbesluit bestuursorganen Wob en WNo* en nader

⁴⁹ Stb. 1993, 535, ingevoerd per 1 juli 1993, ingetrokken bij Wet van 18 juni 1998, Stb. 356.

⁵⁰ Algemene Rekenkamer, *Zelfstandige bestuursorganen en ministeriële verantwoordelijkheid*, p. 9 en 14.

⁵¹ Aldaar, p. 53.

onderzoek door de ministeries in totaal 249 organen en instellingen geïnventariseerd. Tijdens de doorlichtingoperatie bleek dat 40 zbo's niet voldeden aan de definitie en dat 38 zbo's al voor de peildatum (1 januari 1996) opgeheven waren, dan wel kort nadien opgeheven zouden worden. Het openbaar register zal krachtens de Kaderwet zbo's ingevoerd worden.⁵²

Dankzij deze inventarisaties zijn veel gegevens over zelfstandige bestuursorganen bekend geworden. Bij de verzameling van de gegevens gaat men als volgt te werk: de ministeries stellen de gegevens ter beschikking, het ministerie van BZK verzamelt deze en verwerkt ze in een overzicht. Hierbij kan het voorkomen dat het ene ministerie de definitie van zelfstandig bestuursorgaan net iets anders toepast dan een ander ministerie. Bezwaarlijk is verder dat de eerdere overzichten clusters van zbo's bevatten die niet gespecificeerd zijn naar de afzonderlijke zbo's. Zo zijn er andere bezwaren.⁵³

4.3 Toepassing van de zbo-definitie

Om tot een betrouwbaar overzicht te komen is het van belang aan de hand van de in hoofdstuk 2.1 toegelichte en uitgewerkte definitie de ontbrekende zbo's alsnog op te sporen en van 'twijfelachtige' zbo's de definitieve status te bepalen.

Hierbij dienden de onderstaande zes vragen tot leidraad. Als de vragen op de hieronder aangewezen wijze beantwoord worden, is sprake van een privaatrechtelijk of publiekrechtelijk zbo of van een persoon bekleed met openbaar gezag dat / die op rijksniveau publieke taken uitvoert.

⁵² Inlichting ministerie van BZK, februari 2000.

⁵³ Zo komen de openbare universiteiten niet voor in het hoofdstuk Z van de Staatsalmanak, dat een overzicht van zbo's bevat, terwijl aldaar ook niet wordt verwezen naar het hoofdstuk van OCenW, waarin zij wel opgenomen zijn (onder diensten en instellingen).

1	Is het betreffende orgaan een bestuursorgaan van een andere publiekrechtelijke rechtspersoon dan de rechtspersoon de Staat der Nederlanden?	Ja
2	Als het bestuursorgaan onderdeel is van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden, staat dit orgaan dan in een ambtelijk-hiërarchische verhouding tot de verantwoordelijke minister?	Nee
3	Of betreft het een bestuursorgaan van een privaatrechtelijke rechtspersoon, die tevens krachtens wettelijk voorschrift (en niet krachtens overeenkomst) eenzijdig de rechtspositie van andere rechtssubjecten bepaalt en daarmee openbaar gezag uitoefent?	Ja
4	Of is er sprake van een natuurlijk persoon die krachtens wettelijk voorschrift (en niet krachtens overeenkomst) eenzijdig de rechtspositie van andere rechtssubjecten bepaalt en daarmee openbaar gezag uitoefent?	Ja
5	Worden de onder 1-4 bedoelde bestuursorganen bovendien niet bij de uitvoering van hun wettelijke taken beperkt door een bijzondere aanwijzingsbevoegdheid van de verantwoordelijke minister?	Nee
6	En zijn de bedoelde bestuursorganen verder niet orgaan van een rechtspersoon die bij of krachtens de Provinciewet artikel 80 of de Gemeentewet artikel 82 in het leven is geroepen?	Nee

Bij de toepassing van de definitie hebben wij ons enige beperkingen veroorloofd. Evenals de *Aanwijzingen inzake zelfstandige bestuursorganen* zonderen wij de adviesorganen ex artikel 79 Grondwet uit van de toepassing van de definitie. In de *Aanwijzingen* heeft die uitzondering vooral een wetstechnische achtergrond, omdat er voor de adviescolleges al een wettelijk kader was. In ons geval heeft de uitzondering een praktische reden.⁵⁴ Omdat de adviescolleges rijksorgaan zijn, dragen zij geen bestuurlijke verantwoordelijkheid voor hun archiefbeheer. Zij vallen onder de archiefwettelijke zorg van een verantwoordelijke minister. Dezelfde uitzondering hebben wij toegepast op de eveneens in hoofdstuk 2.1 genoemde advies- en overlegorganen, die meestal ook aan de kenmerken van een zelfstandig bestuursorgaan zullen voldoen. Ter herinnering: het betrof daar de uitvoeringsgerichte

⁵⁴ Ook in het *Aanwijzingsbesluit bestuursorganen Wob en WNo* werden de externe adviescolleges ex artikel 79 Grondwet voor zover deze uitsluitend belast waren met advisering, niet tot de zelfstandige bestuursorganen gerekend.⁵⁴

adviesorganen, de bezwaaradvies- en klachtadviescommissies (ex art. 7:13 en 9:14 Awb)⁵⁵, de zg. externe beklaginstanties en de organen voor extern overleg. Daarbij komen nog de organen voor administratief beroep (ex art. 115 *Grondwet*) en tuchtgerichten die niet als een onafhankelijk rechtssprekend orgaan in de zin van de Awb art. 1:1, tweede lid onderdeel c aangemerkt kunnen worden. Ook deze bestuursorganen worden, omdat zij geen zorgdrager zijn, van de inventarisatie uitgezonderd.

De inventarisatie concentreert zich dus op de bestuursorganen die aan de kenmerken van een zelfstandig bestuursorgaan voldoen (zie de leidraad hierboven) en die geen adviescollege ex artikel 79 *Grondwet* of een van de bedoelde advies- en overlegorganen zijn.

4.4 Zoektocht naar zbo's

Zelfstandige bestuursorganen zijn dikwijls moeilijk als zodanig te herkennen. Zelden wordt in de instellingsregeling of in het aanwijzingsbesluit de zbo-status aangegeven. Enkele zbo's hebben niet de vereiste wettelijke grondslag. Een voorbeeld hiervan is het NIOD, het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie. Of er sprake is van 'openbaar gezag', is lang niet altijd gemakkelijk vast te stellen. Bepaalt een persoon of een orgaan van een privaatrechtelijke rechtspersoon op grond van een wettelijk voorschrift de rechtspositie van een derde, dan is de situatie tamelijk simpel. Maar hoe beoordeelt men de situatie waarbij de rechtspositie van een rechtssubject afhankelijk gemaakt is van de resultaten die in een civielrechtelijke verhouding worden bereikt?

De postdoctorale opleiding tot huisarts wordt in opdracht van het Koninklijk Nederlands Medisch Genootschap aangeboden in de vorm van contractonderwijs. Nadat de opleiding met goed gevolg is afgerond, kan de huisarts zich laten inschrijven in het register voor huisartsen. Hoewel de huisarts in spé in een privaatrechtelijke verhouding staat tot het opleidingsinstituut, merkt de Nationale ombudsman dit instituut toch aan als (zelfstandig) bestuursorgaan. Het niet hebben van een diploma heeft namelijk als (rechts)gevolg dat de kandidaat niet als huisarts kan worden ingeschreven.⁵⁶

Ook in het volgende voorbeeld draait het in feite om zelfregulering, waarbij de scheidslijn tussen wettelijke regeling en zelfregulering erg dun is. De *Mediawet*, die binnenkort gewijzigd wordt met het oog op de bescherming van jeugdigen tegen voor hen schadelijk te achten audiovisuele mediaproducten,⁵⁷ biedt hiervan een goed voorbeeld.

Binnenkort wordt in de *Mediawet* de vrijwillige keuring van audiovisuele media opgedragen aan een door het rijk erkende stichting: het Nederlands Instituut voor Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM). De keuring is vrijwillig, omdat de *Grondwet* voorafgaand toezicht op de inhoud van een radio- of televisie-uitzending verbiedt (artikel 7, lid 2). Omroepinstellingen e.d. kunnen zich bij deze stichting aansluiten. De aansluiting heeft rechtsgevolgen, niet het optreden van de stichting naar de producenten toe. Wel is het zo, dat televisieomroepinstellingen die zich niet aangesloten hebben, anders door de overheid worden behandeld. Toch is de stichting géén zbo.

⁵⁵ Hoofdstuk 9 van de Awb is overigens nog niet ingevoerd.

⁵⁶ Inlichtingen Nationale ombudsman februari 2000.

⁵⁷ Zie Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26 841, nrs. 1-3.

In voorkomende gevallen kan de rechter een privaatrechtelijke rechtspersoon aanmerken als zelfstandig bestuursorgaan. In hoofdstuk 2.2 zagen we al, dat dit sinds 1994 in vijf gevallen is gebeurd. Daarom moet men ook de (commentaren op) de uitspraken van bestuursrechter volgen.

Het rechtlijng toepassen van de definitie kan op bezwaren stuiten. Bij de parlementaire behandeling van de *Algemene wet bestuursrecht* bleek al, dat het aanmerken van bijzondere onderwijsinstellingen als bestuursorgaan gevoelig lag.⁵⁸ En in de nieuwe aanwijzings-systematiek van de Wob/Wno zijn de instellingen van bijzonder onderwijs en de openbare onderwijsinstellingen in de sectoren primair onderwijs, voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs en volwas-seneducatie uitgezonderd van de aanwijzing als zelfstandig bestuursorgaan. Overigens erkende minister van OcenW dat op grond van de Onderwijswet aan de afgifte van getuigschriften publiekrechtelijke rechtsgevolgen verbonden waren, ook voor de instellingen van bijzonder onderwijs.⁵⁹

4.5 Resultaten van de inventarisatie

Het aantal zelfstandige bestuursorganen

De bestandsopname van de Rijksarchiefinspectie per 1 januari 2000 omvat 379 gespecificeerde zbo's (zie tabel hieronder). Hiervan staan er 95 op zichzelf, terwijl 284 zbo's tot een van de 28 clusters zijn te rekenen. Een cluster bestaat uit zbo's die op grond van dezelfde regeling een overeenkomstige taak verrichten. Door het grote aantal zorgverzekeraars dat VWS onder zijn hoede heeft, telt VWS de meeste zbo's (95), gevolgd door SZW met 83 en LNV met 42 zbo's.

Tabel 3: Aantal gespecificeerde zbo's

Verantwoordelijk ministerie	Alleenstaande zbo's	Tot cluster behorende zbo's	Totaal
AZ	geen	geen	-
BZK	8		8
Buitenlands Zaken	1		1
Defensie	1		1
Economische Zaken	4	21 (1 cluster)	25
Financiën	5		5
Justitie	8	26 (1 cluster)	29
LNV	11	31 (5 clusters)	42 ⁶⁰
OcenW	10	25 (2 clusters)	35
Sociale Zaken	5	78 (11 clusters)	83 ⁶¹
VenW	19	13 (4 clusters)	32
VWS	15	80 (3 clusters)	95
VROM	8	10 (1 cluster)	18
TOTAAL	95	284	379

⁵⁸ Zie E.J. Daalder en G.RJJ. Groot, *De parlementaire geschiedenis van de Algemene wet bestuursrecht Eerste Tranche*. Alphen aan den Rijn, 1993, hoofdstuk 1.

⁵⁹ Tweede Kamer, vergaderjaar 1996-1998, 25 456, nr. 3 en in het bijzonder nr. 6., pp. 1-3.

⁶⁰ Drie clusters zijn onbekend.

⁶¹ Van 1 cluster is het aantal zbo's onzeker.

Er zijn ook zbo's die wegens hun omvang niet gespecificeerd konden worden. Dergelijke zbo's zijn uitsluitend als cluster in het overzicht opgenomen. Het zijn er zes. Behalve de notarissen en gerechtsdeurwaarders bij het ministerie van Justitie komen bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat voor: de apk-keuringsstations, de rijkshavenmeesters en de rijkshavenbeheerders. Tenslotte vindt men bij het ministerie OCenW de bijzondere onderwijsinstellingen, die zbo zijn, voor zover deze openbaar gezag uitoefenen.

Ter vergelijking

In zijn themaonderzoek telde de Algemene Rekenkamer per 1 september 1993 189 (clusters van) zelfstandige bestuursorganen. Bij de daarop volgende doorlichting van de toen bestaande zbo's zijn per 1 januari 1996 249 (clusters van) zbo's geïnventariseerd. Een vrij groot aantal viel vervolgens af, omdat de zbo's niet aan de definitie voldeden of inmiddels opgeheven waren. Uiteindelijk kwam men in de samenvattende rapportage tot een totaal aantal van 172 (clusters van) zbo's, waarvan er 107 grondig doorgelicht werden. Hieronder werden toen nog de pbo-organen meegerekend. Het overzicht van zbo's op de internetsite www.overheid.nl telt (na aftrek van opgeheven instellingen) circa 175 zbo's.

Het aantal pbo-organen

Er zijn per 1 januari 2000, behalve de Sociaal-Economische Raad, 22 bedrijfsschappen en 13 productschappen. Momenteel wordt het PBO-stelsel herzien, hetgeen onder meer resulteert in de samenvoeging van een aantal schappen. Overzicht 4 in deel II geeft van deze ontwikkeling een beeld. De kleinere schappen worden bij de fusie met een ander schap als een commissie in de zin van art. 88A van de Wet op de Bedrijfsorganisatie voortgezet. Een andere mogelijkheid, die bij de bedrijfsschappen voorkomt, is dat de schappen fuseren tot een hoofdbedrijfsschap.

Naast de bedrijfs- en productschappen zijn er nog 31 organen van publiekrechtelijke beroepsorganisatie, die eveneens hun grondslag in de Grondwet art. 134 vinden. Vier hiervan staan op zichzelf. Twee andere behoren tot een cluster, namelijk de Advocatenorden en de rechtspersonen die tot het Nederlandse Loodswezen behoren.

Rechtsvorm

Van de 379 getelde zbo's (peildatum 1 januari 2000) hebben 172 zbo's een publiekrechtelijke organisatievorm en 207 zbo's een privaatrechtelijke rechtsvorm.

Tabel 4: Rechtsvorm alleenstaande gespecificeerde zbo's

Verantwoordelijk ministerie	Aantal zbo's	Publiek-rechtelijke rechtsvorm I	Publiek-rechtelijke rechtsvorm II	Privaat-rechtelijke rechtsvorm
BZK	8	4	2	2
Buitenlands Zaken	1	-	-	1
Defensie	1	-	-	1
Economische Zaken	4	-	1	3
Financiën	5	1	-	4
Justitie	8	4	3	1
LNV	11	5 ⁶²	5	1
OcenW	10	7	-	3
Sociale Zaken	5	3	1	1
VenW	19	4	2	13
VWS	15	5	6	4
VRROM	8	2	1	5
TOTAAL	95	35	21	39

Toelichting. Publiekrechtelijke rechtsvorm I: Heeft eigen rechtspersoonlijkheid. Publiekrechtelijke rechtsvorm II: Heeft geen eigen rechtspersoonlijkheid, maar is onderdeel van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden.

Van de 172 publiekrechtelijk vormgegeven zbo's hebben 77 zbo's eigen rechtspersoonlijkheid en hebben 95 zbo's geen eigen rechtspersoonlijkheid. Van de laatste categorie is het merendeel onderdeel van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden. Daarnaast omvat de Arbeidsvoorzieningsorganisatie 37 zbo's zonder eigen rechtspersoonlijkheid.

⁶² Onzeker is of de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij rechtspersoonlijkheid heeft of niet.

Tabel 5: Rechtsvorm gespecificeerde zbo's die tot een cluster behoren

Verantwoordelijk ministerie	Aantal zbo's	Publiek-rechtelijke rechtsvorm I	Publiek-rechtelijke rechtsvorm II	Privaat-rechtelijke rechtsvorm
BZK	Nvt	-	-	-
Buitenlands Zaken	Nvt	-	-	-
Defensie	Nvt	-	-	-
Economische Zaken	21 (1 cluster)	21	-	-
Financiën	Nvt	-	-	-
Justitie	26 (2 clusters)	5	-	21
LNV	31 (5 clusters)		10	21
OcenW	25 (2 clusters)	16		9
Sociale Zaken	78 (11 clusters)	-	36	42 (of 35?)
VenW	13 (4 clusters)	-	6	7
VWS	80 (3 clusters)	-	12	68
VROM	10 (1 cluster)	-	10	
TOTAAL	284	42	74	168

Toelichting. Publiekrechtelijke rechtsvorm I: Heeft eigen rechtspersoonlijkheid. Publiekrechtelijke rechtsvorm II: Heeft geen eigen rechtspersoonlijkheid, maar is onderdeel van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden.

Van de 207 privaatrechtelijke zbo's hebben de meeste de stichtingsvorm. De pbo-organen zijn op één na bij of krachtens wet ingesteld en hebben dus een publiekrechtelijke rechtsvorm. De enige uitzondering is het Facilitair Bedrijf Loodswezen BV (zie overzicht 2 van deel II).

Aantal archiefwettelijke zorgdragers

In hoofdstuk 3.2 is besproken welke zelfstandige bestuursorganen zorgdrager in de zin van de Archiefwet zijn. Pbo-organen, publiekrechtelijke zbo's met eigen rechtspersoonlijkheid en privaatrechtelijke zbo's werden alle aangemerkt als zorgdrager. Zelfstandige bestuursorganen zonder rechtspersoonlijkheid, die dus onderdeel van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden zijn, zijn geen zorgdrager. De onderstaande tabel bevat het aantal zorgdragers voor de verschillende categorieën. De zbo's die niet gespecificeerd konden worden, zijn niet meegerekend.

Tabel 6: aantal archiefwettelijke zorgdragers

Categorieën	Zorgdrager	Aantal
Pbo-organen	Ja	67
Publiekrechtelijke zbo's met eigen rechtspersoonlijkheid	Ja	77
Zelfstandige bestuursorganen zonder rechtspersoonlijkheid	Nee	95
Privaatrechtelijke zbo's	Ja	207

Uit de tabel blijkt dat het aantal zorgdragers onder de zbo's 284 (77 plus 207) bedraagt. Samen met de pbo-organen (67) zijn er circa 350 andere zorgdragers dan de zorgdragers van het rijk (ministers en presidia van de hoge colleges van staat en van het Kabinet van de Koningin). Ongeveer een vierde deel van alle zbo's is geen zorgdrager. Deze zbo's vallen onder de archiefwettelijke zorg van de verantwoordelijke minister.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Zelfstandige bestuursorganen

1. Het begrip zelfstandig bestuursorgaan zoals gedefinieerd in de *Aanwijzingen inzake zelfstandige bestuursorganen* is onvoldoende uitgewerkt.
2. Instellingen en personen die wettelijke taken uitvoeren, zonder hierbij openbaar gezag uit te oefenen, zijn geen zelfstandig bestuursorgaan.
3. De inventarisatie van de zelfstandige bestuursorganen en pbo-organen omvat 379 gespecificeerde zbo's en 67 pbo-organen (peildatum 1 januari 2000). De ministeries van VWS, SZW en LNV hebben de meeste zbo's. De inventarisatie bevat verder een klein aantal zbo's die uitsluitend (!) als cluster opgenomen zijn. Voorbeelden hiervan zijn de notarissen, gerechtsdeurwaarders en apk-stations.
4. Van de 379 zbo's hebben 172 zbo's een publiekrechtelijke organisatievorm en 207 zbo's een privaatrechtelijke rechtsvorm. Van de 172 publiekrechtelijke zelfstandige bestuursorganen hebben 77 zbo's eigen rechtspersoonlijkheid; de overige zbo's vormen onderdeel van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden.
5. De meeste zbo's kunnen in een cluster van overeenkomstige zbo's ondergebracht worden: 284 van de 379 geïnventariseerde zbo's. Er zijn 95 alleenstaande zbo's.

Archiefwet

6. De pbo-organen en de publiekrechtelijke zbo's vallen sinds 1968 onder de werking van de Archiefwet. Zoals bekend zijn de privaatrechtelijke zbo's per 1 januari 1996 onder de werking van de Archiefwet 1995 gekomen. De eerste categorie valt voor 100 procent onder de Archiefwet, de tweede categorie slechts voor zover haar openbaar gezag taken zich uitstrekken.
7. Buiten de werking van de Archiefwet valt het archief van stichtingen e.a. private instellingen die door publiekrechtelijke zbo's zijn opgericht en daarvan onderdeel vormen, zoals voorkomt bij openbare universiteiten en TNO, tenzij deze stichtingen e.d. openbaar gezag uitoefenen.
8. Op de rechtspersonen met een wettelijke taak (rwt's) die geen zbo zijn, is de Archiefwet niet van toepassing.
9. De pbo-organen, publiekrechtelijke zbo's met eigen rechtspersoonlijkheid, privaatrechtelijke zbo's en personen met openbaar gezag bekleed zijn aan te merken als archiefwettelijk zorgdrager in de zin van art. 41 van de Archiefwet, de laatste twee groepen voor zover hun openbaar gezag zich uitstrekt. Per 1 januari 2000 bestaan er circa 350 van deze archiefwettelijke zorgdragers. Zij vallen buiten de archiefwettelijke zorg van de verantwoordelijke ministers. Het (dagelijks) bestuur is zorgdrager. Als zodanig is het verantwoordelijk voor de vaststelling van de beheersregels en voor alles wat verder nodig is voor de goede, geordende en toegankelijke staat van zijn archief.
10. Meer dan de helft van de publiekrechtelijk vormgegeven zelfstandige bestuursorganen (95 van de 172) heeft geen eigen

rechtspersoonlijkheid en valt, in navolging van de geldende wetgeving ten aanzien van bedrijfsvoeringstaken uitgevoerd door het rijk (Comptabiliteitswet, *Aanwijzingen inzake zelfstandige bestuursorganen*) onder de archiefwettelijke zorg van de (beperkt) verantwoordelijke minister. Het gaat hierbij in merendeel om zbo's die onderdeel vormen van de rechtspersoon Staat der Nederlanden. Ook andere openbare lichamen kunnen meer dan één zelfstandig bestuursorgaan omvatten, zoals de Arbeidsvoorzieningsorganisatie. Het centrale bestuur is dan zorgdrager voor de archiefbescheiden gevormd door deze zbo's.

11. De Archiefwet 1995 heeft onmiddellijke werking ten aanzien van het archief dat vóór 1996 is gevormd. Hetzelfde geldt voor de Archiefwet 1962 ten aanzien van archief dat de pbo-organen en de publiekrechtelijke zbo's voor 1968 gevormd hebben. Dit betekent dat vóór 1968, respectievelijk 1996 gevormd archief onder de werking van de Archiefwet valt.

5.2 Aanbevelingen

Zelfstandige bestuursorganen

1. Op een aantal beleidsterreinen dienen de verantwoordelijke ministers en de coördinerende minister van BZK meer duidelijkheid te verschaffen over de zbo-status van bepaalde (clusters van) instellingen. Ook de zbo's dienen in hun in- en externe communicatie duidelijker aan te geven, dat zij (zelfstandig) bestuursorgaan zijn.
2. Er dient een openbaar register van zelfstandige bestuursorganen te komen, beheerd door het ministerie van BZK.
3. Bestuursorganen die in de inventarisatie als zbo-orgaan zijn aangemerkt en zich niet als zbo beschouwen, dienen daarover contact op te nemen met de Rijksarchiefinspectie, na overleg met de verantwoordelijke minister.

Archiefwet

4. De ministers die verantwoordelijk zijn voor zelfstandige bestuursorganen die onderdeel zijn van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden, dragen ook de archiefwettelijke zorg voor deze bestuursorganen. Zij dienen deze zorg te implementeren.
5. Omdat het grootste deel van de zbo's tot een cluster van overeenkomstige zbo's behoort, zouden de koepelorganisaties en toezichthouders een actieve rol moeten spelen bij het initiëren en ondersteunen van gezamenlijke archiefwettelijke instrumenten, zoals archiefbeheersregels en selectielijsten.
6. Als de verantwoordelijke ministers in sectorale wet- en regelgeving voorschriften opnemen over het beheer van gegevensbestanden door zbo's, dienen zij hierin op de toepasselijkheid van de Archiefwet op die bestanden te wijzen.
7. Bij de toepassing van de Archiefwet dient aan het begrip openbaar gezag een ruime uitleg gegeven te worden. Het gaat hier niet alleen om informatie die samenhangt met besluiten in de zin van de Awb, maar ook om de informatie die verband houdt met het gehele 'onderliggende' werkproces. Verder zou men ook de informatie die verband houdt met management en verantwoording, zonder welke de verantwoordelijke minister zich

niet kan verantwoorden, tot de openbaar gezag informatie kunnen rekenen.

8. Privaatrechtelijke zbo's die voor bijna al hun activiteiten als uitvoeringsorganisatie van de rijksoverheid optreden, zouden om praktische redenen hun gehele archiefbeheer volgens de Archiefwet kunnen regelen en inrichten.
9. Zelfstandige bestuursorganen met eigen rechtspersoonlijkheid die gefaciliteerd worden door een departementale dienst, zijn niettemin zorgdrager. Indien het archiefbeheer wordt uitgevoerd door een departementale dienst of door een derde, dient het zorgdragende zbo de uitvoering te mandateren. Het beheer van de door of namens hen gevormde archiefbescheiden dient gescheiden te blijven van de departementale archieven.
10. In de besluiten van ministers tot aanwijzing van privaatrechtelijke zbo's moet tenminste worden gewezen naar de toepasselijkheid van de Archiefwet op archiefbescheiden die bij de uitvoering van openbaar gezag taken worden gegenereerd.
11. Rechtspersonen met een wettelijke taak (rwt's) die niet tevens zbo zijn, kunnen overwegen hun archiefbeheer af te stemmen op de archiefwettelijke eisen. Dit geldt vooral voor die rwt's die als uitvoeringsorgaan van het rijk aangemerkt kunnen worden.

Deel II

Inventarisatie van zelfstandige bestuursorganen en pbo-organen

Inhoud overzichten

	Verantwoording	55
	Overzichten	57
1	Overzicht van zelfstandige bestuursorganen per 1 januari 2000	57
2	Overzicht van pbo-organen per 1 januari 2000	113
3	Overzicht van zbo's en pbo-organen die vanaf 1 januari 2000 ingesteld zijn / worden	123
4	Overzicht van zbo's en pbo-organen die vanaf 1 januari 1998 opgeheven zijn / worden	129
5	Overzicht van instellingen waarvan nog vastgesteld moet worden of deze zelfstandig bestuursorgaan zijn	137

Verantwoording

Opzet van de overzichten

De inventarisatie bevat vijf overzichten. De peildatum is 1 januari 2000. De overzichten omvatten:

- 1 de zelfstandige bestuursorganen per 1 januari 2000;
- 2 de pbo-organen per 1 januari 2000;
- 3 de zbo's en pbo-organen die na 1 januari 2000 in oprichting zijn of sindsdien ingesteld zijn;
- 4 de sedert 1998 opgeheven of in fase van opheffing verkerende zbo's en pbo-organen;
- 5 de instellingen waarvan nog vastgesteld moet worden of zij zelfstandig bestuursorgaan zijn.

De Rijksarchiefinspectie zal de overzichten jaarlijks actualiseren. De zbo's zijn geordend naar het verantwoordelijke ministerie en daarbinnen naar afzonderlijke, op zichzelf staande zbo's en clusters van zbo's. De clusters omvatten zbo's die overeenkomstige taken uitoefenen, zoals de raden voor de rechtsbijstand of de kamers van koophandel. Het was niet zinvol opgave van alle afzonderlijke notarissen, gerechtsdeurwaarders, apk-stations e.d. te doen. Deze zbo's zijn dan ook uitsluitend als categorie opgenomen. De overzichten zijn op dezelfde wijze ingedeeld (zie verder de toelichting bij de overzichten). Instellingen die voor 1998 opgeheven zijn, zijn niet in de inventarisatie meegenomen. Overzicht 5 geeft een aantal nuttige adressen van platforms van zbo's en pbo-organen en van toezichthoudende directies van ministeries.

Gebruikte bronnen

Uitgangspunt was het overzicht dat de Staatsalmanak van 1998 en 1999 van de organen van publiekrechtelijke beroeps- en bedrijfsorganisatie en de zbo's geeft. Dit bestand is vergeleken met de *Rapportage doorlichting zelfstandige bestuursorganen*, deel 2: departementale rapportages (1997) en met vervolgd-doorlichtingsrapportages van enkele ministeries. Omdat deze doorlichtingsrapportage alle door de Algemene Rekenkamer in de jaren 1993-1994 geïntariseerde zelfstandige bestuursorganen omvatte, sluit de onderhavige inventarisatie indirect aan bij de Rekenkamer-inventarisatie. Vanaf 1997 beschikken we over de voortgangsrapportages over de verbeteringen m.b.t. zelfstandige bestuursorganen.⁶³ De aldus verkregen gegevens zijn vervolgens vergeleken met het laatste *Aanwijzingsbesluit bestuursorganen Wob en WNo*, Stb. 1998, 24.⁶⁴ Van een aantal ministeries verkreeg de Rijksarchiefinspectie aanvullende informatie over de clusters van zbo's die in de Staatsalmanak niet gespecificeerd zijn. Hierbij gaat het om personen en instanties die vanwege het rijk belast zijn met de beoordeling van de vakbekwaamheid en kennis van kandidaten of leerlingen, dan wel met technische of medische beoordelingen.

⁶³ Zie Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nr. 7-9; Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 22 236 en 25 268, nr. 56, 25 268, nr. 10-11, 26 200 hoofdstuk XV, nr. 3.

⁶⁴ Het Aanwijzingsbesluit is bij Wet van 18 juni 1998 per 30 juni 1998 vervallen; Stb. 1998, 356.

Dergelijke zbo's komen in grote en wisselende getale voor en zijn daarom vaak als cluster in de bronnen opgenomen.

Criteria bij de selectie van zbo's en pbo-organen

Bij de inventarisatie is de definitie die in hoofdstuk 2.1 en hoofdstuk 4.3 is uitgewerkt, toegepast. Indien de oudere zelfstandige bestuursorganen nog niet in alle opzichten voldoen aan de eisen die in de *Aanwijzingen inzake zelfstandige bestuursorganen* gesteld zijn aan de instelling van zbo's, zijn deze toch opgenomen. Zo ontbeert bij voorbeeld het NIOD, het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie, een wettelijke grondslag. In de meeste gevallen verkeren deze zbo's in een fase van aanpassing.

Conclusies uit verzamelde gegevens

In hoofdstuk 4.5 van deel I van dit rapport zijn enkele conclusies getrokken uit de overzichten 1-4.

1. Overzicht van zelfstandige bestuursorganen per 1 januari 2000

Toelichting

Kolom **zelfstandig bestuursorgaan per ministerie**

Per ministerie zijn eerst de op zichzelf staande zbo's opgenomen en daarna (eventueel) de clusters van zbo's die een overeenkomstige taak uitvoeren.

De zbo's zijn - binnen ministerie en cluster - alfabetisch gerangschikt. Instellingen kunnen op grond van verschillende wetten als zbo aangewezen worden. Veelal is dit het geval bij keurings- of certificatie-instellingen, zoals Lloyd's Register of Shipping. Deze instanties voeren vaak voor meer dan een ministerie publieke taken uit. Om dubbelstellingen van zbo's te vermijden, zijn dergelijke zbo's maar eenmaal als zbo in kolom 1 opgevoerd. In de kolom toelichting daarbij is zoveel mogelijk aangegeven, dat het betreffende zbo ook voor andere ministeries taken uitvoert. Op die andere plaatsen is dan in de toelichting verwezen naar de plaatsen waar de instantie als zbo is opgenomen.

Kolom **rechtsvorm (Rv)**

Allereerst is naar publiekrechtelijke en privaatrechtelijke rechtsvorm onderscheiden: resp. PUB en PRI.

Vervolgens is de publiekrechtelijke rechtsvorm in twee gevallen nader gespecificeerd. PUB zonder meer betekent, dat het publiekrechtelijke zbo eigen rechtspersoonlijkheid heeft. Deze zbo's zijn archiefwettelijke zorgdrager.

Indien een publiekrechtelijke zbo geen eigen rechtspersoonlijkheid heeft, is dit aangegeven met PUB / staat, hetgeen betekent dat de zbo onderdeel is van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden. Deze zbo's zijn daarom geen archiefwettelijke zorgdrager (zie vooral hoofdstuk 3.2).

In enkele gevallen maken zelfstandige bestuursorganen onderdeel uit van een andere publiekrechtelijke rechtspersoon dan de rechtspersoon de Staat der Nederlanden. In die gevallen, zoals bij de zbo's die onderdeel zijn van de Arbeidsvoorzieningsorganisatie, is dit eveneens aangegeven.

Kolom **jaar van instelling (Jv)**

Zonder nadere gegevens is het op grond van de aangegeven wet (zie kolom grondslag) niet altijd met zekerheid te zeggen, of het betreffende zbo in het jaar van invoering van de wet is ingesteld of later. In dergelijke gevallen is dit met 'of later' aangegeven. Ook is het mogelijk dat een zbo op grond van een inmiddels ingetrokken wet als zbo is ingesteld. Dit is dan met een vraagteken of met de toevoeging 'of eerder' aangegeven. Privaatrechtelijke zbo's kunnen als rechtspersoon eerder opgericht zijn dan als zbo. De oudere ziekenfondsen bij voorbeeld werden op particulier initiatief opgericht en naderhand bekleed met openbaar gezag.

Kolom **grondslag**

De wettelijke grondslag is aangegeven. Hierbij is in ieder geval de geldende grondslag vermeld. Indien mogelijk is ook de eerdere wettelijke grondslag aangegeven. Indien dit bij voorbeeld om

praktische redenen niet mogelijk was, is dit aangegeven met 'of eerdere wet'.

Kolom toelichting

Hierin zijn in ieder geval gegevens opgenomen over hoofd- en nevenvestigingen. Dit geeft de Rijksarchiefinspectie inzicht in het aantal inspectiepunten.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
Commissie van Beheer van de Dienst geneeskundige Verzorging Politie (Commissie GVP)	PUB / staat	1994	Ambtenarenwet; Besluit geneeskundige verzorging politie, Stb. 1994, 338	
Kapittel voor de Civiele Orden	PUB / staat	1994	Rijkswet van 15 april 1994 tot wijziging van de Wet van 4 april 1892 ... alsmede instelling van het Kapittel voor de civiele orden	De voorzitter is tevens voorzitter van het Kapittel van de Militaire Willemsorde.
Kiesraad (voor zover het bestuurlijke taken betreft)	PUB	1951	Stb. 1951, 290, ingetrokken bij Kieswet, Stb. 1989, 423	De Kiesraad heeft zowel advies- als andere bestuurlijke taken. De Kiesraad is als centraal stembureau in dit overzicht opgenomen. De adviestaak is de hoofdtaak.
Landelijk Selectie- en Opleidingsinstituut Politie (LSOP)	PUB	1992	Stb. 1992, 320	Hoofdvestiging te Apeldoorn, 10 vestigingen elders
Nederlands Bureau Brandweerexamens (Nbbe)	PUB	1994	Wet van 11 november 1993 tot wijziging van de Brandweerwet 1985, art. 15g, Stb. 1994, 15	
Nederlands Instituut voor Brandweer en Rampenbestrijding (NIBRA)	PUB	1996	Wet van 6 december 1995 tot wijziging van de Brandweerwet 1985, Stb. 1995, 601	
Stichting Administratie Indonesische Pensioenen (SAIP)	PRI	1955	Wet SAIP, Stb. 1955, 189	
Stichting Fonds vrijwillig vervroegd Uittreden Overheidspersoneel (Stichting VUT-fonds)	PRI	1996	Wet kaderregeling vut overheidspersoneel, Stb. 1995, 640	

Ministerie van Buitenlandse Zaken

	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
Stichting Nationale Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO)	PRI	1974	Ministeriële beschikking van 21 februari 1974	De vroegere naam van de stichting luidde: Stichting Nationale Commissie Voorlichting en Bewustwording Ontwikkelingssamenwerking (NCO).

Ministerie van Defensie

	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
Kapittel der Militaire Willems-Orde (Kapittel MWO)	PUB / staat	1815	Wet van 30 april 1815, Stb. 33, laatstelijk gewijzigd 24 mei 1956, Stb. 289	In het Kapittel zitten dragers van de MWO die buiten dienst zijn. Alleen indien er onvoldoende dragers b.d. zijn, kan de minister een nog actief dienende militair in het Kapittel benoemen. De voorzitter is tevens voorzitter van het Kapittel voor de Civiele Orden.
Stichting Ziektekostenverzekering Krijgsmacht (SZVK)	PRI	1997	Regeling ziektekostenvoorziening defensiepersoneel, Stb. 1997, 357	

Ministerie van Economische Zaken

	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
<i>Afzonderlijke zbo's</i>				
Centrale Commissie voor de Statistiek (CCS)	PUB / staat	1899	Wet op het Centraal bureau en de Centrale commissie voor de Statistiek, Stb. 1996, 258	
Waarborg Platina, Goud en Zilver NV (de Waarborg)	PRI	1986	Waarborgwet 1986	Op termijn wordt de Waarborg belast met keuring en Verispect BV met het toezicht; in de nabije toekomst kunnen andere waarborginstellingen aangewezen worden; Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 258; zie ook Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 25 268 nr. 13 voor wetsvoorstel voor overdracht van toezichtstaak naar een andere rechtspersoon (9 november 1999)
Nederlands Meetinstituut BV (NMI BV)	PRI	1989	Wet op de kansspelen en IJkwet	NMI BV is ondergebracht in de structuurholding Holland Metrology (HM). De toezichtstaken en keuringen en erkenningen worden uitgevoerd door resp. Verispect BV en NMI Certin BV. Verispect-werknemers hebben opsporingsbevoegdheid.
Nederlandse Onderneming voor Energie en Milieu (Novem) BV	PRI	1988	Kaderwet EZ-subsidies, Stb. 1996, 180, inwtr. Stb. 1997, 637, en diverse subsidieregelingen	Hoofdvestiging Utrecht, 1 vestiging elders
Cluster Kamers van Koophandel				
De huidige gebieden van de kamers zijn in 1997 vastgesteld; de huidige kamers komen voort uit een samenvoeging van oudere kamers. In 1921 hebben de kamers van koophandel het huidige takenpakket gekregen.				
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam	PUB	1921	Wet op de kamers van Koophandel en Fabrieken 1963 en eerdere wetten, vervangen door Wet regels omtrent de Kamers van Koophandel, Stb. 1997, 783	Hoofdkantoor Amsterdam; 4 bijkantoren

Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Centraal Gelderland	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Arnhem; 2 bijkantoren
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Drenthe	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Meppel; 1 bijkantoor
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Flevoland	PUB	c. 1985	Idem	Hoofdkantoor Lelystad; 1 bijkantoor
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Friesland	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Leeuwarden; 1 bijkantoor
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Gooi- en Eemland	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Hilversum; 1 bijkantoor
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Groningen	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Groningen; 1 bijkantoor
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Haaglanden	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Den Haag; 3 bijkantoren
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Midden- Brabant	PUB	1921	Idem	
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Noordwest- Holland	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Alkmaar; 3 bijkantoren
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Noord- en Midden-Limburg	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Venlo; 1 bijkantoor
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Oost- Brabant	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Eindhoven; 3 bijkantoren
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rivierenland	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Tiel; 1 bijkantoor

'De andere overheidsorganen'

Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rotterdam	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Rotterdam ; 2 bijkantoren
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Rijnland	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Leiden; 2 bijkantoren
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Utrecht; 1 bijkantoor
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Veluwe en Twente	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Deventer; 3 bijkantoren
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor West- Brabant	PUB	1921	Idem	
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zeeland	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Middelburg; 1 bijkantoor
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid- Limburg	PUB	1921	Idem	Hoofdkantoor Maastricht; 1 bijkantoor
Kamer van Koophandel en Fabrieken voor de Regio Zwolle	PUB	1921	Idem	

Ministerie van Financiën

	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
De Nederlandsche Bank (DNB) NV	PRI	1814	o.m. Bankwet 1998, 1948 en eerdere bankwetten, Wet toezicht beleggingsinstellingen, Wet toezicht kredietwezen 1992	Hoofdvestiging te Amsterdam, 9 bankkantoren elders gevestigd
Stichting Verzekeringskamer (VK)	PRI	1923	Wet op het Levensverzekeringsbedrijf, Stb. 1922, 716, laatstelijk gewijzigd bij Wet toezicht verzekeringsbedrijf 1993, Stb. 1994, 252	De minister van SZW houdt eveneens toezicht op de VK o.g.v. Pensioen- en Spaarfondsenwet
Stichting Toezicht Effectenverkeer (STE)	PRI	1995	Wet toezicht effectenverkeer 1995, Wet melding zeggenschap 1996	
Stichting Waarborgfonds Motorverkeer (WFM)	PRI	1965	Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen (WAM), Wet ... met betrekking tot de privatisering van het Waarborgfonds motorverkeer	
Waarderingskamer (WK)	PUB	1994	Wet waardering onroerende zaken (wet WOZ)	

Ministerie van Justitie

	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
<i>Afzonderlijke zbo's</i>				
Bureau Financieel Toezicht (BFT)	PUB	1999	Wet op het Notarisambt, Stb. 1999, 190, art. 110-113 en voorstel Wijzigingswet van de Gerechtsdeurwaarderswet, Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-99, 22 775	Het is niet onmogelijk dat de toezichtstaak van het BFT tot buiten de kring van notarissen en gerechtsdeurwaarders wordt uitgebreid. De Wet gerechtsdeurwaarders treedt per 1 april 2000 in werking; Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 24 036, nr. 140, p. 24
Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA)	PUB	1994	Wet Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers, Stb. 1994, 422	
College van Toezicht op de Kansspelen	PUB / staat	1995	Wet van 18 mei 1995, Stb. 300	
Commissie Gelijke Behandeling (CGB)	PUB / staat	1994	Algemene Wet gelijke behandeling, Stb. 1994, 230; (ontwerp-Wet verbod op leeftijdsdiscriminatie bij de arbeid)	Voor laatstgenoemde wet, zie Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26 880, nrs. 1-2
Commissie Schadefonds Geweldsmisdrijven	PUB	1993	Wet schadefonds geweldsmisdrijven, Stb. 1993, 29 en 167	Er is al een eerdere wet, Stb. 1975, 382
Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen (LBIO)	PUB	1995	Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen, Stb. 1995, 198	
Registratiekamer	PUB / staat	1989	Wet persoonsregistraties, Stb. 1988, 665	Na inwerkingtreding van de Wet bescherming persoonsgegevens, naar verwachting in 2000, verandert de naam in College bescherming persoonsgegevens
Stichting Reclassering Nederland	PRI	1995	Wetboek van strafrecht en Wetboek van strafvordering, Reclasseringsregeling 1995, Stb. 1994, 875	

Cluster Notarissen

<i>Cluster Notarissen</i>	PRI	1842	Wet op het notarisambt 1842 en 1999, resp. Stb. 1842, 20 en Stb. 1999, 190	Er zijn momenteel ca. 1250; website van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie, 1998. Notarissen zijn overheidsorgaan in de zin van de Aw, maar geen rijksorgaan; inl. staatssecretaris Scholten in de Tweede Kamer, 1959-1960, zie Ketelaar, Archiefrecht, p. E8-4.
---------------------------	-----	------	--	---

Cluster gerechtsdeurwaarders

<i>Cluster gerechtsdeurwaarders</i>	PUB / staat	1934	Gerechtsdeurwaarder swet, Deurwaardersreglement, Stb. 1934, 598	Deurwaarder is rijksambtenaar met een bijzondere rechtspositie; deurwaarder is bestuursorgaan zoals bedoeld in Awb art. 1 onder a; MvT, Tweede Kamer, vergaderjaar 1991-1992, 22 775, nr. 3, p. 7; vgl. idem 1998-1999, 22 775, nr. 14: "Voor zover de gerechtsdeurwaarder handelt in de uitoefening van zijn ambt, kan hij worden aangemerkt als een bestuursorgaan in de zin van de Awb.", derde nota van wijziging, p. 35.
-------------------------------------	-------------	------	---	---

Cluster Raden voor Rechtsbijstand

Raad voor Rechtsbijstand Amsterdam	PUB	1973	Wet op de rechtsbijstand, Stb. 1973, 775, gewijzigd bij Wet van 23 december 1993, Stb. 275
Raad voor Rechtsbijstand Arnhem	PUB	1973	Idem
Raad voor Rechtsbijstand 's-Hertogenbosch	PUB	1973	Idem
Raad voor Rechtsbijstand 's-Gravenhage	PUB	1973	Idem
Raad voor Rechtsbijstand Leeuwarden	PUB	1973	Idem

Cluster Voogdij-instellingen

Mogelijk waren voogdij-instellingen reeds o.g.v. de Beginselenwet voor de kinderbescherming (*Stb.* 1961, 403) aangewezen als voogdij-instelling

Jeugd en Gezin Overijssel	PRI	1989 (1961?)	Wet op de jeughulpverlening, <i>Stb.</i> 1989, 358, hoofdstuk XIII	Hoofdkantoor te Zwolle (regio Zwolle), vijf vestigingen in de regio Twente
Jeugdzorg SiJA (Stichting Bureau Jeugdzorg Amsterdam)	PRI	Idem	Idem	
Stichting Joods Maatschap- pelijk Werk (JMW)	PRI	Idem	Idem	
Jeugdzorg Drenthe	PRI	Idem	Idem	
Leger des Heils, Stichting Welzijns- en Gezondheids- zorg / Jeugdbescherming en Jeughulpverlening (AJL), Voorziening voor Pleegzorg (VVP)	PRI	Idem	Idem	
William Schrikker Stichting	PRI	Idem	Idem	
Stichting Jeugdzorg Noord- Brabant	PRI	Idem	Idem	
Werkstichting Jeugd- bescherming Jeugdzorg Groningen	PRI	Idem	Idem	
Stichting Jeugdbescherming Friesland	PRI	Idem	Idem	
Stichting Jeugdzorg Zeeland	PRI	Idem	Idem	

Stichting Jeugdbescherming en Jeugdhulpverlening Gelderland	PRI	Idem	Idem	
Stichting voor Jeugdbescherming en Jeugdhulpverlening in Limburg	PRI	Idem	Idem	
Stichting Jeugd en Gezin Flevoland	PRI	Idem	Idem	
Stichting Jeugd en Gezin Noord-Holland	PRI	Idem	Idem	Hoofdvestiging Haarlem
Jeugdzorg Rotterdam/Zuid- Holland Zuid	PRI	Idem	Idem	
Stichting Bureau Jeugdzorg Utrecht	PRI	Idem	Idem	
De Opbouw	PRI	Idem	Idem	
Jeugdzorg Den Haag/Zuid- Holland Noord	PRI	Idem	Idem	
Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn	PRI	Idem	Idem	
Instelling voor Jeugd en Gezin	PRI	Idem	Idem	

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij				
	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
<i>Afzonderlijke zbo's</i>				
Bureau Beheer Landbouwgronden	PUB	1981	Wet agrarisch grondverkeer, Stb. 1981, 248	De werkzaamheden van het bureau worden uitgevoerd door ambtenaren in dienst van het Ministerie van LNV, Dienst Landelijk Gebied (DLG). De directeur is een ambtenaar van LNV; zie art. 32. BBL zal blijven bestaan; Rapportage doorlichting II, p. 227
Centrale Landinrichtingscommissie (CLC)	PUB / staat	1985	Landinrichtingswet, Stb. 1985, 299, art. 7-10	Worden opgeheven; bestuurlijke taken gaan naar GS; Rapportage doorlichting II, p. 227
College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen (CTB)	PUB	2000	Besluit tot vaststelling van de Wet van 12 november 1998 tot wijziging van de Bestrijdingsmiddelenwet 1962, Stb. 1999, 587	Per 1 januari 2000 in werking getreden.
Commissie Beheer Landbouwgronden (CBL)	PUB / staat	1985	Landinrichtingswet, Stb. 1985, 299,	Worden opgeheven; bestuurlijke taken gaan naar GS; Rapportage doorlichting II, p. 227
Jachtfonds	PUB	1954	Jachtwet,	
Herinrichtingscommissie Oost-Groningen en de Gronings-Drentse Veenkoloniën	PUB / staat	1978	Herinrichtingswet Oost-Groningen en de Gronings-Drentse Veenkoloniën, Stb. 1977, 694	
Kamer voor de Binnenvisserij	PUB/ staat	1963	Visserijwet, Stb. 1963, 312	
Landbouwuniversiteit Wageningen	PUB	1876	Wet op het wetenschappelijk onderwijs en voorgangers	Sinds 1876 is Wageningen en rijksuniversiteit. Wageningen werkt sinds 1997 samen met DLO in Wageningen UR (Wageningen Universiteit en Researchcentrum) Voor overige universiteiten, zie Ministerie van OcenW

Organisatie ter verbetering van de Binnenvisserij (OVB)	PRI	1964	Visserijwet, Stb. 1963, 312, art. 44; Reglement voor de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij 1964, Stb. 1964, 169	Zal worden geprivatiseerd tot Stichting OVB; Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nr. 7 (23 december 1997); Rijksbegroting 2000, kamerstukken 1999-2000, 26 800 XIV, nr. 2, p. 54, en nr. 67, p. 19. Ook wel Organisatie voor de Binnenvisserij genoemd.
Raad voor het Kwekersrecht	PUB / staat	1966	Zaaizaad- en Plantgoedwet, Stb. 1966, 455, hoofdstuk V, Stb. 1966, 455	
Staatsbosbeheer	PUB	1998	Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer 1997, Stb. 514	Hoofdvestiging te Driebergen, 8 regionale vestigingen
Stichting Borgstellingsfonds voor de Landbouw (BF)	PRI	1951		
Stichting Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Visserij	PRI			Wordt opgeheven; bestaande taken worden afgerond; Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nr. 7
Stichting Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Landbouw	PRI	1986	Diverse inkomensbesluiten: IOAW, Stb. 1986, 658, AAW, Stb. 1986, 657 (vervallen), Toeslagenwet, Stb. 1986, 659	Wordt opgeheven; bestaande taken worden afgerond; Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nr. 7
<i>Cluster keuringsinstellingen voor plantaardig uitgang- en teeltmateriaal</i>				
Naktuinbouw	PRI	1966 of later	Landbouwkwaliteitswet, Stb. 1971, 371, Zaaizaad- en Plantgoedwet, Stb. 1966, 455, art. 87 e.v	Hoofdvestiging te Roelofarendsveen. Per 1 januari 2000 ontstaan uit een fusie van Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Bloemisterij- en Boomkwekerijgewassen (NAK-B) met Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Groente- en Bloemzaden (NAK-G)
Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Zaaizaad en Pootgoed van Landbouwgewassen (NAK)	PRI	1966 of later	Landbouwkwaliteitswet, Stb. 1971, 371, Zaaizaad- en Plantgoedwet, Stb. 1966, 455, art. 87 e.v.; Uitspraak Afdeling Bestuursrechtspraak van 18 juni 1998	Uitspraak ABRS: NAK is bestuursorgaan; NJB 1999/31, p. 1475

Stichting Bloembollenkeuringdienst (BKD)	PRI	1966 of later	Landbouwkwaliteitswet, Stb. 1971, 371, Zaaizaad- en Plantgoedwet, Stb. 1966, 455, art. 87 e.v.
--	-----	------------------	--

Cluster Controle-instellingen voor de kwaliteit van landbouwproducten

Vereniging Kwaliteitscontrolebureau voor Groenten en Fruit (KCB)	PRI	ca. 1999	Landbouwkwaliteitswet, Stb. 1971, 371, Zaaizaad- en Plantgoedwet, Stb. 1966, 455	
Stichting Keur Alternatief Voortgebrachte Landbouwproducten (SKAL)	PRI	1993	Landbouwkwaliteitswet, Stb. 1971, 371; Landbouwkwaliteitsbesluit biologische productiemethoden	Controle organisatie voor biologische productiemethoden
Stichting Centraal Orgaan voor Kwaliteitsaangelegenheden in de Zuivel (COKZ)	PRI	1999	Landbouwkwaliteitswet, Stb. 1971, 371	Voorheen St. Centraal Orgaan Zuivelcontrole (COZ), opgericht in 1975?

Cluster grondkamers

Er zijn vanaf 1998 vijf grondkamers; van 1958 tot 1998 was er per provincie één grondkamer.

Grondkamer Noord	PUB / staat	1958	Pachtwet; Besluit aanwijzing rechtsgebied grondkamers, Stcrt. 1997, 425	Standplaats Arnhem
Grondkamer Oost	PUB / staat	1958	Idem	Idem
Grondkamer Zuid	PUB / staat	1958	Idem	Idem
Grondkamer Zuidwest	PUB / staat	1958	Idem	's-Gravenhage
Grondkamer Noordwest	PUB / staat	1958	Idem	Idem

Cluster stamboekverenigingen voor paarden

In zijn uitspraak van 7 oktober 1998 heeft het College van Beroep voor het Bedrijfsleven de van het Landbouwschap o.g.v. art. 108 Gezondheids- en welzijnswet voor dieren gevorderde medewerking tot het verlenen van erkenningen aan instellingen die stamboeken bijhouden als onrechtmatig beoordeeld. Bij wijziging van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren wordt momenteel de overdracht van de aan de minister van LNV toekomende erkenningsbevoegdheid aan bedrijfslichamen mogelijk gemaakt; Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26 877, nr. 3, p. 7.

Vereniging het Nederlandse Appaloosa Stamboek	PRI	1992 (1939?)	Paardenwet 1939; Gezondheids- en wel- zijnswet voor dieren, Stb. 1992, 585, art. 75-76, Fokkerijbesluit 1994, Stb. 696
Vereniging "Nederlands Connemara Pony Stamboek"	PRI	Idem	Idem
Vereniging "Het Nederlands Dartmoor Pony Stamboek"	PRI	Idem	Idem
Vereniging "Het Nederlandse Fjordenpaarden Stamboek"	PRI	Idem	Idem
Nederlandse Vereniging van Fokkers en Liefhebbers van de Mérens	PRI	Idem	Idem
Koninklijke Vereniging "Het Friesch Paarden-Stamboek"	PRI	Idem	Idem
Stamboek Vereniging "Het Groninger Paard"	PRI	Idem	Idem
Het Nederlandsch Hackney Stamboek	PRI	Idem	Idem
Koninklijke Vereniging "Het Nederlandse Trekpaard en De Haflinger"	PRI	Idem	Idem
Nederlands New Forest Pony Stamboek	PRI	Idem	Idem
Het Nederlands Rijpaarden en Ponystamboek (NRPB)	PRI	Idem	Idem

Nederlands Shetland Pony Stamboek	PRI	Idem	Idem
-----------------------------------	-----	------	------

Nederlands Stamboek voor IJslandse Paarden (NSIJP)	PRI	Idem	Idem
--	-----	------	------

Koninklijke Vereniging Warmbloed Paardenstamboek in Nederland	PRI	Idem	Idem
---	-----	------	------

Cluster Commissies voor de Samenstelling van de verplichte Rassenlijsten

Gaan binnenkort op in de Raad voor het Kwekersrecht; inl. Ministerie van BZK, 23 februari 2000

Commissie voor de Samenstelling van de Rassenlijst voor Landbouwgewassen	PUB / staat	1966	Zaaizaad- en Plantgoedwet 1966, hoofdstuk V, Stb. 1966, 455
--	-------------	------	---

Commissie voor de Samenstelling van de Rassenlijst voor Groentegewassen	PUB / staat	1966	Idem
---	-------------	------	------

Commissie voor de Samenstelling van de Rassenlijst voor Fruitgewassen	PUB / staat	1966	Idem
---	-------------	------	------

Commissie voor de Samenstelling van de Rassenlijst voor Siergewassen	PUB / staat	1966	Idem
--	-------------	------	------

Commissie voor de Samenstelling van de Rassenlijst voor Bosbouwgewassen	PUB / staat	1966	Idem
---	-------------	------	------

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen				
	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
<i>Afzonderlijke zbo's</i>				
Bedrijfsfonds voor de Pers	PUB	1987		
Commissariaat voor de Media	PUB	1988	Mediawet, Stb. 1987, 249	
Informatie Beheer Groep (IB-Groep)	PUB	1993	Wet verzelfstandiging Informatiseringsbank, Stb. 1993, 714	Tot 1994 was de IB-groep een rijksdienst
Koninklijke Bibliotheek (KB)	PUB	1798	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, hoofdstuk 13, Stb. 1992, 593, en eerdere regelgeving	
Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW)	PUB	1851	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, hoofdstuk 13, Stb. 1992, 593, en eerdere regelgeving	
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD)	PUB / staat	1947	Besluit houdende nieuwe regeling betr. Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, Stb. 1979, 426, vervangende het Besluit van 5 sept. 1947, nr. 98	Voorheen: Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie (RIOD)
Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)	PUB	1950	Wet op het Zuiver-Wetenschappelijk Onderzoek, Stb. 1950, K 5; Wet op de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, Stb. 1987, 369	Tot 1988 Raad voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek (ZWO). De zes gebiedsbesturen overkoepelen ruim 30 stichtingen en afdelingen.
Nederlandse Omroep Stichting (NOS)	PRI	1988 of eerder	Omroepwet, Mediawet, Stb. 1987, 249, art. 16 e.v.	

Nederlandse Organisatie Voor Toegepast Onderzoek (TNO)	PUB	1931	Wet van 30 oktober 1930 tot regeling van het toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek Stb. 416; TNO-wet, Stb. 1985, 762
Stichting Participatiefonds voor het Onderwijs (PF)	PRI	1996	Wet op het primair onderwijs, Wet op de expertisecentra en Wet op het voortgezet onderwijs; Besluit Participatiefonds, Stb. 1996, 384
Stichting Vervangingsfonds en Bedrijfsgezondheidszorg voor het Onderwijs (VF)	PRI	1995	Idem; Besluit Vervangingsfonds, Stb. 1994, 809
<i>Cluster stimuleringsfondsen voor de cultuur</i>			
Stichting Fonds voor de Letteren	PRI	1981	Fondsenwet schepende kunsten, Stb. 1981, 355, ingetrokken bij Wet op het specifiek cultuurbeleid, Stb. 1996, 574
Stichting Fonds voor de Scheppende Toonkunst	PRI	1981	Idem
Stichting Fonds voor beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst	PRI	1987	Idem
Stichting Nederlands Fonds voor de Film	PRI	1983	Idem
Stichting Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds	PRI	1991	Idem
Mondriaan Stichting	PRI	1993	Idem
Stichting Stimuleringsfonds voor Architectuur	PRI	1993	Idem

Stichting Fonds voor de Podiumkunsten	PRI	1993	Idem	
Stichting Stimuleringsfonds Nederlandse culturele Omroepproducties (Stifo)	PRI	1988	Idem	
<i>Cluster openbare universiteiten en gerelateerde academische ziekenhuizen</i>				
Voor Landbouwuniversiteit Wageningen, zie Ministerie van LNV. De openbare universiteiten en daarvan verbonden ziekenhuizen hebben in 1969 rechtspersoonlijkheid verkregen. Openbare hogescholen ingesteld door het rijk, zijn inmiddels opgeheven en omgezet in stichtingen.				
Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR)	PUB	1973	Wet van 15 juni 1966, Stb. 267; Wet op het wetenschappelijk onderwijs, Stb. 1960, 559, laatstelijk Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, Stb.	In 1973 voortgekomen uit de fusie tussen de Stichting Nederlandse Economische Hogeschool en de Medische Faculteit Rotterdam, een rijksinstelling (1966)
Open Universiteit	PUB	1981	Wet op de Open Universiteit, Stb. 1984	
Rijksuniversiteit Groningen	PUB	1961	Wet op het wetenschappelijk onderwijs, Stb. 1960, 559, laatstelijk Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek	
Rijksuniversiteit Leiden	PUB	1575	Idem	
Technische Universiteit Delft	PUB	1905	Idem	Bij wet van 22 mei 1905 werd de Polytechnische School verheven tot Technische Hogeschool, waarmee het academisch niveau van de Delftse technische opleiding werd erkend. De Technische Hogeschool verkreeg rechtspersoonlijkheid bij de wet van 7 juni 1956. Bij wet van 25 september 1985, inwerkingtreding 1 september 1986, werd de Technische Hogeschool omgevormd tot Technische Universiteit, afgekort TU Delft.
Technische Universiteit Eindhoven	PUB	1968	Idem	
Universiteit van Amsterdam	PUB	1968	Idem	Tot in de jaren zestig was de UvA een gemeentelijke universiteit

Universiteit Maastricht (UM)	PUB	1975	Wet van 3 december 1975, Stb. 717, vervallen bij invoering van WWO-2, zoals gewijzigd bij Wet van 26 juni 1986, Stb. 388	Voorheen Rijksuniversiteit te Limburg
Universiteit Twente	PUB	1961	Wet op het wetenschappelijk onderwijs, Stb. 1960, 559, laatstelijk Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, Stb	
Universiteit Utrecht	PUB	1636	Idem	
Academisch Medisch Centrum (AMC)	PUB	1968	Idem	
Leids Universitair Medisch Centrum	PUB	1968	Idem	Voorheen: Academisch Medisch Ziekenhuis Leiden (AZL)
Academisch Ziekenhuis Groningen	PUB	1961	Idem	
Academisch Ziekenhuis Utrecht	PUB	1724	Idem	
Academisch Ziekenhuis Rotterdam	PUB	1966	Idem	
Academisch Ziekenhuis Maastricht (AZM)	PUB	1975	Idem	

Cluster bijzondere instellingen voor onderwijs en onderzoek met openbaar gezag taken
PRI

Het betreft de instellingen voor middelbaar en hoger onderwijs. De cluster is niet geïndividualiseerd.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting	
<i>Afzonderlijke zbo's</i>				
Voor de Verzekeringskamer, zie Ministerie van Financiën.				
Arbeidsvoorzieningsorganisatie (CBA)	PUB / AVO	1990	Arbeidsvoorzieningswet, Stb. 1990, 402 en Stb. 1996, 562	De Arbeidsvoorzieningsorganisatie bestaat uit een groot aantal zelfstandige bestuursorganen nl. het Centraal Bestuur voor de Arbeidsvoorzieningsorganisatie (CBA), de (cluster) Regionale Besturen voor de Arbeidsvoorziening (zie verderop) en de (cluster) Regionale Directeuren van de Arbeidsvoorzieningsorganisatie (zie verderop). De AVO wordt t.z.t. naar verwachting onderdeel van Landelijk Instituut Werk en Inkomen, ca. 2001-2002
Ontslagcommissie voor het personeel van de Arbeidsvoorzieningsorganisatie	PUB / AVO	1990	Idem, art. 42 e.v.	Zie ook Staatsalmanak 1999, Z 17. De ontslagcommissie is in het leven geroepen, omdat de directeuren AVO niet 'in eigen huis' ontslag kunnen geven.
College van Toezicht Sociale Verzekeringen (Ctsv)	PUB	1994	Organisatiewet sociale verzekeringen, 1997, Stb. 95	Voorheen: Sociale Verzekeringsraad
Landelijk Instituut Sociale Verzekeringen (LISV)	PRI	1997	Organisatiewet sociale verzekeringen 1997, Stb. 95	
Sociale Verzekeringsbank (SVb)	PUB	1994	Organisatiewet sociale verzekeringen, 1997, Stb. 95	23 districtskantoren (1999)
<i>Cluster Regionale Besturen voor de Arbeidsvoorziening</i>				
De 18 regio's bedienen de arbeidsmarkt met zo'n 220 arbeidsbureaus, 60 centra vakopleiding en 29 eenheden Arbeidsbureau Arbeidsintegratie.				
Regio Drenthe	PUB / AVO	1990	Arbeidsvoorzieningswet, Stb. 1990, 402 en Stb. 1996, 562	
Regio Flevoland	PUB / AVO	1990	Idem	

Regio Friesland	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Gelderland	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Groningen	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Haaglanden	PUB / AVO	1990	Idem
Regio IJssel Veluwe	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Limburg	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Midden en West Brabant	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Midden Nederland	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Noord Holland Noord	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Noordoost Brabant	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Overijssel	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Rijnmond	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Rijnstreek	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Zeeland	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Zuidelijk Noord Holland	PUB / AVO	1990	Idem
Regio ZuidOost Brabant	PUB / AVO	1990	Idem

Cluster Regionale Directeuren van de Arbeidsvoorzieningsorganisatie

1990

Arbeidsvoorzieningswet 1990;

Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen 1945, Stb. 1996, 562

Regio Drenthe	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Flevoland	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Friesland	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Gelderland	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Groningen	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Haaglanden	PUB / AVO	1990	Idem
Regio IJssel Veluwe	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Limburg	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Midden en West Brabant	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Midden Nederland	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Noord Holland Noord	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Noordoost Brabant	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Overijssel	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Rijnmond	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Rijnstreek	PUB / AVO	1990	Idem
Regio Zeeland	PUB / AVO	1990	Idem

Regio Zuidelijk Noord Holland	PUB / AVO	1990	Idem	
Regio ZuidOost Brabant	PUB / AVO	1990	Idem	

Clusters Keuringsinstanties Wet op de gevaarlijke werktuigen

a. Cluster Keuringsinstanties Europese richtlijnen (EG-richtlijn Drukvlaten van eenvoudige vorm (87/404/EEG), EG-richtlijn Machines (89/392/EEG, etc.)

De Stichting ABOMA + KEBOMA, de Kema Registered Quality (NV KEMA) en TNO Certification BV zijn eveneens keuringsinstantie. Deze instellingen zijn reeds resp. onder het Ministerie van VROM, VenW en VWS opgenomen.

Stichting Keuringsbureau Hout (SKH), Huizen	PRI		Wet op de gevaarlijke werktuigen, Stb. 1952, 104	
SGS Technische Inspecties BV, Spijkenisse	PRI		Idem	Tevens in 1999 aangewezen als certifi- cerende instelling hijskranen
Certificatiebureau Nederland BV (CBN)	PRI		Idem	
Kiwa NV	PRI		Idem	

b. Cluster keuringsinstanties UN/IMO Verdrag containers

American Bureau of Shipping Europe Ltd., Rotterdam	PRI	1984	Idem; Besluit contai- ners, Stb. 1983, 177	Onderstaande 7 instanties, m.u.v. het American Bureau of Shipping Europe, zijn tevens aangewezen als keurings- instanties Arbowet voor laad- en los- gerei aan boord van schepen, zie verderop onder clusters 'keurings- instanties Arbeidsomstandighedenwet'
Lloyd's Register of Shipping, Rotterdam	PRI	1984	Idem	
Bureau Veritas Quality International BV, Rotterdam	PRI	1984	Idem	Tevens keuringsinstantie voor de EG- Richtlijn drukvlaten van eenvoudige vorm en certificerende instelling voor arbo-diensten sedert 1998 (zie verderop)

Det Norske Veritas BV, Rotterdam	PRI	1984	Idem	Tevens keuringsinstantie voor de EG-Richtlijn drukvaten van eenvoudige vorm en certificerende instelling voor arbo-diensten sedert 1998 (zie verderop)
ABS Europe Ltd, onderdeel van American Bureau of Shipping, Rotterdam	PRI	1984	Idem	
Germanischer Lloyd AB, Schiedam	PRI	1984	Idem	
Registro Italiano Navale, in rechte vertegenwoordigd door Registro Italiano Navale Netherlands BV, Rotterdam	PRI	1984	Idem	Tevens certificerende instantie voor hijs- en hefgereedschappen, zie verderop onder clusters keuringsinstanties Arbeidsomstandighedenwet
Nippon Kaiji Kyokai, Rotterdam	PRI	1984	Idem	

c. Cluster Keuringsinstanties nationale liftenregeling

In de toekomst kunnen andere bedrijven en instituten aangewezen worden als keuringsinstantie

Stichting Nederlands Instituut voor Lifttechniek ('Het Liftinstituut'), Amsterdam	PRI	1997 of eerder	Idem; Liftenbesluit, Stb. 1998, 691; Aanwijzings-regeling keuringsinstantie voor liften, Stcrt. 1997, 82	
---	-----	----------------	--	--

Clusters Opleidingen/opleidingsinstituten Arbowet en Kernenergiewet

a Cluster opleiding duikers/duikmedisch begeleider

Arbeidsomstandighedenwet 1980 en 1998, resp. Stb. 1980, 664 en 1999, 184

Stichting Nationaal Duikcentrum (NDC), Delft	PRI		Arbeidsomstandighedenwet 1980 en 1998, resp. Stb. 1980, 664 en 1999, 184	De overige opleidingscentra zijn onderdelen van de Koninklijke Landmacht en Marine: Genie Opleidingscentrum, Vught, en Duik- en Demonteerschool, Den Helder
--	-----	--	--	---

b. Cluster opleidingen deskundig toezichthouder asbestsloop

B.K. Ingenieurs- en Milieu-adviesbureau BV, Velsbroek	PRI	1980 of later	Arbidsomstandighedenwet 1980 en 1998, resp. Stb. 1980, 664 en 1999, 184
B.M. & E. BV, Vianen	PRI	Idem	Idem
Buro ARBOstuf, Steyl	PRI	Idem	Idem
Depot Milieubeheer BV, Spijkenisse	PRI	Idem	Idem
European Safety and Health Consultants (ESC) BV, Maassluis	PRI	Idem	Idem
SGS Training & Consultancy BV, Spijkenisse	PRI	Idem	Idem
Search Opleidingen BV	PRI	Idem	Idem
Specialistische en Algemene Industriële Opleidingen (SAIO) BV, Vlaardingen	PRI	Idem	Idem

c. Cluster opleiding kraan- en heismachinisten

Stichting Beroepsopleidingen Weg- en Waterbouw (SBW)	PRI	1980 of later	Idem	Zie verder Ministerie van VROM, waarvoor ABOMA ook als keuringsinstantie optreedt.
--	-----	---------------	------	--

d. Cluster opleidingen deskundigen radioactieve stoffen en toestellen Kernenergiewet

In 1999 20 opleidingsinstellingen, waarvan een deel onderdeel is van openbare universiteiten en daarom niet nogmaals opgenomen is. Van een aantal instelling is vooralsnog de juridische status onbekend. Bron: SZW, homepage ARBO-Beleid, peildatum 4 februari 1999; kamerstukken 1998-99, 26 200 XVI, nr. 70 (brief inzake deskundigheidseisen voor medische stralingstoepassingen, juni 1999)

Interuniversitair Reactor Instituut, Delft	PRI	1986 of later	Kernenergiewet; Besluit stralenbescherming Kernenergiewet, Stb. 1986, 465, art. 22; Richtlijnen voor erkenning van opleidingen deskundigen radioactieve stoffen en toestellen, Stcrt. 227, 1984	Privaatrechtelijk zbo?
Interuniversitair Instituut voor Radiopathologie en Stralingsbescherming, Leiden	PRI	Idem	Idem	Idem
Industriële Vereniging tot Bevordering van de Stralingveiligheid, Rotterdam	PRI	Idem	Idem	Idem
Katholieke Universiteit Nijmegen	PRI	Idem	Idem	Idem
Stichting Energiecentrum Nederland (ECN), Petten	PRI	Idem	Idem	
Onderzoeksinstituut ITAL, Wageningen	PRI	Idem	Idem	Privaatrechtelijk zbo?
Hogeschool Eindhoven, sector Gezondheidszorg	PRI	Idem	Idem	
Hogeschool Haarlem, sector Techniek en Gezondheidszorg	PRI	Idem	Idem	
Stichting Opleiding Assistenten in de nucleaire Geneeskunde	PRI	Idem	Idem	
Cohen Instituut, Leiden	PRI	Idem	Idem	Privaatrechtelijk zbo?

Academisch Centrum Tandheelkunde, Amsterdam	PRI	Idem	Idem	Privaatrechtelijk zbo?
Studiecentrum Bijzondere Cursussen, Zwijndrecht	PRI	Idem	Idem	
Nederlands Technisch Centrum, Amsterdam	PRI	Idem	Idem	Privaatrechtelijk zbo?
Interfacultair Reactor Instituut, Delft	PRI	Idem	Idem	Privaatrechtelijk zbo?
Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein	PRI	Idem	Idem	

Clusters keuringsinstanties Arbeidsomstandighedenwet

a. Cluster instelling tot certificering van arbodiensten

Lloyd's Register Quality Assurance Ltd	PRI	1998	Arbeidsomstandighedenwet; Arbeidsomstandighedenregeling, Stcrt. 1998, 111	Verder zijn Bureau Veritas Quality International BV, Det Norske Veritas BV en KEMA Registered Quality BV als certificerende instellingen voor arbodiensten aangewezen; de eerste drie instellingen zijn hierboven reeds onder cluster keuringsinstanties UN/IMO Verdrag containers opgenomen. Tot 1998 beruiste de certificeringstaak bij SZW (laatstelijk Projectbureau Certificering Arbodiensten
KPMG Certification	PRI	1999	Idem	Idem
Stichting Registratie Arbeids- en Organisatiedeskundigen	PRI	1998	Arbeidsomstandighedenwet; Arbeidsomstandighedenregeling, Stcrt. 1998, 111	Taak: registratie van gecertificeerde arbeids- en organisatiedeskundigen.

b. Cluster certificerende instellingen hijs- en hefgereedschappen / werktuigen op schepen

PRI
1998

AIB Vincotte BV, Breda	PRI	1999	Arbeidsomstandighe- denwet en Arbeidsom- standighedenregeling, Aanwijzingsbesluiten SZW, Stcrt. 1999, 214	Volgens SZW zijn AIB Vincotte BV, Stichting Aboma+Keboma en SGS Technische Inspecties BV in deze geen zbo's. Zie voor de laatste twee instellingen elders in dit overzicht.
------------------------	-----	------	---	--

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting	
<i>Afzonderlijke zbo's</i>				
<p>Voor een deel treden de keuringsinstanties ook voor andere ministers, op grond van andere wetgeving, op; voor de erkende particuliere onderzoeksbureaus als bedoeld in het Schepenbesluit 1965, Stb. 1965, 367 en Besluit houdende erkenning van particuliere onderzoeksbureaus bedoeld in het Schepenbesluit 1965, Stb. 1984, 65 (Lloyd's Register of Shipping, Bureau Veritas, Det Norske Veritas, American Bureau of Shipping, Germanischer Lloyd, Registro Italiano Navale en Nippon Kaiji Kyokai), zie Ministerie van SZW; voor de keuringsinstantie o.g.v. art. 84 van de Wegenverkeerswet 1994, Stb. 475, en telecommunicatiewetgeving, het Nederlands Meetinstituut BV (NMI BV), zie Ministerie van EZ.</p>				
Commissie van Advies omtrent de Geschiktheid als Scheepsbevrachter	PUB / staat	1992	Wet vervoer binnenvaart, Stb. 1991, 711 etc.	
Commissie van Deskundigen voor de Rijnvaart	PUB / staat	1976 of eerder	Reglement onderzoek schepen op de Rijn, Stb. 1996, 127 en eerder kb van 8 juli 1976, Stb. 476, Reglement Commissie van Deskundigen voor de Rijnvaart, Stcrt. 1998, 193	
HISWA Vereniging	PRI	1997	Wet pleziervaartuigen, Stb. 1996, 605, art. 12	Afgifte en administratie van fabriekscode
KEMA Registered Quality BV (NV KEMA, Arnhem)	PRI	1988	Besluit elektromagnetische compatibiliteit, Stb. 1995, 387, en eerder Besluit, Stb. 1988, 554	De Kema Registered Quality BV (NV Kema) is eveneens o.g.v. de Wet op de medische hulpmiddelen belast met de beoordeling van medische hulpmiddelen, zie ministerie van VWS, en verder aangewezen als certificatie-instantie voor arbodiensten en als keuringsinstantie Wet gevaarlijke werktuigen, zie SZW
Koninklijk Onderwijsfonds voor de Scheepvaart (KOFs)	PRI	1982	Binnenscheepvaartwet 1981, 678 etc.	Instantie belast met de afgifte van het groot vaarbewijs, rijnpatenten en het radardiploma voor de binnenvaart. KOFs heeft van de minister van VenW ook mandaat gekregen ten aanzien van de bevoegdheden bedoeld in art. 3 en 4 van het Reglement Rijnpatenten; Stcrt. 1997, nr. 238.

KCS Certification	PRI	1988	Besluit elektromagnetische compatibiliteit, Stb. 1995, 387, en eerder Besluit, Stb. 1988, 554	Voorheen: Telefication TRQ; KCS is onderdeel van KTL Holdings Ltd. Overige 2 keuringsinstanties zijn: NV Kema (zie hierboven) en NMI Certin BV; zie zbo's Ministerie van EZ.
Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL)	PUB	1993	Wet luchtverkeer	Tot medio 1999 was de naam: Luchtverkeersbeveiligingsorganisatie (LVB-organisatie)
NS Railinfrabeheer BV (RIB)	PRI	1999	Besluit gebruiksvergoeding spoorweginfrastructuur, Stb. 1999, 457	Betreft vaststelling van de vergoeding voor gebruik van railinfra (p. 10)
Onafhankelijke Post- en Telecommunicatie Autoriteit (OPTA)	PUB	1997	Wet Onafhankelijke post- en telecommunicatie-autoriteit	Tot medio 1997: directie Toezicht Netwerken en Diensten (TND) van VenW, HDTP, opgericht 1995
Raad voor de Transportveiligheid	PUB	1999	Wet Raad voor de Transportveiligheid, Stb. 1998, 466	De vroegere ongevallenraden voor diverse vervoerssectoren vormen nu de kamers van de Raad. De Raad is op 1 juli 1999 met haar werkzaamheden begonnen.
RDW Centrum voor Voertuigtechniek en Informatie (voorm. Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW))	PUB	1996	Wegenverkeerswet 1994, Wet Personenvervoer, Wet Gevaarlijke Stoffen, Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorvoertuigen, Wet op de motorrijtuigenbelasting	Voorheen uitvoeringsdienst van VenW (1949-1996). Hoofdvestiging te Zoetermeer; verder 22 vestigingen
Stichting Bureau Examens voor het Beroepsvervoer (SBE)	PRI	1992	Wet goederenvervoer over de weg, Stb. 1992, 145, etc.	De stichting is opgericht in 1954
Stichting Centraal Bureau Rijvaardigheidsbewijzen (CBR)	PRI	1950	Wegenverkeersreglement, Stb. 1950, K 377, ingetrokken bij Stb. 1996, 279; Reglement rijbewijzen, Stb. 1996, 277	De stichting is opgericht in 1927
Stichting Examens Personenvervoer (SEP)	PRI	1987	Wet personenvervoer, Stb. 1987, 506	De stichting is opgericht in 1979
Stichting INNOVAM	PRI	1995	Wet rijonderricht motorrijtuigen 1993, Stb 1994, 346	Afgifte van diploma's (certificaten) voor rijinstructie

Stichting Inschrijving Eigen Vervoer (SIEV)	PRI	1954	Wet autovervoer goederen, Stb. 1951, Wet goederenvervoer over de weg, Stb. 1992, 145, en Besluit aanwijzing stichting NIWO en stichting SIEV, Stb. 1992, 496, of eerder	De stichting is opgericht in 1954
Stichting Nationale en Internationale Wegvervoer Organisatie (NIWO)	PRI	1954	Uitvoeringsbesluit autovervoer goederen, Stb. 1954 en idem	De stichting is opgericht in 1946
Stichting Scheepsafvalstoffen Binnenvaart (SAB)	PRI	1996	Regeling olie-afgifteboekje Rijnvaart 1995	
Stichting Fonds Watersnood	PRI	1996 of eerder	Geen wettelijke grondslag: Uitspraak Rb. Roermond 20 dec. 1996, JB 1997/55	

Cluster Erkenninghouders Algemene Periodieke Keuring (APK-stations)

<i>Cluster Erkenninghouders Algemene Periodieke Keuring (APK-stations)</i>	PRI	1994	Wegenverkeerswet 1994	De erkenninghouder is (zelfstandig) bestuursorgaan. De feitelijke keuring wordt uitgevoerd door een keurmeester, die daartoe door de RDW bevoegd is verklaard. Deze keurmeester heeft een mandaatrelatie met de RDW en met de erkenninghouder en is dus geen bestuursorgaan; Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 554 (wijziging WWV 1999). Er waren in 1995 bijna 10.000 APK-keuringsstations. ⁶⁵
--	-----	------	-----------------------	---

Cluster Examencommissies zeevaart

Commissie voor de Examens van Scheepswerktuigkundigen	PUB / staat	1991	Wet op de zeevaarddiploma's en Examenbesluit Zeevaarddiploma's 1991	
Commissie Stuurliedenexamens	PUB / staat	1935	Idem	
Commissie Zeevisvaartexamens	PUB / staat	1935	Wet op de Zeevisvaartdiploma's, Stb. 1935, 455	

⁶⁵ Het cijfer (uit 1993) is ontleend aan Algemene Rekenkamer, Zelfstandige bestuursorganen (1995), p. 10.

Examencommissie Certificaatloodsen	PUB / staat	1988	Loodsenwet 1988, 353; Besluit certificaatlood- sen, Stb. 1990, 507
---------------------------------------	----------------	------	--

Cluster Exameninstellingen radio-electrische inrichtingen

Examencommissie voor amateurradiozendexamens	PUB / staat	1988	Besluit radio-electrische inrichtingen Stb. 1988, 552; Besluit Examen- commissie voor ama- teurradiozendexamens
Examencommissie voor ma- ritieme radiocommunicatie	PUB / staat	1988	Besluit Examencommis- sie voor maritieme radiocommunicatie

Cluster exameninstellingen klein vaarbewijs voor de pleziervaart

ANWB	PRI	1991	Binnenschepenwet, Stb. 1981, 678 etc.; Regeling aanwijzing instelling belast met afgifte klein vaarbewijs, Strct. 1991, 235	ANWB-examensecretariaat verzorgt de administratieve afhandeling en afgifte van vaarbewijzen voor de andere exa- meninstellingen voor het klein vaarbe- wijs; bijl. II van VenW, Beleidsbrief zelf- standige bestuursorganen Verkeer en Waterstaat, pp. 27-28
Koninklijke Nederlandsche Motorboot Club (KNMC)	PRI	1991	Idem	Zie ook ANWB(-examensecretariaat)
Nederlandse Waterski Bond (NWB)	PRI	1991	Idem	Zie ook ANWB(-examensecretariaat)
Koninklijk Nederlands Water- sport Verbond (KNWV)	PRI	1991	Idem	Zie ook ANWB(-examensecretariaat)
Koninklijke Nederlandse Bond tot het redden van Drenkelingen, IJmuiden	PRI	1991	Idem	

Cluster Keuringsinstanties art. 8 Wet pleziervaartuigen

Lloyd's Register of Shipping te Rotterdam is per 1 december 1999 eveneens aangewezen als keuringsinstantie; Strct. 1999, nr. 236; zie elders in dit overzicht.

European Certification Bureau Nederland BV, Volendam	PRI	1997	Wet pleziervaartuigen, Stb. 1996, 605, art. 8, lid 1, en EG-richtlijn 94/25/EG
--	-----	------	---

Directeur Nederlands Keuringsinstituut voor Plezier-vaartuigen	PRI	1997	Idem	Directeur is aangewezen omdat het keuringsinstituut geen rechtspersoonlijkheid heeft
<i>Cluster keuringsartsen scheepvaart</i>				
<i>Cluster keuringsartsen scheepvaart</i>	PRI	1937	Binnenschepenwet, Stb. 1981, 678; art. 21; Schepenbesluit, Stb. 1965, 367; Schepelingenbesluit, Stb. 1937, 242, art. 31, en Reglement Rijnpatenten 1998	De cluster is niet geïndividualiseerd. Regeling geneeskundig onderzoek vaarbewijzen binnenvaart spreekt in toelichting van " het mandaatbesluit [sic!], waarin de keuringsartsen worden aangewezen ..."
<i>Cluster rijkshavenbeheerders</i>				
<i>Cluster rijkshavenbeheerders</i>	PUB / staat	1983	Wet voorkoming verontreiniging door schepen, Stb. 1983, 683	De minister kan voor een scheepvaartweg in beheer bij het rijk bestuursorganen van een provincie of gemeente aanwijzen als bevoegd gezag. Gemeentelijke havenambtenaren worden dus om praktische redenen aangewezen als 'rijksorgaan'. Het aantal is onbekend. VenW, Beleidsbrief zelfstandige bestuursorganen, pp. 7-8. De cluster is niet geïndividualiseerd.
<i>Cluster rijkshavenmeesters</i>				
<i>Cluster rijkshavenmeesters</i>	PUB / staat	1988	Scheepvaartverkeerswet, Stb. 1988, 352, art. 2	Idem als boven. Deze cluster is niet geïndividualiseerd.
<i>Cluster keuringsinstanties inzake uitrusting zeeschepen</i>				
<i>Cluster keuringsinstanties inzake uitrusting zeeschepen</i>	PRI	1999	Tijdelijke voorziening voor de aanwijzing van keuringsinstanties en de vrijwillige keuring van scheepsuitrusting, Stcrt. 1999, 20; Aanwijzingen van keuringsinstanties, 30 november 1999, Stcrt. 237, p. 12	In een wettelijke grondslag wordt voorzien door de Wet scheepsuitrusting, waarvan een voorstel op 4 november 1999 is ingediend; Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26 878. De aangewezen instanties zijn Nippon Kaiji Kyokai, European Certification Bureau Nederland BV, Nmi Certin BV, Telefication BV en Lloyd's Register of Shipping, die alle reeds o.g.v. andere wetgeving aangewezen zijn als keuringsinstantie; zie ministeries van SZW en VenW.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Voor de openbare academische ziekenhuizen, zie minister van OCenW

	Rv	JvL	Grondslag	Toelichting
<i>Afzonderlijke zbo's</i>				
Centrale Commissie voor Mensgebonden Onderzoek (CCMO)	PUB / staat	1999	Wet medisch-wetenschappelijk onderzoek met mensen, Stb. 1998, 161, inwtr. 1 december 1999	De Centrale Commissie kan commissies erkennen "die belast zijn met de toetsing van onderzoeksprotocollen overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens deze wet."; art. 16, lid 1
College Tarieven Gezondheidszorg (CTG)	PUB	1980	Wet tarieven gezondheidszorg, Stb. 1980, 646; Wet uitvoeringsorganen volksgezondheid, Stb. 1999, 185	Tot 2000 was de naam: Centraal Orgaan Tarieven Gezondheidszorg (COTG)
College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG)	PUB / staat	1963	Wet op de geneesmiddelenvoorziening, Stb. 1958, 408, art. 29; Besluit op het College ter beoordeling van geneesmiddelen;	De uitvoering berust bij het Agentschap ten behoeve van het College ter beoordeling van Geneesmiddelen
College Bouw Ziekenhuisvoorzieningen (CBZ)	PUB	1971	Wet ziekenhuisvoorzieningen 1972, Stb. 1971, 268; Wet uitvoeringsorganen volksgezondheid, Stb. 1999, 185	Tot 2000 was de naam: College voor Ziekenhuisvoorzieningen
College Sanering Ziekenhuisvoorzieningen (CSZ)	PUB / staat	1971	Wet ziekenhuisvoorzieningen, Stb. 1971, 268; Wet uitvoeringsorganen volksgezondheid, Stb. 1999, 185	Tot 2000 was de naam: Commissie Sanering Ziekenhuisvoorzieningen (CSZ)
College voor Zorgverzekeringen (CVZ)	PUB	1964	Ziekenfondswet, Stb. 1964, 392; Algemene Wet bijzondere ziektekosten, Stb. 1967, 617; Wet uitvoeringsorganen volksgezondheid, Stb. 1999, 185	Tot 1 juli 1999: Ziekenfondsraad (ZFR)
Commissie Algemene Oorlogsongevallenregeling Indonesië (CAOR)	PUB / staat	1954	Ministerieel besluit van 3 juni 1954	

Commissie Toezicht Uitvoeringsorganisaties (CTU)	PUB / CVZ	1999	Ziekenfondswet Stb. 1964, 392; Wet uitvoeringsorganen volksgezondheid, Stb. 1999, 185	CTU was eerst niet-zelfstandig onderdeel van ZFR-organisatie en heeft in 1999 de status van zbo binnen CVZ gekregen. In maart 2000 is een ontwerpwet tot wijziging van de Ziekenfondswet i.v.m. de oprichting van een onafhankelijk College van Toezicht op de Zorgverzekeringen (CTZ) bij de Tweede kamer ingediend; Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 27 038, nrs. 1-2.
Nederlandse Filmkeuring (NFK)	PUB / staat	1977	Wet op de filmvertoningen, Stb. ???	Wordt opgeheven bij invoering van de wijziging Mediawet: keuringstaken worden uitgebreid tot alle media en opgedragen aan een niet-overheidsorgaan, naar verwachting de NICAM (Nederlands Instituut voor Classificatie van Audiovisuele Media), waarbij de mediaproducten - in de zin van de te wijzigen Mediawet - zich kunnen aansluiten; Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26 841
Pensioen- en Uitkeringsraad (PUR)	PUB	1990	Wet op de Pensioen- en Uitkeringsraad, Stb. 1990, 324	
Stichting Silicose Oud- Mijnwerkers	PRI	1995	Geen wettelijke grondslag, wel een rechterlijke uitspraak: Uitspraak Afd. Bestuursrechtspraak Raad van State, 30 november 1995; AB 1996, 136;	De stichting is opgericht bij acte van 26 april 1993. Uitkeringen worden o.g.v. het Reglement eenmalige silicosevergoeding verleend. Momenteel verkeert de stichting in een afbouwfase; bezwaar- en beroepzaken worden hierin afgehandeld; Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26 800/XV, nr. 3, p. 88
Stichting Thuiszorg	PRI	1936 of eerder	Geen wettelijke grondslag; Uitspraak Rechtbank Haarlem 31 december 1996	JB 1997/38; Awb-katern 1997, 16
Stichting Uitvoering Omslagregelingen WTZ (SUO- Wtz)	PRI	1989	Wet op de toegang tot ziektekostenverzekeringen, 1986, 123; Besluit van 25 oktober 1989, Stcrt. 212	Tevens sedert 1998 belast met de uitvoering van de Wet oververtegenwoordiging oudere ziekenfondsverzekerden (Wet Mooz), als rechtsopvolger van Stichting uitvoering Mooz, Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 859, nr. 3, pp. 20-27

TNO Certification BV, Delft	PRI	1970 of later	Wet op de medische hulpmiddelen, Stb. 1970, 53	Notified Body voor de EG-richtlijnen Persoonlijke beschermingsmiddelen (richtlijn 89/686/EEG) en Medical devices (richtlijn 93/42/EEG). De andere keuringsinstantie is KEMA Registered Quality BV. De KEMA is eveneens keuringsinstantie voor de ministers van VenW en SZW; zie Ministerie van VenW. TNO is tevens keuringsinstantie o.g.v. de Wet gevaarlijke werktuigen ter uitvoering van EG-richtlijnen Machines en Persoonlijke Beschermingsmiddelen; zie Ministerie van SZW
Zorgonderzoek Nederland (ZON)	PUB	1998	Wet op de organisatie ZorgOnderzoek Nederland, Stb. 1998, 124	Voorheen: Praeventiefonds
<i>Cluster ziekenfondsen, tevens uitvoeringsorganen AWBZ</i>				
Ziekenfondsen zijn automatisch uitvoeringsorganen AWBZ				
Stichting Algemeen Ziekenfonds voor Zeelieden (AZVZ)	PRI	1964 of later	Ziekenfondswet, Stb. 1964, 392 en Algemene Wet buitengewone ziektekosten, Stb. 1967, 617	
OWM Amicon Zorgverzekeraar Ziekenfonds U.A. (AMICON Zorgverzekeraar)	PRI	1998	Idem	Voorheen: Oostnederland Zorgverzekeraar (en OWM RZR Zorgverzekeraar UA); 1 vestiging elders
OWM ANOVA Zorgverzekeringen U.A.	PRI	1964 of later	Idem	Behoort tot ANOVA ZAO ANOZ Groep
OWM ANOZ Zorgverzekeringen U.A. (ANOZ Verzekeringen)	PRI	1964 of later	Idem	Behoort tot ANOVA ZAO ANOZ Groep
"OWM AZIVO Algemeen Ziekenfonds De Volharding U.A."	PRI	1964 of later	Idem	
Onderlinge Ziekenfonds Maatschappij "Het Anker" u.a.	PRI	1964 of later	Idem	
CZ Groep Zorgverzekeringen	PRI	1964 of later	Idem	2 vestigingen elders. Voorheen: Stichting Centrale Zorgverzekeraars

OWM De Friesland Zorgverzekeraar U.A.	PRI	1964 of later	Idem	
OWM OLM Groene Land Zorgverzekeraar U.A. (onderdeel van Achmea)	PRI	1964 of later	Idem	1 vestiging elders
OWM Nationale Zorgverzekeraars Combinatie U.A. (NZC)	PRI	1964 of later	Idem	
OWM Nuts Zorgverzekering U.A.	PRI	1964 of later	Idem	Behoort tot NUTS OHRA
OWM OHRA Zorgverzekeringen U.A.	PRI	1964 of later	Idem	Behoort tot NUTS OHRA
OWM OZ zorgverzekeringen U.A.	PRI	1964 of later	Idem	2 vestigingen elders
OWM Onafhankelijk Ziekenfonds Bedrijven (OZB) U.A. (onderdeel van ACHMEA)	PRI	1964 of later	Idem	
ONVZ Ziekenfonds U.A.	PRI	1964 of later	Idem	
PRO-LIFE Zorgverzekeringen U.A.	PRI	1964 of later	Idem	
OWM Ziekenfonds PWZ u.a. (Stad Rotterdam Verzekeringen)	PRI	1964 of later	Idem	
OWM RZG zorgverzekeraar U.A.	PRI	1964 of later	Idem	RZG en Geové zijn van plan per 1 januari 2000 te fuseren tot Geové RZG
OWM Salland Zorgverzekeringen U.A.	PRI	1964 of later	Idem	
OWM "SR-Zorgverzekeraar" U.A.	PRI	1964 of later	Idem	

'De andere overheidsorganen'

Coöperatie Univé Zorg	PRI	1964 of later	Idem	Voorheen: Onderlinge Verzekeringsmaatschappij Univé Zorgverzekeraar U.A.
OWM ZAO Zorgverzekeringen U.A.	PRI	1964 of later	Idem	Behoort tot ANOVA ZAO ANOZ Groep
OWM Ziekenfonds TopZorg U.A. (Verzekeringgroep Geové)	PRI	1964 of later	Idem	RZG en Geové zijn van plan per 1 januari 2000 te fuseren tot Geové RZG
Zorgverzekeraar VGZ	PRI	1964 of later	Idem	7 vestigingen elders. Voorheen: Stichting Ziekenfonds VGZ
OWM Zorgverzekeraar Trias u.a.	PRI	1964 of later	Idem	1 vestiging elders
OWM Zilveren Kruis Ziekenfonds U.A.	PRI	1964 of later	Idem	2 vestigingen elders
OWM Zorgverzekeraar Zorg en Zekerheid u.a.	PRI	1964 of later	Idem	
OWM Zorgverzekeraar 'DSW' U.A.	PRI	1964 of later	Idem	
<i>Cluster uitvoeringsorganen AWBZ voor zover particulier ziektekostenverzekeraar zijnde⁶⁶</i>				
Bron: Ziekenfondsraad, De zorgverzekeraars in Nederland. Adreslijst uitvoeringsorganen ZFW en/of AWBZ, april 1999				
NV Amersfoortse Zorgverzekering Maatschappij	PRI	1967 of later	Algemene Wet buitengewone ziektekosten, Stb. 1967, 617	
Amev Zorgverzekering NV	PRI	Idem	Idem	
Amicon Zorgverzekeraar Particulier NV	PRI	Idem	Idem	Gelieerd aan Ziekenfonds
ANOVA-ZAO Ziektekostenverzekering NV	PRI	Idem	Idem	Gelieerd aan Ziekenfonds

⁶⁶ Voor uitvoeringsorganen AWBZ voor zover zorgverzekeraar zijnde, zie cluster ziekenfondsen.

ANOZ Ziektekostenverzekeringen NV	PRI	Idem	Idem	Gelieerd aan Ziekenfonds
Avéro Zorgverzekeringen NV	PRI	Idem	Idem	
AXA Zorg NV	PRI	Idem	Idem	
OWM Centrale Zorgverzekeraars Groep, Ziektekosten UA (CZ groep ziektekosten)	PRI	Idem	Idem	Gelieerd aan Ziekenfonds
FBTO Zorgverzekeringen NV (FBTO Zorg)	PRI	Idem	Idem	Gelieerd aan Ziekenfonds
Generali Schadeverzekering Maatschappij NV	PRI	Idem	Idem	
OWM De Friesland particulier UA	PRI	Idem	Idem	Gelieerd aan Ziekenfonds
Groene Land Ziektekostenverzekeringen NV (Groene Land Verzekeringen)	PRI	Idem	Idem	Gelieerd aan Ziekenfonds
Koolhaas Verzekeringen NV	PRI	Idem	Idem	
Levob Gezondheidszorgverzekering NV (Levob Verzekeringen)	PRI	Idem	Idem	
NV Mij van Assurantie, Discontering en Beleening der Stad Rotterdam Anno 1720	PRI	Idem	Idem	
Maatschappij voor Zorgverzekering Gouda NV	PRI	Idem	Idem	
Nationale Nederlanden Zorgverzekering NV	PRI	Idem	Idem	

'De andere overheidsorganen'

NVS Zorgverzekeringen NV	PRI	Idem	Idem	
Nuts Ziektekosten NV	PRI	Idem	Idem	Gelieerd aan Ziekenfonds
OHRA Ziektekostenverzekeringen NV	PRI	Idem	Idem	
O.O.M. Onderlinge Ziektekostenverzekering-Maatschappij U.A.	PRI	Idem	Idem	
Onderlinge Ziektekostenverzekering Maatschappij 'Het Anker' U.A.	PRI	Idem	Idem	Gelieerd aan Ziekenfonds
ONVZ Ziektekostenverzekeraar NV	PRI	Idem	idem	
NV Ongevallen- en ZiektekostenverzekeringsMaatschappij OZF	PRI	Idem	Idem	
NV Ongevallen- en ZiektekostenverzekeringsMaatschappij CONCURAS	PRI	Idem	Idem	
Onderling Medisch Steunfonds UA	PRI	Idem	Idem	
Onderlinge Geové UA (Verzekeringen Geové)	PRI	Idem	Idem	Gelieerd aan Ziekenfonds
PNO Onderlinge Ziektekostenverzekeringmaatschappij UA	PRI	Idem	Idem	
OWM RZG UA	PRI	Idem	Idem	Gelieerd aan Ziekenfonds
OWM Steun bij Ziekte UA	PRI	Idem	Idem	

TopZorg Verzekeringen NV (Hooge Huys Zorgverzekeringen)	PRI	Idem	Idem	
Onderlinge Verzekerings- maatschappij Univé Zorg	PRI	Idem	Idem	
NV Schadeverzekering Maatschappij 'De Nederlan- den van 1870'	PRI	Idem	Idem	
NV Verzekeringsmaatschap- pij 'Rijnmond'	PRI	Idem	Idem	
NV Verzekering Maatschap- pij Woudsend Ao. 1816	PRI	Idem	Idem	
VVAA Schadeverzekeringen NV	PRI	Idem	Idem	
Zilveren Kruis Ziektekosten- verzekeringen NV	PRI	Idem	Idem	Gelieerd aan Ziekenfonds
OWM Zorg en Zekerheid Verzekeringen UA	PRI	Idem	Idem	
OWM Zorgverzekeraar VGZ UA	PRI	Idem	Idem	
Zwolsche Algemeene Schadeverzekering NV	PRI	Idem	Idem	
<i>Cluster Commissies voor Gebiedsaanwijzing (CdvG)</i>				
CdvG Drenthe	PUB / staat	Idem	Wet op de geneesmid- delen-voorziening, Stb. 1958, 408	
CdvG Flevoland	PUB / staat	Idem	Idem	
CdvG Friesland	PUB / staat	Idem	Idem	

'De andere overheidsorganen'

CdvG Gelderland	PUB / staat	Idem	Idem
CdvG Groningen	PUB / staat	Idem	Idem
CdvG Limburg	PUB / staat	Idem	Idem
CdvG Noord-Brabant	PUB / staat	Idem	Idem
CdvG Noord-Holland	PUB / staat	Idem	Idem
CdvG Overijssel	PUB / staat	Idem	Idem
CdvG Utrecht	PUB / staat	Idem	Idem
CdvG Zeeland	PUB / staat	Idem	Idem
CdvG Zuid-Holland	PUB / staat	Idem	Idem

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Afzonderlijke zbo's

Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (CFV)	PUB	1988	Woningwet en Besluit CFV, Stb. 1998, 135	
DLO-Instituut voor Milieu- en Agritechniek (IMAG)	PRI	1988	Besluit geluidsproductie gazonmaaimachines, Stb. 1998, 123	Voorheen: Instituut voor Mechanisatie, Arbeid en Gebouwen (IMAG); DLO-IMAG heeft een stichtingsvorm. De status en positionering wordt momenteel heroverwogen; Rijksbegroting VROM 1999-2000, nr. 3, p. 71
Dienst voor het Kadaster en de Openbare Registers, Apeldoorn	PUB	1994	Kadasterwet, Organisatiewet kadaster, Stb. 1993, 690, Landinrichtingswet	Het Kadaster heeft naast het hoofdkantoor in Apeldoorn 15 kantoren in de provincies. Tot 1994 was het Kadaster een rijksdienst.
KIWA NV	PRI	1990	Besluit opslaan in ondergrondse tanks, Stb. 1993, 46; Lozingenbesluit bodembescherming, Stb. 1990, 217, Besluit melkrundveehouderijen milieubeheer, Stb. 1993, 42	De status en positionering wordt momenteel heroverwogen; Rijksbegroting VROM 1999-2000, nr. 3, p. 71
Reconstructiecommissie Midden-Delfland	PUB / staat	1977	Reconstructiewet Midden-Delfland, Stb. 1977, 233	
Stichting ABOMA + KEBOMA, Ede	PRI	1994	Regeling geluidsproductie bouwmachines, Stb. 1994, 36	Verricht ook keuringsactiviteiten op grond van de EG-Richtlijn machines; als zodanig valt ABOMA onder het toezicht van SZW. De status en positionering wordt momenteel heroverwogen; Rijksbegroting VROM 1999-2000, nr. 3, p. 71
Stichting Bureau Architectenregister (SBA)	PRI	1988	Wet op de architectentitel, Stb. 1987, 347	
Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)	PRI	1998 of eerder	Uitspraak Rb. Arnhem 3 sept. 1997 en Afdeling Bestuursrechtspraak van 12 november 1998	Als bestuursorgaan aangemerkt voor het verstrekken van hypotheekgarantie; AB 1997, 422 NJB 10 september 1999, afl. 31, p. 1474

Cluster Huurcommissies (HC)

Aantal huurcommissies: 10

Huurcommissie Amsterdam	PUB / staat	1979	Wet op de huurcommissies, Stb. 1979, 16; Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte, 1999	In 1999 wordt het toezicht op de huurcommissies en het benoemen van commissieleden van GS aan het rijk overgedragen
Huurcommissie Breda	PUB / staat	1979	Idem	
Huurcommissie Groningen	PUB / staat	1979	Idem	
Huurcommissie Haarlem	PUB / staat	1979	Idem	
Huurcommissie 's-Hertogenbosch	PUB / staat	1979	Idem	
Huurcommissie Maastricht	PUB / staat	1979	Idem	
Huurcommissie Rijswijk	PUB / staat	1979	Idem	
Huurcommissie Rotterdam	PUB / staat	1979	Idem	
Huurcommissie Utrecht	PUB / staat	1979	Idem	
Huurcommissie Zwolle	PUB / staat	1979	Idem	

2 Overzicht van pbo-organen per 1 januari 2000

Toelichting

Kolom **pbo-orgaan**

De hoofdingeling wordt gevormd door a) de organen van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie: SER, bedrijfsschappen en productschappen en b) de organen van publiekrechtelijke beroepsorganisatie. Bij de productschappen zijn twee clusters opgenomen.

Kolom **rechtsvorm (Rv)**

Alle pbo-organen op één na zijn ingesteld krachtens publiekrechtelijke regeling ingesteld. Deze openbare lichamen berusten op artikel 134 van de Grondwet. Alleen het Facilitair Bedrijf Loodswezen heeft een privaatrechtelijke rechtsvorm. Alle pbo-organen zijn zorgdrager in de zin van de Archiefwet 1995 art. 41.

Kolom **jaar van instelling (Jvl)**

Het is mogelijk dat een zbo op grond van een inmiddels ingetrokken wet als zbo is ingesteld. Dit is dan met een vraagteken of met de toevoeging 'of eerder' aangegeven.

Kolom **grondslag**

De wettelijke grondslag is aangegeven. Hierbij is in ieder geval de geldende grondslag vermeld. Indien mogelijk is ook de eerdere wettelijke grondslag aangegeven. Als dit bij voorbeeld om praktische redenen niet mogelijk was, is dit aangegeven met 'of eerdere wet'.

Afkortingen:

Rv	=	rechtsvorm
Jvl	=	jaar van instelling
PUB	=	publiekrechtelijk
PRI	=	privaatrechtelijk

Naam van pbo-orgaan	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
Sociaal-Economische Raad	PUB/ Gw art. 134	1950	Wet op de bedrijfsorganisatie, Stb. 1950, K 22	
Bedrijfschappen				
Bedrijfschap Frisdranken en Waters	PUB/ Gw art. 134	1959	Instellingsbesluit van 4 juni 1959, Stb. 1959, 202, laatstelijk gewijzigd bij Instellingsverordening van de SER van 15 december 1995, Stcrt. van 12 april 1996	
Bedrijfschap Horeca en Catering	PUB/ Gw art. 134	1955	Instellingsverordening 1954	
Bedrijfschap Natuursteenbedrijf	PUB/ Gw art. 134	1954	Instellingsbesluit van 28 juni 1954, Stb. 323	
Bedrijfschap Pluimveehandel en –industrie (BPI)	PUB/ Gw art. 134	1956	Instellingsbesluit van 24 april 1956, Stb. 1956, 221	Werkzaamheden van het BPI worden uitgevoerd door gemeenschappelijk Secretariaat van de Produktschappen Vee, Vlees en Eieren.
Bedrijfschap Schildersbedrijf ⁶⁷	PUB/ Gw art. 134	1954	Instellingsbesluit van 28 juni 1954, Stb. 321, per 16 juli 1997 door de SER omgezet in Instellingsverordening Bedrijfschap schilders- en Afwerkingsbedrijf	
Bedrijfschap Slagersbedrijf	PUB/ Gw art. 134	1954	Instellingsbesluit van 7 april 1954, Stb. 161	
Bedrijfschap Stukadoors-, Terrazzo- en Steengaasstellersbedrijf (Bedrijfschap STS)	PUB/ Gw art. 134	1954	Instellingsbesluit van 28 juni 1954, Stb. 322	
Federatie van Afbouw- en Afwerkbedrijfschappen	PUB/ Gw art. 134	1998		

⁶⁷ Samen met het Bedrijfschap Schildersbedrijf en het Bedrijfschap Stukadoors heeft het Bedrijfschap Schildersbedrijf een Federatie van afbouw- en afwerkbedrijfschappen gevormd. Het doel hierbij is te komen tot een hoofdbedrijfschap voor de afbouw- en afwerksector. In 1999 zullen in federatief verband de beheersregels worden vastgesteld; zie brief van de Federatie van 1 september 1998.

Naam van pbo-orgaan	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
Bedrijfschap voor de Bosbouw en de Houtteelt (Bosschap)	PUB	1996	Instellingsverordening Bosschap van 20 september 1996	
Bedrijfschap voor de Detailhandel in Alcoholhoudende Dranken (BDA)	PUB/ Gw art. 134	1959	Instellingswet van 21 januari 1959, Stb. 15	
Bedrijfschap voor de Groothandel en de Tussenpersonen in Aardappelen (BGA)	PUB/ Gw art. 134	1955		
Bedrijfschap voor de Groothandel en de Tussenpersonen in Groenten en Fruit / Bedrijfschap Groenten en Fruit	PUB/ Gw art. 134	1955	Instellingsbesluit van 31 januari 1955, Stb. 66	
Bedrijfschap voor de Groothandel in Bloemkwekerijproducten	PUB/ Gw art. 134	1956	Instellingsbesluit van 23 april 1956, Stb. 1956, 223	
Bedrijfschap voor de Handel in Tuinbouwzaden	PUB/ Gw art. 134	1955	Instellingsbesluit van 15 november 1955, Stb. 1955, 543	
Nederlandse Bond van Handelaren in Vee	PUB/ Gw art. 134	1975	Instellingsbesluit van 26 september 1974, Stb. 1975, 1	
Bedrijfschap voor de Lederwaren- en Schoenindustrie	PUB/ Gw art. 134	1956	Instellingsbesluit van 22 maart 1956, Stb. 147	
Bedrijfschap voor het Brood- en Banketbakkersbedrijf	PUB/ Gw art. 134	1955 en 1961	Instellingsverordening van de SER van 21 november 1997, Stcrt. 1998, 45	Per 8 maart 1998 ontstaan uit een fusie van het Bedrijfschap voor het Banketbakkersbedrijf, ingesteld bij kb van 14 oktober 1955, Stb. 1955, 490, en het Bedrijfschap voor het Bakkersbedrijf, ingesteld bij kb van 19 augustus 1961, Stb. 1961, 264. Het secretariaat wordt gevoerd door het HBA, het Hoofdbedrijf-schap Ambachten. Binnenkort zal het Bedrijfschap Brood- en Banketbakkersbedrijf als zelfstandig bedrijfslichaam opgeheven worden en als orgaan ex art. 88a van de Wet BO in het HBA ondergebracht worden; zie brief van het HBA van 1 september 1998.

Naam van pbo-orgaan	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
Bedrijfschap voor de Handel in Vee (BHV)	PUB/ Gw art. 134	1955	Instellingsbesluit van 8 december 1955, Stb. 1955, 547, laatstelijk gewijzigd bij SER-verordening van 21 oktober 1994	
Bedrijfschap voor het Hotel-, het Restaurant-, het Café- en het Pension- en Kamerverhuurbedrijf en Aanverwante Bedrijven/Bedrijfschap Ho-reca en Catering	PUB/ Gw art. 134	1954	Instellingsbesluit van 22 december 1954, Stb. 605	
Hoofdbedrijfschap Ambachten (HBA)	PUB/ Gw art. 134	1956	Instellingsbesluit van 4 mei 1956, Stb. 1956, 227	
Hoofdbedrijfschap Detailhandel (HBD)	PUB/ Gw art. 134	1956	Instellingsbesluit van 5 mei 1956, Stb. 1956, 226	Tevens tot 1 januari 1998 zbo voor de uitvoering van art. 8 BBA 1945 (werktijdverkortung); Rapportage doorlichting zbo's II, pp. 270-271. In het HBD is het per 1 januari 1999 opgeheven Bedrijfschap voor de Detailhandel in Aardappelen, Groenten en Fruit (Bedrijfschap AGF), ingesteld bij Wet van 21 januari 1959, Stb. 16, geïntegreerd.
Raad Zelfstandig Ondernemerschap (RZO)	PUB/ Gw art. 134	1957	Instellingsbesluit Raad Zelfstandig Ondernemerschap, Stcrt. 1998, 250	Per 1 januari 1999 rechtsopvolger van de Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf (RKM), ingesteld bij Besluit van 18 december 1956, Stcrt. 1957, 91

Productschappen

PUB / Gw art. 134

Afzonderlijke productschappen

Productschap voor Gedistilleerde Dranken (PGD)	PUB/ Gw art. 134			
Productschap Margarine, Vetten en Oliën	PUB/ Gw art. 134			
Productschap Tuinbouw (PT)	PUB/ Gw art. 134			

Naam van pbo-orgaan	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
Productschap voor Bier	PUB/ Gw art. 134			
Productschap voor Zuivel (PZ)	PUB/ Gw art. 134	1956	Instellingswet Product- schap voor Zuivel, Stb. 1956, 93	
Productschap Vis en Visproducten	PUB/ Gw art. 134			
<i>Cluster Akkerbouwproductschappen</i>				
Hoofdproductschap voor Akkerbouwproducten (HPA)	PUB/ Gw art. 134	1997 (1956?)	Instellingsverordening Akkerbouwproduct- schappen 1997, Stcrt. 1997, 186 (Wet van 30 september 1954)	Het HPA kent nog drie commissies: Commissie Aardappelen, Commissie Koffie en Thee en de Commissie Vlas. HPA faciliteert de akkerbouwproduct- schappen
Productschap Diervoeder (PDV) (voorheen: Veevoeder)	PUB/ Gw art. 134	1956	Instellingswet product- schappen en hoofdpro- ducten, Stb. 1954, 451	
Productschap voor Granen, Zaden en Peulvruchten (GZP)	PUB/ Gw art. 134	1956	Instellingswet product- schappen en hoofdpro- ducten, Stb. 1954, 451	
Productschap Wijn PW)	PUB/ Gw art. 134	1993 (1956?)	Instellingsverordening akkerbouwproduct- schappen, Stcrt. 1993, 101	
<i>Cluster Productschappen Vee, Vlees en Eieren</i>				
PUB / Gw art. 134				
Productschap Vee en Vlees (PVV)	PUB/ Gw art. 134	1954	Instellingswet Product- schap voor Pluimvee en Eieren, Stb. 1954, 445	
Productschap voor Pluimvee en Eieren (PPE)	PUB/ Gw art. 134	1955	Instellingswet Product- schap voor Pluimvee en Eieren, Stb. 1955, 187	
Gemeenschappelijk Secretariaat Productschap- pen Vee, Vlees en Eieren	PUB/ Gw art. 134	1993		

Naam van pbo-orgaan	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
Organen van publiekrechtelijke beroepsorganisatie				
Openbaar lichaam voor beroep in de zin van art. 134 Gw				
Koninklijk Nederlands Instituut van Registeraccountants (Koninklijk NIVRA)	PUB/ Gw art. 134	1962	Wet op de registeraccountants, Stb. 1962, 258	
Curatorium en Examenbureau van het NIVRA	PUB/ Gw art. 134	1962	Wet op de registeraccountants, Stb. 1962, 258, art. 74 e.v.	
Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie	PUB/ Gw art. 134	1999	Wet op het notarisambt, Stb. 1999, 190, titel VIII	
Nederlandse Orde van Accountants-Administratieconsulenten (NovAA)	PUB/ Gw art. 134	1972	Wet op de accountants-administratieconsulenten. Stb. 1997, 63	
Orde van Octrooigemachtigden	PUB/ Gw art. 134			
<i>Cluster Advocatenorden</i>				
Nederlandse Orde van Advocaten	PUB/ Gw art. 134	1952	Advocatenwet, Stb. 1952, 365	De plaatselijke orden hebben alle rechtspersoonlijkheid
Plaatselijke Orde te Alkmaar	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Almelo	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Amsterdam	PUB / Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Arnhem	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Assen	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	

Naam van pbo-orgaan	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
Plaatselijke Orde te Breda	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Dordrecht	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te 's-Gravenhage	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Groningen	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Haarlem	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te 's-Hertogenbosch	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Leeuwarden	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Maastricht	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Middelburg	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Roermond	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Rotterdam	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Utrecht	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
Plaatselijke Orde te Zutphen	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	

Naam van pbo-orgaan	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
Plaatselijke Orde te Zwolle	PUB/ Gw art. 134	1952	Idem	
<i>Cluster Loodswezen:</i>				
De Nederlandse Loodsencorporatie (NLC)	PUB/ Gw art. 134	1988	Loodsenwet, 1988, 353 en Scheepvaartverkeerswet, Stb. 1988, 396	Naar verwachting zal de NLC per eind 2001 omgezet worden in een zbo met als voorlopige naam Nederlands Instituut voor Navigatie Ondersteunende Dienstverleners
Regionale Loodsencorporatie Rotterdam-Rijnmond	PUB/ Gw art. 134	1988	Loodsenwet, 1988, 353 en Scheepvaartverkeerswet, Stb. 1988, 396	Openbare gezagstaak wordt per eind 2001 overgedragen aan een Regionaal Orgaan ex Wet gemeenschappelijke regelingen (geen zbo dus)
Regionale Loodsencorporatie (RLC) Amsterdam-IJmond	PUB/ Gw art. 134	1988	Loodsenwet, 1988, 353 en Scheepvaartverkeerswet, Stb. 1988, 396	Openbare gezagstaak wordt per eind 2001 overgedragen aan een Regionaal Orgaan ex Wet gemeenschappelijke regelingen (geen zbo dus)
Regionale Loodsencorporatie Noord	PUB/ Gw art. 134	1988	Loodsenwet, 1988, 353 en Scheepvaartverkeerswet, Stb. 1988, 396	Openbare gezagstaak wordt per eind 2001 overgedragen aan een door de minister van VenW aangewezen Regionaal Orgaan, zijnde de HID Rijkswaterstaat
Regionale Loodsencorporatie Scheldemonden	PUB/ Gw art. 134	1988	Loodsenwet, 1988, 353 en Scheepvaartverkeerswet, Stb. 1988, 396	Openbare gezagstaak wordt per eind 2001 overgedragen aan een door de minister van VenW aangewezen Regionaal Orgaan, zijnde de HID Rijkswaterstaat; Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 24 036, nr. 140 (MDW-voortgangsrapportage), pp. 28-19
Facilitair Bedrijf Loodswezen BV	PRI	1988	Loodsenwet, 1988, 353 en Scheepvaartverkeerswet, Stb. 1988, 396	

3 Overzicht van zbo's en pbo-organen die vanaf 1 januari 2000 ingesteld zijn / worden

Toelichting

In de praktijk worden vele wetten per 1 januari van het nieuwe jaar van kracht. Om de overzichten zo actueel mogelijk te laten zijn, zijn alle zbo's en pbo-organen die per 1 januari 2000 ingesteld zijn, opgenomen in de overzichten 1 en 2.

Afkortingen:

Rv	=	rechtsvorm
Jvl	=	jaar van instelling (naar verwachting)
PUB	=	publiekrechtelijk
PRI	=	privaatrechtelijk

Zelfstandig bestuursorgaan per ministerie

Rv Jvl Bron/grondslag Toelichting

Economische Zaken

Aanwijzing van Verispect BV als rechtspersoon belast met het toezicht op de naleving van de Waarborgwet 1986.

Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 258 nrs. 1-3

Verispect is reeds sedert 1989 toezicht-houder in het kader van de IJkwet en Wet op de kansspelen

Nederlandse Mededingings-
autoriteit (Nma)

PUB

2002?

Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26 800 XIII, nr. 9, p. 21 (15 oktober 1999)

Beslissing over zbo-status wordt in 2001 genomen

Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Dienst Landelijk Gebied (DLG)

PUB

2001

Kamerstukken 1998-99, 22 236 en 25 268, nr. 56; 22 800 XIV, nr. 8, p. 20

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Stichting Registratie Arbeids-
en Organisatiedeskundigen en
certificerende instellingen
arbodiensten

PRI

Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-99, 26 000 hoofdstuk XV, nr. 3, p. 94

Landelijk Instituut voor Werk
en Inkomen (LIWI)

PUB

2001?

Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 448, nr. 1 (kabinetsstandpunt structuur van de uitvoering werk en inkomen (SUWI), maart 1999)

Het LIWI omvat een groot aantal CWI's (ca. 200): Centra voor werk en inkomen

*Cluster uitvoeringsinstellingen
werknemersverzekeringen
(uvi's)*

PRI

2001?

Idem

Huidige uvi's zijn o.m. GAK, GUO

Verkeer en Waterstaat

NS-taakorganisaties Verkeersleiding, Railned en Railinfrabeheer	PUB	2001-2005	'Derde eeuw spoor' en brief van de minister van VenW van 30 november 1999, Tweede Kamer, vergaderjaar 99-2000, 26 464, nr. 15,	Aan de oprichting van 1 of 2 zbo's, waarin de huidige NS-taakorganisaties worden ondergebracht, wordt gedacht. In 2001 worden de taakorganisaties uitgesteld.
Erkende organisatie voor afgifte van onderzoekscertificaat of conformiteitsverklaring betreffende de interoperabiliteit van het transeuropees hogesnelheidsspoorwegsysteem	PRI		Wetsvoorstel aanpassing Spoorwegwet, Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 351, nrs. 1-2, 5	

Volksgezondheid, Welzijn en Sport

<i>Cluster Registratiecommissies Geneeskundigen</i>				Bijlage 2D van Rijksbegroting VWS 1999-2000 onderscheidt: Registratiecollege en opleidingscommissie NMT, 2. Registratiecolleges en opleidingscommissies KNMG en 3. Registratiecollege en opleidingscommissie KNMP. De colleges voor medische beroepen komen niet voor in dit overzicht; Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26 800/XVI, nr. 3, p. 13. Wetsvoorstel wordt begin 2000 aan TK voorgelegd
Medisch Specialisten Registratie Commissie (MSRC)	PRI	2000 of later	Wijziging Wet beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG), art. 14 en 15; Regeling inzake de opleiding en registratie van specialisten; Stct. 1998, 248	De registratiecommissies zijn onderdeel van de vereniging Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst
Huisarts- en Verpleeghuisarts Registratie Commissie (HVRC)	PRI	2000 of later	Idem	
Sociaal-Geneskundigen Registratie Commissie (SGRC)	PRI	2000 of later	Idem	
<i>Cluster Colleges voor medische Beroepen</i>				
Centraal College Medische Specialismen CCMS)	PRI	2000 of later	Idem	

College van Huisartsgeneeskunde en Verpleeghuisgeneeskunde (CHVG)	PRI	2000 of later	Idem	
---	-----	---------------	------	--

College voor Sociale Geneeskunde (CSG)	PRI	2000 of later	Idem	
--	-----	---------------	------	--

PBO-organen

	Rv	Jvl	Bron/grondslag	Toelichting
Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBG)	PUB	2000 of later	Ontwerp-Gerechtsdeurwaarders-wet, Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-99, 22 775, nr. 14	Het KGB is een publiekrechtelijke beroepsorganisatie zoals bedoeld in art. 134 Grondwet
Gemeenschappelijk Lichaam Diergezondheid en Kwaliteit (GLD)	PUB		Beleidsbesluit diergezondheid; Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 361, nr. 1, p. 5; Gezondheids- en welzijnswet voor dieren	

4 Overzicht van zbo's en pbo-organen die vanaf 1 januari 1998 opgeheven zijn / worden

Toelichting

Kolom **zelfstandig bestuursorgaan en pbo-orgaan**

Per ministerie zijn eerst de zbo's opgenomen, vervolgens de pbo-organen.

De zbo's zijn - binnen ministerie en cluster - alfabetisch gerangschikt.

Kolom **rechtsvorm (Rv)**

Allereerst is naar publiekrechtelijke en privaatrechtelijke rechtsvorm onderscheiden: resp. PUB en PRI.

Vervolgens is de publiekrechtelijke rechtsvorm nader gespecificeerd:

- PUB zonder meer betekent, dat het publiekrechtelijke zbo eigen rechtspersoonlijkheid heeft. Deze zbo's zijn archiefwettelijke zorgdrager.
- Indien een publiekrechtelijke zbo onderdeel is van de rechtspersoon de Staat der Nederlanden, is dit aangegeven met PUB / staat. Deze zbo's zijn geen archiefwettelijke zorgdrager (zie hoofdstuk 3.2).

In enkele gevallen maken zelfstandige bestuursorganen onderdeel uit van een andere publiekrechtelijke rechtspersoon dan de rechtspersoon de Staat der Nederlanden. In die gevallen, zoals bij de zbo's die onderdeel zijn van de Arbeidsvoorzieningsorganisatie, is dit eveneens aangegeven.

Kolom **jaar van opheffing (JvO)**

Het jaar van opheffing is alleen te geven, als de behandeling van de opheffingswet al in een gevorderd stadium verkeert. In vele gevallen is de datum slechts indicatief aan te geven.

Kolom **grondslag**

De wettelijke grondslag van de opheffing is in de voorkomende gevallen vermeld.

Kolom **toelichting**

Indien de opheffing nog in het stadium van een voornemen verkeert, is verwezen naar de kamerstukken.

Afkortingen:	Rv	= rechtsvorm
	JvO	= jaar van opheffing (naar verwachting)
	PUB	= publiekrechtelijk
	PRI	= privaatrechtelijk

Zelfstandig bestuursorgaan (per ministerie)				
	Rv	JvO	Grondslag opheffing	Toelichting
Economische Zaken				
Octrooiraad	PUB	1995	Rijksoctrooiwet	
Financiën				
Stichting Effectenvernieuwingsbureau	PRI	1999	Effectenvernieuwingswet, Stb. 1965, 325, vervallen per 1 november 1999, Stb. 1999, 408	Het Agentschap van het ministerie van Financiën wordt belast met de taken
Stichting uitvoering medefinanciering oververtegenwoordiging oudere ziekenfondsverzekerden (Stichting MOOZ)	PRI	1998	Wet MOOZ; Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 859, nr. 3, pp. 20-27	Taken van de Stichting MOOZ, ter uitvoering van de Wet MOOZ, zijn per 1 september 1998 overgegaan op de Stichting Uitvoering Omslagregeling (WTZ)
Landbouw, Natuurbeheer en Visserij				
Organisatie ter verbetering van de Binnenvisserij (OVB)	PRI	2000 of later		Zal worden geprivatiseerd tot Stichting OVB; Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nr. 7 (23 december 1997); Rijksbegroting 2000, kamerstukken 1999-2000, 26 800/XIV, nr. 2, p. 54. Ook wel Organisatie voor de Binnenvisserij genoemd.
Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Groente- en Bloemzaden (NAK-G)	PRI	2000	Landbouwkwaliteitswet, Stb. 1971, 371, Zaaizaad- en Plantgoedwet, Stb. 1966, 455, art. 87 e.v.; Uitspraak Afdeling Bestuursrechtspraak van 15 februari 1999; NJB 1999/31, p. 1475	Uitspraak ABRS: NAK-G is bestuursorgaan; NJB 1999/31, p. 1475. Per 1 januari 2000 gefuseerd met de Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Bloemisterij- en Boomkwekerijgewassen (NAK-B) tot Naktuinbouw.
Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Bloemisterij- en Boomkwekerijgewassen (NAK-B)	PRI	2000	Landbouwkwaliteitswet, Stb. 1971, 371, Zaaizaad- en Plantgoedwet, Stb. 1966, 455, art. 87 e.v.;	Per 1 januari 2000 gefuseerd met de Stichting Nederlandse Algemene Keuringsdienst voor Bloemisterij- en Boomkwekerijgewassen (NAK-B) tot Naktuinbouw.

Zelfstandig bestuursorgaan (per ministerie)

	Rv	JvO	Grondslag opheffing	Toelichting
Stichting Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Visserij	PRI			Wordt opgeheven; bestaande taken worden afgerond; Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nr. 7
Stichting Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Landbouw	PRI	2000?	Diverse inkomensbesluiten: IOAW, Stb. 1986, 658, AAW, Stb. 1986, 657 (vervallen), Toeslagenwet, Stb. 1986, 659	Wordt opgeheven; bestaande taken worden afgerond; Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nr. 7
Stichting Examens Vakbekwaamheid Honden- en Kattenbesluit	PRI	2000?	Honden- en kattenbesluit 1999, Stb. 1999, 36	Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nr. 7; het Honden- en kattenbesluit was op 1 april 2000 nog niet van kracht.
Stichting Registratie Gezelschapsdieren Nederland (SRGN)	PRI			Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nr. 7
Voedselvoorzieningsin- en verkoopbureau (VIB)		1998		Taak ondergebracht bij LNV-uitvoeringsorganisatie LASER, Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nr. 7
Stichting Landelijke Mestbank (SLM)	PRI	1998		De wettelijke taken, waaronder de administratieve verwerking van de zg. mestafleveringsbewijzen, zijn overgedragen aan het Bureau Heffingen van het Ministerie van LNV; Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nr. 7; Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26 840, nr. 3, p. 6
Stichting Nederlandse Vleeswarenkontrolle	PRI	1998	Intrekking Landbouwkwaliteitsbesluit Vleeswaren en Landbouwkwaliteitsbesluit Bacon, resp. 5 jan. 1998 en 17 april 1998	Bron: brief van de Stichting aan de RAI, 8 sept. 1998

Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

Zelfstandig bestuursorgaan (per ministerie)

	Rv	JvO	Grondslag opheffing	Toelichting
Dienst Omroepbijdragen (DOB)	PUB	2000	Mediawet, gewijzigd bij Wet van	Omroepbijdragen zijn per 1 januari 2000 afgeschaft en vervangen door een rijks-omroepbijdrage, die via de algemene middelen (belastingen dus) bekostigd wordt. DOB is per 1 januari 2000 opgeheven: taken zijn overgedragen aan de ministers van OCen W en Financiën, c.q. Belastingdienst; Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 707

Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Centraal Bureau Grafische Bedrijven		1998	Intrekking van Besluit van 27 februari 1974, Stcrt. 1974, 46	De preventieve ontslagtoets en onthefingverlening werktijdverkorting in de grafische industrie zijn resp. per 1 januari 1997 en 1 januari 1998 ingetrokken; Rapportage doorlichting zbo's II, pp. 268-271; Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 200 hst. XV, nr. 3
Herkeuringscommissie Arbowet	PUB / staat	1999	Arbeidsomstandighedenbesluit, Stb. 1999, 184, inwtr. 1 november 1999	Zie verder wetsvoorstel Arbeidsomstandighedenwet 1998, Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 879
Stichting Pensioenfonds sociale Werkvoorziening	PRI	1998	Wet sociale werkvoorziening, zoals gewijzigd bij Wet, Stb. 1997, 465, inwtr. 1 januari 1998	Openbaar gezag was toegekend o.g.v. art. 30a voormalige WSW; kamerstukken 1998-1999, 26 200/ XV, nr. 3, p. 91
Stichting aanvullende Oudgedagsvoorziening sociale Werkvoorziening	PRI	1998	Wet sociale werkvoorziening, zoals gewijzigd bij Wet, Stb. 1997, 465, inwtr. 1 januari 1998	Openbaar gezag was toegekend o.g.v. art. 30a voormalige WSW; kamerstukken 1998-1999, 26 200/ XV, nr. 3, p. 91
Stichting vrijwillig vervroegde Uittreding Sociale Werkvoorziening	PRI	1998	Wet sociale werkvoorziening, zoals gewijzigd bij Wet, Stb. 1997, 465, inwtr. 1 januari 1998	Openbaar gezag was toegekend o.g.v. art. 30a voormalige WSW; kamerstukken 1998-1999, 26 200/ XV, nr. 3, p. 91
Fonds Voorheffing Pensioenverzekering	PUB	1999	Wet Stb. 1998, 457, inwtr. Stb. 1998, 708	Per 1 januari 1999 opgeheven. Taken worden aan sociale partners overgedragen; Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 200 hoofdstuk XV, nr. 3

Zelfstandig bestuursorgaan (per ministerie)

Rv	JvO	Grondslag opheffing	Toelichting	
Verkeer en Waterstaat				
Ongevalsraden	PUB / staat	1999	Wet Raad op de Transportveiligheid, Stb. 1998, 466	Per 1 januari 1999 opgegaan in de Raad voor de Transportveiligheid (RvTV)
Volksgezondheid, Welzijn en Sport				
OWM RZR Zorgverzekeraar U.A.	PRI	1998	Ziekenfondswet, art. 36, en Wijzigingswet van 27 maart 1999	Gefuseerd met OWM Oostnederland Zorgverzekeraar Ziekenfonds UA tot OWM Amicon Zorgverzekeraar Zieken- fonds UA te Wageningen. Het College voor zorgverzekeringen heeft op 16 de- cember 1998 de toelatingsbeschikking ingetrokken met terugwerkende kracht t/m 31 december 1998.
OWM Oostnederland Zorg- verzekeraar Ziekenfonds U.A.	PRI	1998	Ziekenfondswet, art. 36, en Wijzigingswet van 27 maart 1999	Gefuseerd met OWM RZR Zorgverzeke- raar UA tot OWM Amicon Zorgverzeke- raar Ziekenfonds UA te Wageningen. Het College voor zorgverzekeringen heeft op 16 december 1998 de toelatingsbeschik- king ingetrokken met terugwerkende kracht t/m 31 december 1998.
Stichting Informatie- en Coör- dinatieorgaan Dienstverlening Oorlogsgetroffenen (ICODO)	PRI	1998		Subsidietaak van de stichting, in 1980 opgericht door de Nederlandse overheid, is met mandaatverklaring gehandhaafd; zbo-status echter vervallen; zie Kamer- stukken 1998-99, 25 268 (brief van 29 oktober 1998), nr. 10
Stichting Uitvoering Medefi- nanciering van de Wet over- vertegenwoordiging oudere ziekenfondsverzekerden (Stichting MOOZ)	PRI	1998		Taken overgedragen aan Stichting Uitvoe- ring Omslagregeling Wtz (SUO-Wtz), die deze al voor de Stichting Mooz uitvoerde; Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 859 (Wetsvoorstel vervanging Wet op de toegang tot ziektekostenverzekeringen (Wtv) door Wtv 1998), nr. 3, pp. 20-23
Nationaal Comité 4 en 5 mei		1998		Subsidietaak afgebouwd; zie Kamerstuk- ken 1998-99, 25 268 (brief van 29 oktober 1998), nr. 10

Zelfstandig bestuursorgaan (per ministerie)

Rv	JvO	Grondslag opheffing	Toelichting
	1998		Opgeheven per 1 januari 1998

College voor de Bloedtransfusie van het Nederlandse Rode Kruis

Ministerie van VROM

Aboma-Keboma, IMAG-DLO, KIWA NV	PRI		De status en positionering wordt momenteel heroverwogen; Rijksbegroting VROM 1999-2000, nr. 3, p. 71
---------------------------------	-----	--	--

PBO-organen

Voor de eerder opgeheven product- en bedrijfsschappen, zie het PIVOT-rapport nr. 58, pp. 78-80.

Rv	JvO	Grondslag opheffing	Toelichting
Landbouwschap	PUB	2000?	Ingesteld bij instellingsbesluit van 16 februari 1954, Stb. 54; op 12 april 2000 nog niet opgeheven.
Bedrijfschap voor de Vleeswarenindustrie (BVI)	PUB	1998	Eind 1998 opgeheven en als Commissie Vleeswarenindustrie geïntegreerd in het Productschap Vee en Vlees
Bedrijfschap voor de Groot-handel in Eieren en Eiproducten en de Eiproductenindustrie (BGEEE)	PUB	1998	Instellingsbesluit, art. 9; Stcrt. 1998, 218 en 243 Wordt een Commissie ex art. 88A van het Productschap Pluimvee en Eieren (PPE); voornemen nog niet geformaliseerd in ontwerp-verordening!
Raad voor het Midden- en Kleinbedrijf (RMK)	PUB	1999	Begin januari 1999 opgeheven en opgegaan in de nieuw ingestelde (advies) Raad Zelfstandig Ondernemerschap (RZO), Stcrt. 1998, 250
Bedrijfschap voor de Detailhandel in Aardappelen, Groenten en Fruit (Bedrijfschap AGF), ingesteld bij Wet van 21 januari 1959, Stb. 16	PUB	1999	Wet opheffing van het Bedrijfschap Detailhandel in Aardappelen, Groenten en Fruit Opgeheven per 1 januari 1999 en als commissie van het Hoofdbedrijfschap voor de Detailhandel (HBD) (ex. Art. 88a van de Wet BO) voortgezet; Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-99, 26 327, nrs. 1-2

Zelfstandig bestuursorgaan (per ministerie)

	Rv	JvO	Grondslag opheffing	Toelichting
Bedrijfschap voor de Lederindustrie, ingesteld bij kb van 13 april 1965, Stb. 153	PUB	1998	Verordening SER inzake opheffing Bedrijfschap Lederindustrie, Stcrt. 1998, 243	
Bedrijfschap voor de Lederwaren- en Schoenindustrie	PUB	2001	Kennisgeving advies SER, Stcrt. 1999, 244	

5 Overzicht van instellingen waarvan nog vastgesteld moet worden of deze zelfstandig bestuursorgaan zijn

Zelfstandig bestuurs-orgaan of pbo-orgaan				
	Rv	Jvl	Grondslag	Toelichting
College van toezicht op de incasso van naburige rechten			Tweede Kamer, vergaderjaar 1996-1997, 24 036, nr. 83	Zie ook Tweede Kamer, vergaderjaar 1998 - , 26 538, nr. 1 e.v.: auteursrecht, naburige rechten en nieuwe media
Raad voor strafrechtstoepassing en jeugdbescherming (voor zover het toezichtstaak betreft)	PUB / staat		(Ontwerp-)Instellingswet Raad voor Strafrechts-toepassing en jeugdbescherming	Kamerstukken 1999-2000, 26 871, nrs. 1-2
Ijkbevoegden	PRI		Ijkwet, art. 26b, vijfde lid	b.v. Stork Limburg BV te Elsloo heeft per 1 oktober 1999 ijkbevoegdheid verkregen; Stcrt. 1999, nr. 182
Cluster stamboekverenigingen voor rundvee, varkens en schapen	PRI	1992 (1939?)	Gezondheids- en welzijnswet voor dieren, Stb. 1992, 585, art. 75-76, Fokkerijbesluit 1994, Stb. 696	Volgens Rapport doorlichting zbo's II, p. 212, zijn er nog 3 erkende stamboeken voor rundvee, 3 voor schapen, en 8 voor varkens. In zijn uitspraak van 7 oktober 1998 heeft het College van Beroep de van het Landbouwschap o.g.v. art. 108 Gezondheids- en welzijnswet voor dieren gevorderde medewerking tot het verlenen van erkenningen aan instellingen die stamboeken bijhouden als onrechtmatig beoordeeld. Bij wijziging van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren wordt momenteel de overdracht van de aan de minister van LNV toekomstige erkenningsbevoegdheid aan bedrijfslichamen mogelijk gemaakt; Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26 877, nr. 3, p. 7.

Bijlagen

1 Bronnen

1.1 Literatuur, nota's en verslagen

NB. De kabinetsreacties zijn achter de desbetreffende rapporten opgenomen.

Algemene Rekenkamer. *Archiefbeheer en –behoud bij het rijk*, 1988.

Algemene Rekenkamer. *Zelfstandige bestuursorganen en ministeriële verantwoordelijkheid*; verslag over 1994, deel 3; Tweede Kamer, vergaderjaar 1994-1995, 24 130, nr. 3. Den Haag, maart 1995.
Kabinetsstandpunt *Herstel van het primaat van de politiek bij de aansturing van zelfstandige bestuursorganen*, Tweede Kamer, vergaderjaar 1994-1995, 24 130, nr. 5.

Algemene Rekenkamer. *Verantwoording en toezicht bij rechtspersonen met een wettelijke taak*; kamerstukken 1999-2000, 26 982, nrs. 1-2. Den Haag, 2000.

Algemene Rekenkamer. *Handreiking voor verslaggeving van rechtspersonen met een wettelijke taak*. Den Haag, 2000.

Bense, M. en Zijlstra, S.E. *Het begrip bestuursorgaan. Betekenis en strekking van artikel 1:1, eerste lid, Algemene wet bestuursrecht*. NTB 94/9, pp. 253-270.

Bestebreur, A. en Kraak, A. *Modern financieel management bij het rijk. De rijksbegroting belicht*. Den Haag, 1997.

Boer, M.M. den. *Verzelfstandigen op zijn hollands*. Groningen, 1999.

Boxum, J.L. *Algemene wetgeving voor zelfstandige bestuurslichamen*. Groningen, 1997.

Commissie-Sint. *Verantwoord verzelfstandigen. Rapportage van de Commissie-Sint*; Tweede Kamer, vergaderjaar 1994-1995, 21 042, nr. 19. Den Haag, september 1994.

Departementale DIV-regelingen. Checklist als resultaat van de CCASA-workshop van 28 november 1995.

Discussienota archiefbeleid, uitgebracht door de Commissie nota archiefbeleid. Den Haag, 1982.

Functioneel bestuur; waarom en hoe? Regeringsstandpunt over het advies van de Raad voor het Binnenlands Bestuur over functionele decentralisatie; Tweede Kamer, vergaderjaar 1990-1991, 21 042, nr. 3-4.

Jaarverslag Nationale ombudsman 1998, Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 445, nrs. 1-2.

Ketelaar, F.C.J. *Archiefrecht*. Houten / Diegem, 1996-

Kubbeling, H.R.B.M. e.a.. *Verkenningen van verantwoordelijkheid. Ministeriële verantwoordelijkheid voor het toezicht op de financiën van zelfstandige instellingen op het terrein van onderwijs en onderzoek.* Deventer, 1999.

Kuiper, G.M. *Financiële controle op zelfstandige bestuursorganen.* Deventer, 1999.

Leerdam, J. van. *Verzelfstandiging en politieke economie. De betekenis van de nieuwe institutionele economie van de instelling en de aansturing van ZBO's.*

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. *De informatierelatie geregeld. Handreikingen externe verzelfstandiging.* Den Haag, 1999.

Nota archiefbeleid, 1985; Tweede Kamer, vergaderjaar 1984-1985, 19 068, nrs. 1-2.

Nus, J.G.L. van. *Overheidstoezicht op afstand. Verzelfstandiging van toezichthoudende taken naar zelfstandige bestuursorganen verkend.* Diss. Rijksuniversiteit Limburg. Apeldoorn, 1995.

Rapportage doorlichting zelfstandige bestuursorganen. 2 dln. Niet-gepubliceerd, aangeboden aan de Tweede Kamer bij brief van 10 maart 1997 van de minister van Binnenlandse Zaken; Tweede Kamer, vergaderjaar 1996-1997, 25 268, nr. 1. 's-Gravenhage, 1997.

Rijksarchiefinspectie. *Archiefbeheersregels bij de rijksoverheid. Deelrapport 1: inventarisatie.* Den Haag, 1998.

Rijksbegroting 2000 van BZK, Defensie, Financiën, Justitie, LNV SZW, VWS, VROM, Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 26 800 diverse hoofdstukken, nr. 2.

Sociaal-Economische Raad. *Een institutioneel onderzoek naar het handelen van de SER, adviesorgaan van de regering en toporgaan van de publiekrechtelijk bedrijfsorganisatie, 1950-1997.* Pivotrapport nr. 58. Den Haag, 1998.

Staatsalmanak voor het Koninkrijk der Nederlanden 1998, 1999. Den Haag, 1997, 1998.

Van der Pot-Donner. *Handboek van het Nederlandse Staatsrecht*, bewerkt door L. Prakke, J.L. de Reede e.a. Zwolle, 1995.

Schreuder, C.A. *Publiekrechtelijke taken, private rechtspersonen. Verzelfstandiging en privatisering in de vorm van vennootschappen en stichtingen.* Deventer, 1994.

Vervolgrapportages doorlichting van zelfstandige bestuursorganen op het beleidsterreinen van Verkeer en Waterstaat (met 2 bijl.) en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij; Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nr. 7-8.

Voortgangsrapportages verbetervoornemens ten aanzien van de zelfstandige bestuursorganen, Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 268, nrs. 7-9, 1998-1999, 25 268, nrs. 10-12 en 56; Rijksbegroting SZW 1999, Tweede Kamer, vergaderjaar 1998-1999, 26 200 hoofdstuk XV, nr. 3.

Zijlstra, S.E. *Zelfstandige bestuursorganen in een democratische rechtstaat. Een onderzoek naar democratisch-rechtsstatelijke en positiefrechtelijke aspecten van het gebruik van zelfstandige bestuursorganen, meer in het bijzonder op gemeentelijk niveau*. Den Haag, 1997.

1.2 Wet- en regelgeving

Aanwijzingen voor de regelgeving, vastgesteld bij Besluit van de minister-president van 18 november 1992, Stcrt. 1992, 230, gewijzigd bij Besluit van de minister-president van 20 december 1995, Stcrt. 251; zie ook *Aanwijzingen voor de regelgeving en andere voor de regelgeving relevante aanwijzingen*, samengesteld door C. Borman, Zwolle, 1993 en 1996.

Aanwijzingen inzake zelfstandige bestuursorganen, Regeling van 5 september 1996; Stcrt. 1996, 177.

Aanwijzingsbesluit bestuursorganen Wob en WNo, Stb. 1993, 535, en Stb. 1995, 340 en 341, laatstelijk gewijzigd bij besluit van 4 juni 1996, Stb. 384, ingetrokken bij Wet van 18 juni 1998, Stb. 356.

Algemene Wet bestuursrecht, Stb. 1992, 315, en parlementaire behandeling; Tweede Kamer, vergaderjaar 1992-1993/1993-1994, 22 866, nrs. 1-8.

Archiefwet en Archiefbesluit 1995, Stb. 276 en 671.

Besluit algemene secretarie-aangelegenheden rijksadministratie, Stb. 1980, 182, ingetrokken bij koninklijk besluit van 15 december 1995, Stb. 1996, 16.

Modellen archiefregelingen voor archieven van provincies, gemeenten, waterschappen, organen van gemeenschappelijke regelingen en de politie. Landelijk Overleg van Provinciale Archiefinspecteurs, 1996.

2 Overzicht van platforms van zbo's en pbo-organen en departementale toezichthouders

Zelfstandige bestuursorganen

- Landelijk Overleg Hoofden Post- en Archiefzaken Universiteiten (PAZU), p/a Erasmus Universiteit Rotterdam, postbus 1738, 3000 DR ROTTERDAM8138, 3503 RC UTRECHT; contactpersoon: J. Dunk;
- Periodiek Overleg Post- en Archiefzaken Academische Ziekenhuizen (POPAZ), p/a AZ Groningen, directoraat Beleidsstaf, Postbus 30001, 9700 RB GRONINGEN; contactpersoon: A. Augustijn, hoofd archief;
- Stichting Beheer Certificatie Arbodiensten (SBCA). Verdere informatie ontbreekt.
- Stichting Overlegorgaan APK (SO-APK), een onafhankelijke instelling die de minister van VenW adviseert over de APK; deelnemers zijn o.m. RAI, BOVAG, FOCWA, ANWB, KNAC, VVN, INNOVAM, het Verbond van Verzekeraars, VACO, TLN, EVO, het Ministerie van VROM en de RDW;
- Stichting Vakopleidingen Sloopbedrijf (VOS), Varrolaan 100, Postbus 8138, 3503 RC UTRECHT.
- Stichting Vedio (koepelorganisatie van gezinsvoogdij-instellingen), Admiraal Helfrichlaan 1, 3527 KV UTRECHT; contactpersoon: mw. A. Westhuis;
- Vereniging Centraal Orgaan Landelijke Organen Beroepsonderwijs (COLO), Bredewater 8, Postbus 7259 2701 AG ZOETERMEER; contactpersoon: mw. M. van der Nat;
- Vereniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland, Watermolenlaan 1, Postbus 265, 3440 AG WOERDEN; contactpersoon: mw. I. Ruz;
- Zorgverzekeraars Nederland, Sparheuvel 16, Postbus 520, 3700 AM ZEIST; contactpersoon: mr. J. Veerkamp;
- Fondsenoverleg. Secretariaat wisselt en berust nu bij Fonds voor de Letteren, Huddestraat 7, 1018 HB AMSTERDAM.

*Toezichtdirecties van ministeries*⁶⁸

- Ministerie van OCenW: Directie Relatiemanagement Zelfstandige Organisaties (RZO);
- Ministerie van SZW: Directie Toezicht (TZ), afdeling Toezicht Zelfstandige Bestuursorganen (TZ/TBO)

PBO-organen

- Secretarissenoverleg van produktschappen
- Secretarissenoverleg van bedrijfsschappen

⁶⁸ VROM en VenW voeren momenteel relatiemanagement voor de zelfstandige organisaties bij hun ministeries in.

3 Afkortingen

Ab	Archiefbesluit
APK	Algemene Periodieke Keuring
Aw	Archiefwet
Awb	Algemene Wet bestuursrecht
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden
DIV	Documentaire informatievoorziening
EZ	Economische Zaken
Gw	Grondwet
ISO	International Organisation for Standardization
lwtr	Inwerkingtreding
JUS	Justitie
Kb ASAR	Koninklijk besluit algemene secretarieaangelegenheden rijksoverheid
LVB	Luchtverkeersbeveiligingsorganisatie
LNV	Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
LOPAI	Het Landelijk Overleg van Provinciale Archiefinspecteurs.
MvT	Memorie van toelichting
OCenW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
OWM	Onderlinge Waarborgmaatschappij
Pbo	Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie
PIVOT	Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn
RAI	Rijksarchiefinspectie
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
VenW	Verkeer en Waterstaat
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Wob	Wet openbaarheid van bestuur
WNo	Wet Nationale ombudsman
ZFR	Ziekenfondsraad
Zbo	Zelfstandig bestuursorgaan